

UTREDNING OCH FÖRSLAG

I FRÅGA OM

LÄTTNADER ÅT VISSA KATEGORIER VÄRNPLIKTIGA

UTARBETADE

INOM KUNGL. LANDTFÖRSVARSDEPARTEMENTET
AF DÄRFÖR PÅ GRUND AF NÅDIGT BESLUT DEN 25. JUNI 1909

TILLKALLADE

SAKKUNNIGA.

II.

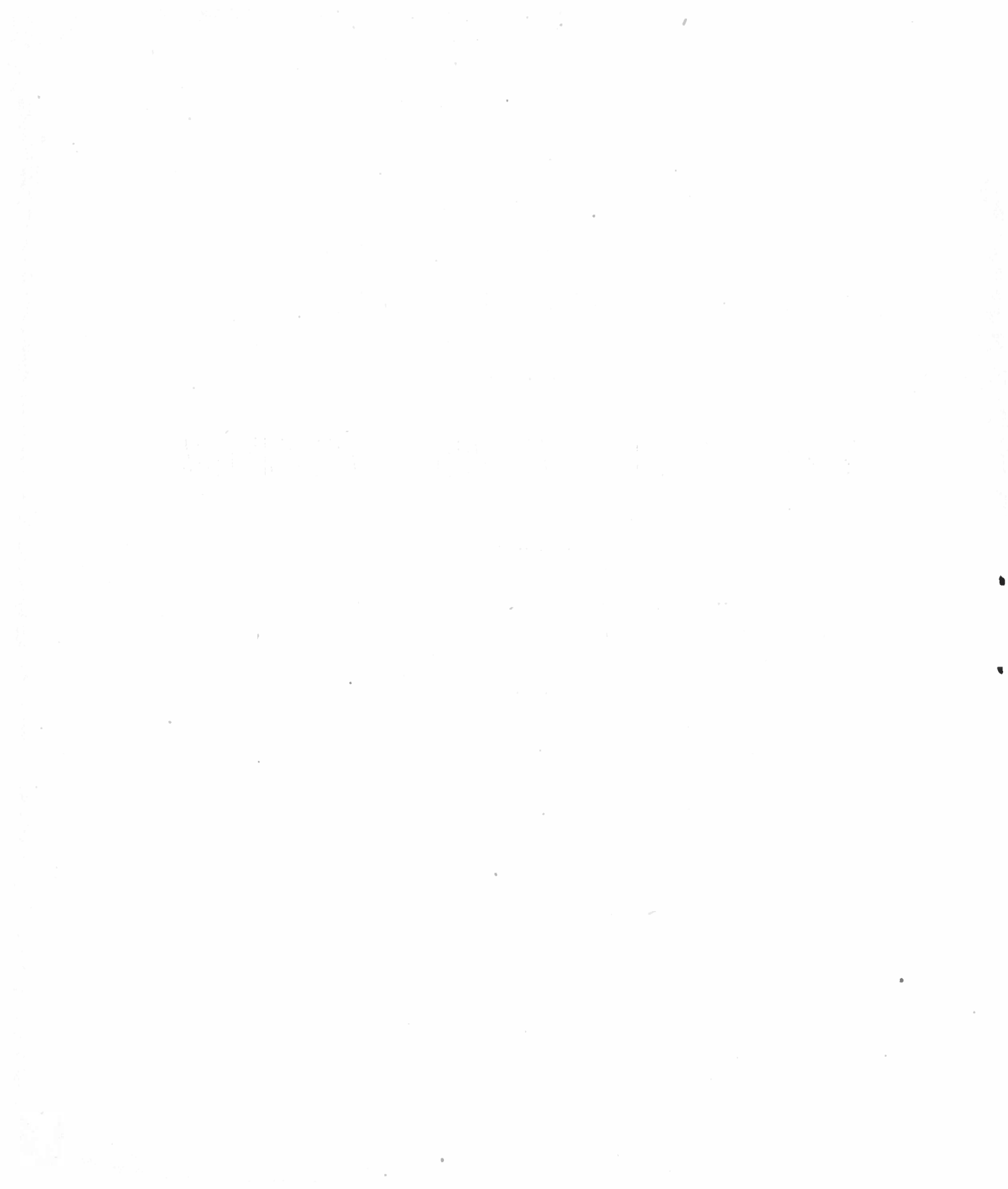


STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1911

[102865]



II. MEDELLÖSA FAMILJEFÖRSÖRJARE.

Till

Statsrådet och Chefen för Kungl. Landtförsvarsdepartementet.

Under hänvisande till skrifvelsen den 8. juli 1910, med hvilken öfverlämnades I. delen (Studerande) af den utredning och de förslag i fråga om *lättnader åt vissa kategorier värnpliktiga*, som Herr Statsrådet genom skrifvelse den 21. juli 1909 uppdragit åt tillkallade sakkunniga att verkställa och utarbeta, få undertecknade härmed vördsamt öfverlämna utredning och förslag rörande *medellösa familjeförsörjare*.

De preliminära förslag rörande pekuniärt understöd åt vissa familjeförsörjare, hvilka redan den 20. december 1910 under hand afgifvits, återfinnas äfven här, ytterligare utarbetade och fullständigade.

I arbetet, som, efter en kortare förberedande utredning, påbörjades den 28. oktober 1910, hafva jämte de först tillkallade sakkunniga äfven deltagit enligt uppdrag den 9. november 1910 undertecknad *A. F. G. Lindblom*, fattigvårdsinspektör i Stockholm, och enligt uppdrag den 2. december 1910 undertecknad *L. T. Jacobson*, landssekreterare i Älfsborgs län.

Särskildt yttrande har afgifvits af undertecknad *H. Hjalmarson*.

Stockholm den 5. maj 1911.

CH. VON PLATEN.

HENRIK SCHÜCK.

H. HJALMARSON.

ADOLF TYDÉN.

J. PETRÉN.

A. LINDBLOM.

L. TH. JACOBSON.

Innehållsförteckning.

	Sid.
I. Allmänna synpunkter	1
II. Lättnader genom eftergifter i afseende å värnpliktigs fredstjänstgöring	15
III. Lättnader genom pekuniärt understöd	40
IV. Förslag till ändringar och tillägg i värnpliktslagen och inskrifningsförrordningen	59
A. Värnpliktslagen	59
B. Inskrifningsförrordningen	63
V. Förslag till förrordningar rörande familjeunderstöd	69
A. Förslag till förrordning om understöd i vissa fall åt värnpliktig familjeförsörjares hustru och barn (familjeunderstöd)	69
B. Förslag till förrordning angående tillämpning af förrordningen om understöd i vissa fall åt värnpliktig familjeförsörjares hustru och barn (familjeunderstöd)	71

Bilagor.

Bilaga 1.	Utländska bestämmelser rörande värnpliktiga familjeförsörjare. Eftergifter i värnpliktslagen	74
Bilaga 2.	Utländska bestämmelser rörande värnpliktiga familjeförsörjare. Pekuniärt understöd	89
Bilaga 3.	Förslag till formulär för upplysningar rörande värnpliktig, som på grund af i värnpliktslagen § 16 mom. 2 omnämnda familjeförhållanden söker uppskof med inskrifning eller tjänstgöring eller begär att blifva hemförlofvad från tjänstgöring	95
Bilaga 4.	Beräkningar rörande föreslagna pekuniära understöd	99
Bilaga 5.	Förslag till formulär för ansökning om familjeunderstöd	101

Bilaga 6.	Förslag till förteckning jämlikt § 6 af Kungl. förordningen den angående tillämpning af förordningen om familjeunderstöd	105
Särskildt yttrande af kapten H. Hjalmarsen		107

Bilaga 6.	Förslag till förteckning jämlikt § 6 af Kungl. förordningen den angående tillämpning af förordningen om familjeunderstöd	105
Särskildt yttrande af kapten H. Hjalmarsen		107

I. Allmänna synpunkter.

Enligt protokoll öfver landtförvarsärenden, hållet den 25. juni 1909, framhöll Statsrådet och Chefen för Kungl. Landtförvarsdepartementet vid den underdåniga framställningen om verkställande af utredning och utarbetande af förslag i fråga om lättnader åt vissa kategorier värnpliktiga, såsom *en* af dessa kategorier: *medellösa familjeförsörjare*.

Departementschefen yttrade nämligen:

»Sedan 1901 års härordning numera blifvit till fullo genomförd i afseende å tiderna för de värnpliktiges tjänstgöring, har det visat sig, att väsentliga svårigheter uppstått för skilda kategorier af värnpliktiga att i stadgad ordning fullgöra dem åliggande tjänstgöringsomgångar.

En annan kategori af värnpliktiga, för hvilka den militära tjänsten medför olägenhet, består af medellösa familjeförsörjare, som under den tid, tjänstgöringen pågår, sättas ur stånd att sörja för de sinas uppehälle. Visserligen medgifver värnpliktslagen uppskof med och eventuellt befrielse från all tjänstgöring i fredstid för sådan värnpliktig, som visar sig vara ende arbetsföreson, sonson eller dotterson till orkeslösa föräldrar, farföräldrar eller morföräldrar, hvilka för sin utkomst äro väsentligen beroende af den värnpliktiges arbete. Men det gifves äfven många fall, då en värnpliktig, utan att uppfylla dessa betingelser, utgör ett verkligt stöd för sina anhöriga och dessa genom hans värnpliktstjänstgöring försättas i en nödställd belägenhet. Dessutom är det mycket vanligt i dessa tider, då det å landsbygden är ondt om arbetsdugligt manfolk, att den värnpliktiga just under sin militära tjänstgöringstid är alldeles oersättlig vid skördearbetet hemma. Inkomna ansökningar hafva ock ådaga-lagt, att värnpliktiga, som varit familjeförsörjare, anhållit att få afbryta under sommaren pågående tjänst-

göring och att i stället få fullgöra densamma vintertid, då deras arbetsförtjänst är ringare än under sommar-månaderna. Genom en ändring med afseende å tiderna för den militära tjänstgöringen skulle måhända dessa olägenheter i någon mån kunna afhjälpas.»

Liksom vid verkställandet af den utredning i fråga om vissa värnpliktiga studerande, hvilken den 8. juli 1910 öfverlämnades till Statsrådet och Chefen för Kungl. Landtförsvarsdepartementet, anse sig de tillkallade sakkunniga¹ böra hålla i sikte det i ofvan anförda yttrande tydligen åsyftade *fasthållandet vid nu gällande försvarsorganisation* med däri för de värnpliktiga lagstadgade utbildningstiders längd.

Då det tydligen var af vikt att icke endast söka framkonstruera de olika fall, som kunna tänkas förekomma, utan äfven äga kännedom om hvilka skäl, som i verkligheten pläga frambäras för att komma i åtnjutande af särskildt de mera långt gående eftergifterna i de värnpliktigas tjänstgöringsåliggande, hafva upplysningar härom genom departementets bemedling infordrats från arméfördelningschefer och inskrifningsområdesbefälhafvare samt äfven lagts till grund för vissa af de framställningar, värnpliktskommissionen i det följande gör. Kommissionen hade jämväl haft för afsikt att åstadkomma en statistik öfver här åsyftade förhållanden. Denna afsikt har dock icke kunnat fullföljas, enär uppgifter om alla fall, som förekommit, icke bevaras i resp. expeditioner, hvarjämte det mycket ofta lär inträffa, att de värnpliktiga göra muntliga förfrågningar, men, då underrättelse erhålles, att stöd för bifall saknas i värnpliktslagen, afstå från ett vidare fullföljande.

* * *

För att undvika eller åtminstone lindra de svårigheter och olägenheter, som värnpliktstjänstgöringen otvifvelaktigt i många fall kan medföra, torde öfver hufvud taget endast två förfaringssätt kunna tänkas, nämligen antingen *eftergifter* af olika slag rörande denna *tjänstgörings fullgörande* eller ock *pekuniär ersättning*.

Båda förfaringssätten komma till synes inom utländska värnpliktsorganisationer. Hos oss tillämpas visserligen blott det ena, nämligen det förstnämnda, men åtminstone en ansats till äfven det sistnämnda torde kunna anses ligga i det penningtillskott, som tillkommer värnpliktiga uttagna till truppslag eller tjänster, där öfningstiden öfverstiger 240 dagar, och i det högre penningbidraget under repetitionsöfningarna.

¹ Benämnas i det följande äfven: »värnpliktskommissionen» (»kommissionen»).

Då emellertid svårigheterna och olägenheterna kunna vara af vidt skilda slag samt af mer eller mindre öfvergående natur, böra tydligen båda förfaringssätten medgifva gradationer för att kunna användas till den utsträckning, som förhållandena vid olika tillfällen kräva. I alla de utländska organisationer, om hvilka kommissionen tagit kännedom, har äfven detta beaktats beträffande åtminstone ettdera af förfaringssätten, och öfverallt hafva de fall ansetts mest ömmande, där svårigheterna eller olägenheterna träffa ej blott den värnpliktige själf utan jämväl af honom beroende nära anhöriga, dvs. då de värnpliktiga äro *familjeförsörjare*. På olika vis har man sökt tillgodose dessas intressen. Inom vissa länder hafva sålunda båda förfaringssätten blifvit tillämpade, medan man inom andra hållit sig till blott det ena och då vanligen till eftergifter i tjänstgöringen. Äfven hafva gränserna för eftergifterna och understödsbeloppens storlek satts väsentligen olika.

Det ligger nära till hands att vänta, det åtskilliga vägledande upplysningar skulle vara att hämta från utländska bestämmelser och särskildt från de länder, där antingen allmän värnplikt tillämpats under längre tid och på rationellare sätt än hos oss, eller där förhållandena i andra afseenden äga likhet med de hos oss förekommande. För detta ändamål hafva äfven inom Generalstaben utarbetats sammandrag af de viktigaste af dessa bestämmelser i hvad de beröra värnpliktiga familjeförsörjare. Dessa sammandrag ligga till grund för bil. 1 och 2, af hvilka den förra lämnar upplysning om eftergifterna vid tjänstgöringens fullgörande och den senare om grunderna för tilldelande af pekuniärt understöd.

Af nämnda bil. 1 framgår, att *eftergifter beträffande värnplikts-tjänstgöringens fullgörande* beviljas familjeförsörjare under någon af nedanstående former:

- 1) frikallelse från värnpliktens fullgörande,
- 2) frikallelse från öfning i fredstid,
- 3) uppskof med inskrifning,
- 4) uppskof med tjänstgöring,
- 5) befrielse från fullgörandet af påbörjad tjänstgöring,
- 6) förkortning af lagstadgad öfningstid,
- 7) förkortning af öfningstiden genom den värnpliktiges tilldelande till kategorier, som hafva lagstadgad kortare öfning,
- 8) medgifvande i afseende på tjänstgöringstidens fördelning och
- 9) förläggning till tjänstgöringsort belägen i eller nära den värnpliktiges hemort.

Ingenstädes råder emellertid det förhållandet, att samtliga former äro representerade inom en och samma försvarsorganisation. I hvad mån de äro representerade hos oss eller böra hos oss förekomma torde behöfva här undersökas.

Den i punkt 1) omförmälda fullständiga *frikallelsen från värnpliktens fullgörande* medgifver vår värnpliktslag endast på grund af hälsoskäl, men icke på grund af s. k. familjeskäl. Af sistnämnda anledning kan emellertid, åtminstone under vissa år, erhållas dels uppskof med inskrifning för ett år i sänder, under hvilket den värnpliktige alltså i såväl krig som fred är att jämställa med den fullständigt befriade, dels den i punkt 2) nämnda *frikallelsen från öfning i fredstid* eller, för att använda värnpliktslagens formulering, frikallelse från värnpliktens fullgörande i beväringen under fredstid, hvilket innebär en befrielse från samtliga de åligganden — tjänstgöring, mönstring, anmälningsskyldighet m. m. — som i fred kunna tillkomma den värnpliktige.

Mot att utsträcka sistnämnda frikallelse till att gälla äfven för krigstjänstgöring tyckas möjligen vid ett första påseende inga allvarligare invändningar vara att göra, enär det förefaller klart, att den värnpliktige, som icke erhållit utbildning i fred, ej heller kan blifva till stor nytta i krig. I fråga om fullgörandet af vapentjänst omedelbart vid krigsutbrottet är denna uppfattning nog äfven riktig, men dels kan ju kriget mycket väl få en sådan varaktighet, att de erforderliga färdigheterna för vapentjänsten under krigets fortgång hinna inhämtas genom utbildning vid depåerna och den värnpliktige sålunda blifva skickad att ingå i den ersättning eller förstärkning, af hvilken de först mobiliserade truppförbanden tid efter annan blifva i behof, dels finnas i krigstid åtskilliga poster, där den värnpliktige kan verksamt bidra till försvaret äfven utan att göra vapentjänst t. ex. genom att ställa sin yrkesfärdighet i ena eller andra hänseendet till förfogande. Slutligen utgör fasthållandet af krigstjänstskyldigheten ett synnerligen talande uttryck för den allmänna värnpliktens princip, hvarför denna skyldighet redan af ideella skäl bör bibehållas.

Huruvida den under punkt 3) nämnda lindringsformen, *uppskof med inskrifning*, hvilken äfven förekommer hos oss, är behöflig i fråga om familjeförsörjare, är tvifvel underkastadt.

Skillnaden för den värnpliktige, om han erhåller sistnämnda uppskof eller blott uppskof med fredstjänstgöringen är den, att han i förra fallet är befriad från den i värnpliktslagen § 32 föreskrifna mönstringsskyldigheten äfvensom från ej blott freds- utan äfven krigstjänstgöring, medan han i senare fallet har att fullgöra mönstringsskyldigheten samt vid ett krigsutbrott kan blifva utsatt för att inkallas till tjänstgöring.

Fullgörandet af mönstringsskyldigheten, hvilket enligt den värnpliktiges eget fria val kan ske vare sig genom personlig inställelse eller genom en skriftlig anmälan,¹ kan naturligtvis icke på något sätt vara hinderligt för hans fullgörande af försörjningsåliggandet. Detta kan däremot tydligen varda fallet med hans inkallelse till krigstjänstgöring. Men krigstjänstgöring åligger icke blott honom utan äfven många andra, som vid krigsutbrottet äro familjeförsörjare, och att befria alla dessa från plikten att värja landet kan väl ej ifrågasättas.

För alla de värnpliktiga, för hvilka uppskofvet med inskrifning icke resulterar i frikallelse från fredstjänstgöringen, vore det äfven en ren fördel att undergå inskrifning redan vid första inställelsen, enär, då ansökan om uppskof med tjänstgöring på grund af familjeskäl kan göras skriftligen, den värnpliktige därmed vore befriad från ytterligare inställelse. Genom en uteslutande formell ändring af värnpliktslagen § 17 mom. 4, sista stycket, sådan som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition n:r 98 till årets (1911) Riksdag, undanrödjdes hvarje hinder för inskrifningsuppskofvets borttagande beträffande jämväl de värnpliktiga, hvilka slutligen böra komma i åtnjutande af ofvan åsyftade frikallelse.

Någon nödvändighet att bibehålla uppskofvet med inskrifning för de här ifrågavarande värnpliktiga synes därför icke föreligga, men, då denna eftergift redan vunnit häfd i lagstiftningen, har kommissionen icke ansett sig böra hemställa om dess uteslutande.

Under punkt 4) anfördt *uppskof med tjänstgöring* förekommer, såsom bekant, äfven i vår värnpliktslag och kan jämlikt § 17 erhållas i fråga om såväl första tjänstgöring som repetitionsöfning. Värnpliktig kan jämväl enligt samma § blifva hemförlofvad från påbörjad tjänstgöring för att ett annat år fullgöra den återstående delen. Att dessa medgifvanden böra bibehållas, torde icke behöfva särskildt påpekas.

Befrielse från fullgörandet af påbörjad tjänstgöring, som i punkt 5) anföres, medgifves icke uttryckligen i vår värnpliktslag. Enligt dess § 17 mom. 4 kan emellertid påbörjad tjänstgöring få afbrytas och den värnpliktige hemförlofvas, för hvilket fall Konungen äger förordna, »huruvida och i hvad mån sålunda hemförlofvad värnpliktig må anses hafva fullgjort nämnda tjänstgöring, äfvensom i hvilken ordning honom åliggande återstående tjänstgöring skall fullgöras». I anslutning till denna bestämmelse har Konungen i inskrifningsförordningen § 115 mom. 1

¹ För den skriftliga anmälan erhåller den värnpliktige i inskrifningsboken blanketter att ifylla, hvilka blanketter afgiftsfritt befordras med posten. Ifyllandet af blanketten är en åtgärd af enklaste beskaffenhet, som kan utföras af hvarje skrifkunnig.

stadgat, att, därest hemförlofningen äger rum, sedan den värnpliktige fullgjort två tredjedelar af tjänstgöringen, så anses densamma vara fullgjord. Befrielse från fullgörandet af påbörjad tjänstgöring kan sålunda äfven hos oss äga rum, men härvid är att märka, att den värnpliktige, därest hemförlofningen äger rum tidigare än nyss nämnts, enligt samma § 115 är underkastad förlängd tjänstgöring. Är emellertid förfallet af sådan beskaffenhet, som omförmäles i värnpliktslagen § 16 mom. 2, dvs. om den värnpliktige har att såsom familjeförsörjare under vissa ömmande förhållanden draga försorg om närstående anhöriga, så kan han, om detta förhållande fortfar, i sinom tid, på sätt ofvan vid afhandlandet af punkt 2) är sagdt, blifva helt och hållet frikallad från fullgörandet af återstående del af den honom i fredstid åliggande tjänstgöringen.

I fråga om de under 6) och 7) anförda *förkortningarna af öfnings-tiden* torde böra framhållas, att förkortning af den lagstadgade fredstjänstgöringstiden icke upptages af vår värnpliktslag, fastän, såsom nyss är nämnt, vissa bestämmelser därstädes tillämpas så, att en förkortning kan komma att äga rum. Däremot föreskrifver lagen olika lång tjänstgöringstid för olika kategorier värnpliktiga, ehuru väl icke i sådant syfte som här ofvan afses, utan med hänsyn företrädesvis till, att förvärfvandet af de för olika truppslag mera karakteristiska färdigheterna kräfver olika lång utbildningstid. För den stora hufvudmassan af våra värnpliktiga är emellertid öfnings-tiden redan så knappt tillmätt, att någon förkortning icke torde kunna göras, därest man öfver hufvud taget vill komma till något utbildningsresultat af värde, medan åter de värnpliktiga, som tilldelas truppslag, där en längre utbildningstid visat sig ofrånkomlig, utgöra ett så relativt ringa antal, att något tvång åtminstone hittills icke lär hafva behöft användas för antalets fyllande.

Det i punkt 8) nämnda medgifvandet i afscende på *tjänstgöringstidens fördelning* innebär i det land, där detsamma enligt förutnämnda sammandrag förekommer, icke en uppdelning af tjänstgöringstiden i kortare perioder än de lagstadgade omgångarna, utan i stället en sammanslagning af flera dylika omgångar, hvarvid man till och med synes hafva för afsikt att öka den sålunda sammanlagda tjänstgöringstidens längd.

En dylik sammanslagning förekommer äfven hos oss i så måtto, att hela tjänstgöringen fullgöres i en följd af

dels värnpliktiga uttagna till vissa tjänster inom såväl armén som marinen,

dels värnpliktiga från fastlandet, hvilka utbildas å Gottland,

dels samtliga icke vapenföra,

hvarvid inskrifningsmyndigheterna, ehuru intet finnes därom i lagen föreskrifvet, torde — under hänsyn naturligtvis till tjänstedugligheten — sträfv

efter, att det bekvämare tjänstgöringssättet kommer dem till godo, som isynnerhet äro i behof af detsamma. Dock må det tilläggas, att det nuvarande mycket summariska sättet för de värnpliktigas uttagning till och fördelning på olika truppslag eller tjänster m. m. i väsentlig mån förhindrar ett fullt utnyttjande af denna möjlighet, ett förhållande som värnpliktskommissionen anser sig icke behöfva här närmare beröra, då detsamma redan utförligare omordats i den till Statsrådet och Chefen för Kungl. Landt-försvarsdepartementet den 8. juli 1910 öfverlämnade delen af kommissionens arbeten (I. Studerande, sid. 19—20).

Nära frågan om tjänstgöringstidens fördelning står den om tjänstgöringsomgångarnas förläggning till olika delar af kalenderåret för olika kategorier värnpliktiga. I det förut citerade statsrådsprotokollet (sid. 1) framkastas äfven den tanken, att vissa värnpliktiga, som äro alldeles oersättliga vid skördearbetet hemma, möjligen skulle kunna få fullgöra den militära tjänstgöringen å andra tider af året än de sedvanliga. Vid härens truppslag med längre utbildningstid är ju en sådan förskjutning knappast möjlig; på sin höjd kunde den gälla en förskjutning på några få veckor och sålunda vara utan praktisk betydelse. Detsamma torde äfven gälla marinen. Förslaget skulle alltså innebära, att vissa värnpliktiga vid infanteriet och därmed i afseende på öfningstidens längd jämställda truppslag, dvs. vid hufvuddelen af armén, skulle få utbyta några sommarmanader mot lika lång tid under annan del af året, då mera brädslande jordbruksarbete icke pågår.

Liknande förslag hafva framställts äfven i fråga om värnpliktiga studerande samt varit föremål för behandling i den ofvan nämnda delen af kommissionens arbeten (sid. 38—40). Hvad där anförts emot en sådan anordning gäller i väsentliga delar också de här ifrågavarande värnpliktiga. I fråga om första tjänstgöringen skulle sålunda resultatet af utbildningsarbetet blifva afgjort underlägset det, som nu erhålles, därest densamma uppdelades eller till någon afsevärdare del förlades till andra årstider än de nu i anspråk tagna, liksom utbildningsarbetet under denna tjänstgörings senare del komme att väsentligen lida genom den säkerligen icke ringa minskning af de lägre truppförbandens, för ett genomfördt kompaniutbildningssystem, redan nu så svaga styrka, som skulle blifva en följd af ett dylikt medgifvande. Det sistnämnda gäller i än högre grad repetitionsöfningarna, under hvilka, därest en så betydande kontingent som jordbruksarbetarnas ej deltog, det i regel icke blefve möjligt att nå upp till den för utbildning i någorlunda fältmässiga förband erforderliga styrkan. Härtill kommer, dels att äfven andra kategorier värnpliktiga än de här afsedda, såsom t. ex. s. k. sä-

songarbetare, med ungefär samma fog kunde framställa kraf på ändrade tjänstgöringstider, dels att det skulle möta stora svårigheter att rättvist pröfva dylika kraf, dels slutligen att det säkerligen skulle medföra åtskilliga praktiska olägenheter och ökade kostnader att sammanföra sådana värnpliktiga till lämpliga öfningsafdelningar. Ätminstone med nuvarande längd på öfningstiden kan kommissionen därför icke för de här ifrågasvarande värnpliktiga¹ tillstyrka afvikelse från den nu gällande ordningen för vapenöfningarnas fullgörande.

Hvad slutligen beträffar den i punkt 9) omnämnda anordningen att söka *förlägga* familjeförsörjarens *tjänstgöringsort till närheten af hans hemort*, så är detta en förmån, hvilken kommer ej blott familjeförsörjaren utan samtliga våra värnpliktiga till godo, så långt detta i vårt vidsträckta men glest befolkade land öfver hufvud taget torde vara möjligt.

Af den i bil. 2 lämnade redogörelsen synes, att *pekuniärt understöd* i utlandet utgår

1) antingen endast till af den värnpliktige själf stiftad familj, dvs. hans hustru och barn,

eller i allmänhet till den värnpliktige närstående, hvilka för sitt uppehälle äro beroende af hans arbetsförtjänst; vidare

2) antingen endast under viss tjänstgöring och då sådan, som förekommer blott undantagsvis eller uteslutande för äldre årsklasser,

eller ock under all tjänstgöring; samt

3) antingen med vissa fixa belopp, oberoende af antalet familjemedlemmar och öfriga familjeförhållanden eller den värnpliktiges sedvanliga arbetsförtjänst,

eller ock med växlande belopp under hänsynstagande till nyss nämnda omständigheter.

Hos oss förekommer som bekant icke något pekuniärt understöd särskildt för familjeförsörjarna.

Vid en jämförelse mellan de utländska lagstiftningarna torde man snart finna, att det är svårt att utleta någon för de olika länderna gemensam uppfattning, i öfverensstämmelse med hvilken de båda förfaringssätten för lindrandet af från värnpliktstjänstgöringen härrörande svårigheter eller

¹ Att enligt gällande värnpliktslag vissa värnpliktiga uttagas till särskild vinterutbildning har naturligtvis intet annat inflytande på det här föreliggande spörsmålet, än att möjligen här och hvar några jordbruksarbetare kunna komma i tillfälle att få begagna sig af detta tjänstgöringssätt; för hela den stora mängden sådana kan det dock icke komma ifråga.

olägenheter tillämpas. Särskildt vore det att vänta, att fredstjänstgöringens längd skulle utöfva ett afgörande inflytande härutinnan.

Sålunda vore det ganska naturligt, om man i länder med lång fredstjänstgöring, t. ex. tvåårig eller längre, gjort långt gående medgifvanden. Häraf ser man dock föga, ehuru det vid ett ytligt betraktande kan förefalla så, på grund af att bestämmelserna för ifrågavarande fall ofta äro synnerligen detaljerade. Emellertid må det erinras om, att i samtliga dessa land — med undantag af Frankrike och Rumänien — inkallas icke såsom hos oss hela den årliga krigstjänstdugliga värnpliktskontingenten till tjänstgöring, utan en mycket afsevärd del, i vissa länder uppgående ända till hälften eller mera, befrias helt och hållet från fredstjänstgöring eller inkallas till en mycket kort sådan. Utan att behöfva vidtaga någon särskild åtgärd bör sålunda en betydande del äfven af familjeförsörjare komma i åtnjutande af en väsentlig lindring i värnplikten.

I länder med kortare fredstjänstgöring för de värnpliktiga borde åter eftergifter och understöd kunna vara ganska snävt tilltagna, eftersom olägenheterna af värnpliktens fullgörande här icke böra blifva så känubara. Å sina håll är detta nog äfven förhållandet, men å andra synes man hafva gått vida längre än i de förutnämnda med de för individen mera kräfvande tjänstgöringsförhållandena.

Något stöd för uppfattningen om, i hvilken mån de olika förfaringssätten böra förekomma och tillämpas hos oss, torde man, att döma af det ofvan anförda, endast i ringa mån kunna hämta från utlandet.

* * *

Vid behandlandet af här föreliggande frågor torde att börja med böra utrönas, hvilka till kategorien familjeförsörjare hörande värnpliktiga det är, som böra komma i åtanke.

Härvid har det synts kommissionen, att de, hvilka hafva *lagstadgad försörjningsplikt* sig ålagd, i första hand böra beaktas. Beträffande sådan plikt bestämmes i § 3 af den i enlighet med Riksdagens beslut utfärdade Nädiga förordningen den 9. juni 1871 angående fattigvården följande:

»En hvar, som är arbetsför, skall utan fattigvårds-samhälles betungande försörja sig själf och sina minder-åriga barn, så ock arbetsför man sin hustru;¹ åliggande

¹ I hustrus rättigheter inträder jämlikt giftermålsbalken kap. 5 fästekvinna, för så vidt hon har af mannen erkända barn.

i öfrigt föräldrar och barn att i mån af behof, å ena, och förmåga å andra sidan, hvarandra försörja.»

Vidare håller kommissionen före, att hänsyn äfven bör tagas till den *moraliska försörjningsskyldighet*, som enligt det allmänna rättsmedvetandet åligger personer, hvilka stå i visst släktskaps- eller annat därmed jämförligt förhållande till hvarandra. Hvilka som böra räknas till denna grupp, är naturligtvis mera svårbestämdt, men ledning för uppfattningen härutinnan torde i viss mån kunna hämtas från gällande värnpliktslag, hvars § 16 mom. 2 icke endast fäster afseende vid en sons ofvannämnda försörjningsplikt gentemot föräldrar utan med de senare tydliggen jämställer far- och morföräldrar, fosterföräldrar och syskon i fråga om dessas anspråk på att icke undandragas det till äfventyrs ounbärliga stöd, de äga i resp. sonson, dotterson, fosterson eller broder.

Mycket nära besläktadt med dessa förhållanden är t. ex. otvifvelaktigt det, som uppstår därigenom, att en värnpliktig sammanbor och bildar hushåll med icke lagligen fästad kvinna. Är denna kvinna arbetsför och barnlös, torde emellertid knappast någon moralisk försörjningsskyldighet åligga mannen. Är hon icke arbetsför eller om späda barn — för hvilka fadern visserligen är försörjningspliktig — kräfva hennes omvårdnad, synes väl *barnens fäder* hafva försörjningsskyldighet gentemot äfven henne, men näppeligen kan man fordra af *stuten*, att densamma skall taga hänsyn till icke legaliserade förbindelser, synnerligast som i regel legaliseringen torde vara mycket lätt åstadkommen och endast beroende af vederbörande kontrahenters egen fria vilja. Dessutom torde man vid en lagstiftning rörande ifrågavarande fall stöta på hardt när oöfvervinneliga svårigheter vid försöken att tillgodose blott det verkliga behovet utan att samtidigt öppna en ny väg för de missbruk, till hvilka medgifvanden om lättnader beträffande värnplikten, såsom erfarenheten visar, pläga locka.

Af de utländska bestämmelserna framgår slutligen, att äfven af lägsnare släktskapsförhållanden än de ofvan åsyftade stundom beaktats, liksom ock vår värnpliktslag enligt § 17 mom. 1 c) tager hänsyn till öfver hufvud taget förhållanden, hvilka kunna inrymmas under benämningen »nära anhörighet».

Sammanfattas det ofvanstående, skulle alltså de fall böra upptagas till pröfning, då den värnpliktige har att draga försorg om

- a) *hustru och egna minderåriga barn,*
- b) *föräldrar,*
- c) *far- och morföräldrar, fosterföräldrar eller syskon samt*
- d) *andra närstående anhöriga,*

allt naturligtvis under den förutsättningen, att de nämnda personerna äro på sådant sätt beroende af den värnpliktige och hans arbetsförtjänst, att hans bortovaro för värnpliktens fullgörande skulle försätta dem i nödställd belägenhet.

Såsom redan är nämnt, kan vår lagstiftning icke sägas hafva begagnat sig af mer än det ena af de två förfaringssätt, som stå till buds för mildrandet af värnpliktstjänstgöringens olägenheter, nämligen genom eftergifter beträffande denna tjänstgöring. Bestämmelserna härin, som återfinnas i §§ 16 och 17 af vår värnpliktslag, medgifva:

uppskof med inskrifning,
frikallelse från fredstjänstgöring,
uppskof med fredstjänstgöring samt
afbrott i eller s. k. hemförlofning från fredstjänstgöring.

Af uppskof med inskrifning och frikallelse från fredstjänstgöring kan enligt § 16 mom. 2 och 3 äfvensom § 17 mom. 4 den värnpliktige, om behof häraf föreligger, komma i åtnjutande endast, därest han är:

ende arbetsföre sonen, sonsonen eller dottersonen till orkeslös eller vanför fader, farfader, morfader eller till änka eller ogift kvinna,

ende arbetsföre fostersonen till orkeslös eller vanför fosterfader eller till fostermoder samt

ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra faderlösa syskon.

Uppskof med eller hemförlofning från tjänstgöring — med skyldighet att sedermera fullgöra densamma — kan åter hvarje värnpliktig enligt § 17 erhålla, därest han blott visar, att tjänstgöringens fullgörande skulle bereda af hans arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter.

Jämföras dessa bestämmelser med hvad som ofvan anförts rörande de åligganden i försörjningshänseende, som eventuellt kunna tillkomma en värnpliktig, torde man finna, att ett visst samband otvifvelaktigt föreligger emellan dem, i det att åtminstone i några fall de längst gående eftergifterna kunna hänföras till de mest ömmande försörjningsförhållandena. I andra fall åter råder icke en sådan öfverensstämmelse. Sålunda torde t. ex. försörjandet af egna minderåriga barn få anses vara lika behjärtansvärdt som det af fosterföräldrar eller syskon samt öfver hufvud taget nödvändigheten att draga försorg om egen familj icke böra sättas ringare än den lika naturliga plikten att bistå egna föräldrar.¹

¹ Att särskildt beakta vore äfven de fall, då den värnpliktiges moder erhållit skilsmässa i äktenskapet eller öfvergifvits af sin man, i hvilka fall hon näppeligen kan hänföras till vare sig ogift kvinna eller änka. Hennes rättsställning härvid är emellertid ett juridiskt spörsmål, på hvilket kommissionen icke kan inlåta sig utan endast velat fästa uppmärksamheten.

Värnpliktskommissionen finner därför, att de nuvarande bestämmelserna *icke äro konsekventa liksom icke heller tillfyllestgörande*.

Huruvida rättelse bör åstadkommas genom ökade eftergifter beträffande den militära tjänstgöringen eller genom ett statens så att säga öfvertagande af försörjningsplikten, är en annan fråga, vid hvilkens besvarande både militära och ekonomiska synpunkter måste göra sig gällande.

Mest öfverensstämmande med den allmänna värnpliktens idé är naturligtvis, att hvarje för försvaret användbar man fullgör denna plikt, och i vårt land, liksom i allmänhet i folkfattiga stater, är ett fasthållande af denna princip viktigare än annorstädes. Rationellast vore därför, om ingen eftergift på grund af familjeskäl medgäfvos beträffande värnpliktens fullgörande, utan att i stället, om så behöfdes, statsunderstöd lämnades den af den värnpliktiges arbetsförtjänst beroende familjen; men detta skulle leda till oberäkneliga och säkerligen betydande statsutgifter. Insloge man åter lika ensidigt på den andra vägen, vore ju därmed inga statsutgifter förenade, men i stället skulle utan allt tvifvel en betydande decimering af den årliga värnpliktskontingenten komma att äga rum, och därigenom vår försvarskraft betänkligen minskas. Kommissionen håller ock före, att ingendera utvägen kan ensamt för sig förordas, utan att de olägenheter eller svårigheter, som värnpliktstjänstgöringen under fred kan medföra för den värnpliktige familjeförsörjaren och de af honom beroende anhöriga, böra afhjälpas i vissa fall genom *eftergifter beträffande denna tjänstgöring* och i andra fall genom *pekuniärt understöd*.

Nästa spörsmål blir då, huru detta bör tillämpas vid de förut nämnda olika försörjningsfallen.

Beträffande först och främst det under d) anförda torde de längst gående lättnaderna, dvs. frikallelse från fredstjänstgöring och pekuniärt understöd, icke behöfva komma i betraktande. Visserligen får det anses såsom en god sak, att äfven fjärrare släktingar bistå hvarandra, liksom äfven härvidlag ömmande förhållanden kunna tänkas uppstå genom den värnpliktiges inkallande till tjänstgöring, men näppeligen torde sådana anhöriga kunna göra befogade anspråk på, att en, själf i små omständigheter varande, värnpliktig skall på sådant sätt bidraga till deras uppehälle, att de kunna sägas vara af honom väsentligen beroende. Öfver hufvud taget torde därför endast eftergifter af öfvergående art rörande fullgörandet af fredstjänsten kunna här ifrågasättas eller med andra ord uppskof med eller hemförlofning från tjänstgöringen.

Äfven i fråga om de öfriga fallen kunna helt naturligt vid många tillfällen eftergifter af sistnämnda slag vara till fyllest, men tydligen är det här, som de kraftigast verkande lättnaderna, nämligen frikallelsen och det pekuniära understödet, äro på sin plats.

Af dessa fall äro de under b) och c) nämnda, dvs. de som beröra föräldrar samt far- eller morföräldrar, fosterföräldrar eller syskon, redan beaktade i vår värnpliktslag samt delvis äfven gjorda till föremål för den längst gående eftergift, som denna lag upptager, nämligen nyssnämnda frikallelse. Enbart denna omständighet synes tala för, att man beträffande dessa två grupper äfven fortfarande bör söka afvärja värnpliktstjänstgöringens olägenheter genom eftergifter i afseende å densamma, men än kraftigare manar härtill det förhållandet, att man ännu så länge alls icke kan bilda sig någon föreställning om de totalbelopp, som ett här använt pekuniärt understöd skulle kräfvat. Å andra sidan kan det invändas, att frikallelsemöjligheten lätt kan leda till den förut påpekade decimeringen af den årliga värnpliktskontingenten, hvilket otvifvelaktigt äfven är riktigt, men, då försörjningsplikten ofta nog af en eller annan anledning — t. ex. dödsfall — kan tänkas upphöra, samt då frikallelsen naturligtvis bör inträda, först sedan det under en följd af år visat sig, att uppskof med tjänstgöringen fortfarande är af nöden, torde faran kunna väsentligen förminskas genom ett lämpligt val af tidpunkt, då denna frikallelse får inträda.

I fråga slutligen om det under a) nämnda försörjningsfallet, som afser värnpliktigs hustru och barn, ställa sig förhållandena väsentligen annorlunda. Här torde man icke annat än som rent undantag kunna räkna på ett upphörande af försörjningsplikten; tvärtom torde man böra förutsätta, att denna år för år blir för den värnpliktige allt mer och mer kräfvande och att således, därest uppskof med tjänstgöringen i dessa fall kunde leda till frikallelse från densamma, samtliga dessa värnpliktiga äfven skulle gå förlorade för försvaret. Om åter pekuniärt understöd här användes, torde visserligen dessa understöd komma att uppgå till ett afsevärdt belopp, men åtminstone dettas maximistorlek kan, såsom sedermera skall visas, med någorlunda sannolikhet låta beräkna sig. På grund häraf anser sig kommissionen för denna kategori böra förorda ekonomiskt understöd framför frikallelse, och i samband härmed bör framhållas, att ingånget giftermål ingenstädes i den utländska lagstiftningen ansetts böra vara skäl för frikallelse från värnpliktens fullgörande, hvartill anledning väl är att söka bland annat i farhågan för, att ett sådant medgifvande lätt skulle kunna framkalla missbruk samt leda till förhållanden, hvilka måste betraktas såsom ovillkorligen förkastliga.

I enlighet med hvad sålunda anförts, anser värnpliktskommissionen, att af de båda förfaringssätten böra

eftergifter i afseende å värnpliktstjänstgöringens fullgörande kunna användas vid samtliga försörjningsfall, och

pekuniära understöd användas endast i de fall, då värnpliktig har att försörja hustru och egna minderåriga barn.

Att emellertid redan nu framställa *slutgiltiga* förslag rörande användandet af vare sig det pekuniära understödet eller de längst gående tjänstgöringseftergifterna torde icke böra ifrågasättas. Dels lämna nämligen, såsom förut påvisats, de utländska bestämmelserna icke några säkrare hållpunkter för bedömandet af dessa frågor, dels torde man på sakens nuvarande ståndpunkt icke kunna öfverskåda följderna af vare sig det ena eller det andra förfaringssättets tillämpande i vårt land.

I öfverensstämmelse med denna uppfattning anser kommissionen därför, att för närvarande endast en *försökslagstiftning* i dessa hänseenden bör ifrågakomma — en utväg för vinnande af erfarenhet, hvilken, såsom bekant, redan tillämpas rörande värnpliktslagen § 16 mom. 6, där lagstiftningen likaledes rör sig inom mindre kända eller mindre öfverskådliga områden.

II. Lättnader genom eftergifter i afseende å värnpliktiga fredstjänstgöring.

Nu gällande värnpliktslag upptager följande eftergifter i afseende å värnplikts fullgörande:

- a) *uppskof med inskrifning* intill det år, den värnpliktige fyller 24 år,
- b) *frikallelse från fredstjänstgöring*,
- c) *uppskof med fredstjänstgöring*, nämligen med första tjänstgöring till det år, den värnpliktige fyller 24 år, och med repetitionsöfning vanligen endast för ett år med hvarje sådan samt
- d) *hemförlofning från fredstjänstgöring*.

I de utländska lagstiftningarna finnas äfven åtskilliga andra lindringsformer, men det har redan påvisats (sid. 4—8), att vissa af dem ej med fördel kunna användas hos oss, och att det ändamål, som afsetts med andra, kan vinnas äfven med de här ofvan uppräknade. Några andra slag af eftergifter än de redan förefintliga böra därför icke ifrågakomma inom vår organisation.

Frågan blir då, huru dessa eftergifter skola tillämpas vid de olika försörjningsfallen (sid. 10), nämligen då den värnpliktige har att draga försorg om:

- a) hustru och egna minderåriga barn,
- b) föräldrar,
- c) far- och morföräldrar, fosterföräldrar eller syskon samt
- d) andra närstående anhöriga.

Uppskof med inskrifning medgifver vår värnpliktslag enligt § 16 mom. 2 åt

»ende arbetsföre sonen, sonsonen eller dottersonen till orkeslös eller vanför fader, farfader, morfader eller till änka eller ogift kvinna, ende arbetsföre fostersonen till orkeslös eller vanför fosterfader eller till fostermoder, äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera

minderåriga eller vanföra faderlösa syskon, dock endast såvida sagda föräldrar, far- eller morföräldrar eller fosterföräldrar eller syskon äro af hans arbete för sitt uppehälle väsentligen beroende.»

Då kommissionen betvivlar (sid. 4—5) nödvändigheten af att för de här ifrågavarande värnpliktiga bibehålla detta slag af eftergift, finner den naturligtvis ingen anledning att föreslå densammas utsträckande till helt nya personalgrupper, hvilket blefve händelsen, därest de värnpliktiga, som beröras af de under a) och d) nämnda försörjningsfallen, gjordes delaktiga af denna eftergift.

I fråga om de båda öfriga försörjningsfallen, b) och c), är förhållandet följande.

Lagstadgad försörjningsplikt åligger jämlikt fattigvårdsförordningen (sid. 9) *samtliga* söner gentemot i behof af dylik hjälp varande föräldrar, och likaledes torde man få anse, att moralisk försörjningsskyldighet i lika mån tillkommer *samtliga* sonsöner, dottersöner, fostersöner eller bröder gentemot resp. far- eller morföräldrar, fosterföräldrar eller syskon.

Det har emellertid synts kommissionen, som om värnpliktslagens bestämmelser genom begränsningen till »ende arbetsföre» sonen etc. fått en mindre räckvidd, än den måhända ursprungligen afsedda. Det kan ju nämligen, såsom ock i de af kommissionen infordrade yttrandena framhållits, mycket lätt hända, att de ofvannämnda föräldrarna etc. visserligen hafva en eller flera arbetsföra söner etc., förutom den som skall fullgöra sin värnpliktstjänstgöring, men att de äro för sitt uppehälle uteslutande beroende af den senare, enär de förras vistelseort är okänd — de kunna t. ex. hafva emigrerat eller gått till sjöss — eller enär dessa själfva befinna sig i små omständigheter och hafva egen familj att draga försorg om, m. m. d. Under sådana omständigheter inträffar för föräldrarna etc. faktiskt samma förhållande, som om den ifrågavarande värnpliktige vore den *ende* arbetsföre sonen etc., och för sonen etc. kollision mellan värnplikt och försörjningsplikt.

Med hänsyn därför till dels lagstadgandet om försörjningsplikten, dels de här anförda förhållandena torde konsekvensen bjuda, att här ifrågavarande eftergift göres gällande ej blott för den ende arbetsföre sonen, sonsonen, dottersonen, fostersonen eller brodern, utan öfver hufvud taget för den af dem, som verkligen fullgör försörjningsåliggandet och som är den ende af alla de försörjningsskyldiga, hvilken därtill äger förmåga. Att en sådan utvidgning af här ifrågavarande eftergift lätt kan locka till missbruk inses till fullo, men då missbruken i det väsentligaste torde kunna förhindras — hvartill kommissionen i det följande återkommer — anser sig kommis-

sionen på ofvanstaende grunder böra föreslå den angifna utsträckningen af lagens bestämmelser.

Frikallelse från fredstjänstgöring är jämlikt § 16 mom. 3 begränsad på samma sätt, som ofvan rörande uppskof med inskrifning nämnts, nämligen till de försörjningsfall, då den värnpliktige är ende arbetsföresonen, sonsonen, dottersonen, fostersonen eller brodern.

Redan i det föregående (sid. 12—14) har kommissionen framhållit, att denna eftergift bör, då försörjningsplikten afser den värnpliktiges hustru och barn, ersättas med pekuniärt understöd, och vid det försörjningsfall, hvilket betecknats såsom afseende »andra närstående anhöriga», icke ifrågakomma.

Med hänsyn till de båda öfriga försörjningsfallen åter gäller hvad som yttrats rörande uppskof med inskrifning i lika hög grad frikallelsen, och samma skäl, som tala för en utsträckning af nämnda uppskof till samtliga de vid dessa försörjningsfall afsedda värnpliktiga, finner kommissionen göra sig gällande för en utvidgning af frikallelsebestämmelsen, hvarför kommissionen äfven får föreslå en dylik ändring. Frikallelse från tjänstgöring bör sålunda tillkomma ej blott den ofvannämnde ende arbetsföresonen etc. utan den af sönerna etc., som verkligen fullgör försörjningsäliggandet och som är den ende af alla de försörjningsskyldiga, hvilken därtill äger förmåga.

Uppskof med fredstjänstgöring medgifves enligt värnpliktslagen § 17 mom. 1 c) åt:

»värnpliktig, som visar annat giltigt skäl för uppskofs beviljande, såsom att tjänstgöringens fullgörande skulle — — — — bereda honom eller af hans arbete beroende nära anhörige väsentliga svårigheter eller olägenheter».

Bestämmelserna rörande denna eftergift äro tydligen så vida, att samtliga ofvannämnda försörjningsfall kunna anses här inrymda.

Fråga kunde t. o. m. uppstå, huruvida icke en begränsning borde göras med anledning af kommissionens förut framställda förslag, att eftergift i tjänstgöringen bör ersättas med pekuniärt understöd, då värnpliktig af den militära tjänstgöringen förhindras att försörja hustru och barn. Det har nämligen förut framhållits, att försörjningsäliggandet kan antagas blifva år efter år mera kräfvande för den värnpliktige på grund af familjens tillväxt, hvarigenom äfven ett större pekuniärt understöd skulle erfordras, ju längre den värnpliktige uppskötte tjänstgöringen, och därför

borde värnpliktig, som anför nyssnämnda försörjningsfall såsom skäl för uppskof, ej erhålla sådant. Då emellertid vid många tillfällen den ifrågasvarande värnpliktige torde vara hjälpt blott genom att kunna få förlägga tjänstgöringen till ett annat år, och då det måste förutsättas såsom regel, att han själf har intresse af att snarast möjligt hafva tjänstgöringen fullgjord, har kommissionen icke ansett sig böra föreslå den åsyftade begränsningen.

Tvärtom får kommissionen framställa förslag, som måhända kunna leda till ökad antal uppskof. Uti ofvannämnda mom. äro nämligen vissa andra förhållanden, hvilka likvisst icke äro att enbart hänföra till familjeförsörjare, anförda såsom berättigande till uppskof med tjänstgöring. Sålunda säges i punkt b), att uppskof kan medgifvas åt:

»värnpliktig, som själf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom — — — och af en eller annan anledning icke varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens — — — skötande under den tid, han för sin militära tjänstgöring skulle blifva frånvarande.»

Det har då framhållits, att värnpliktig, som *arrenderar* fast egendom, hvilken han jämväl själf förvaltar och brukar, bör jämnställas med den nyss nämnde värnpliktige, en åsikt som värnpliktskommissionen till fullo delar.

Den ofvan citerade punkt c) i samma mom. synes visserligen vara tillämplig äfven på det sist nämnda fallet, men då sådan tolkning törhända icke förekommer öfverallt och då den arrenderande värnpliktige sålunda skulle, i fråga om möjligheten att komma i åtnjutande af här omnämnda lättnad, kunna befinnas satt i ogynnsammare ställning än den i lagen särskildt framhållne själfägande, anser kommissionen, att mom. 1 b) bör fullständigas i antydd riktning. Det är tydligt, att detta tillägg kommer ej blott den arrenderande värnpliktige familjeförsörjaren till godo, utan äfven icke-familjeförsörjare, men någon skillnad på dessa i detta hänseende lär icke böra ifrågasättas.

I detta sammanhang vill kommissionen påpeka, att i den till Statsrådet och Chefen för Kungl. Landtförsvarsdepartementet den 8. juli 1910 öfverlämnade delen af kommissionens arbete föreslagits en sådan ändring rörande uppskof med första tjänstgöring, att denna, som enligt nu gällande bestämmelser skall taga sin början senast det år den värnpliktige fyller tjugofyra år, må för *icke vapenföra* värnpliktiga uppskjutas till det år den värnpliktige fyller tjugosju år. Förslaget tillkom visserligen med hänsyn till de studerande värnpliktiga, men kommissionen framhöll på samma gång det obilliga i att förmåna äfven andra icke vapenföra värnpliktiga

att komma i åtnjutande häraf, hvarför bestämmelsen affattades att gälla samtliga icke vapenföra. Icke vapenföra familjeförsörjare skulle sålunda äfven kunna komma i åtnjutande af denna förmån.

Det skulle äfven kunna tänkas, att det för värnpliktiga, som vid tidiga år ämna stifta familj, vore förmånligt att få fullgöra åtminstone den väsentligaste delen af tjänstgöringen dessförinnan och alltså vid en tidpunkt, då detta kan antagas medföra ringare olägenhet än sedermera, då försörjningsplikten tager dem mera i anspråk. För slikt fall medgifver värnpliktslagen inskrifning före inträdet i värnpliktsåldern, hvarmed äfven följer *tidigare tjänstgöring*. Kommissionen har äfven i sitt förutnämnda den 8. juli 1910 öfverlämnade arbete framställt förslag gående ut på en dylik tidigare tjänstgöring samt hemställt om följande tillägg till värnpliktslagen § 27:

»För värnpliktig, som tilldelats truppslag, där första tjänstgöringen skall fullgöras under andra året, och som visar, att denna tjänstgörings fullgörande under nämnda år skulle medföra afsevärdt afbräck i påbörjad lärokurs eller eljest bereda honom eller af hans arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter, kan vid inskrifningen medgifvas, att honom under andra året åliggande första tjänstgöring och repetitionsöfning fullgöres under första året samt att en repetitionsöfning fullgöres under hvart och ett af andra och tredje åren.»

Till *hemförlofning från tjänstgöring* berättiga enligt § 17 mom. 4 samma förhållanden som de, på grund af hvilka uppskof med tjänstgöring erhålles. Samtliga försörjningsfall äro sålunda äfven här tillgodosedda, och hvad som anförts rörande nämnda uppskof äger äfven tillämplighet på frågan om hemförlofning.

* * *

Beträffande samtliga nu nämnda eftergifter är emellertid att beakta icke endast deras förhållande till de olika försörjningsfallen utan äfven de *former, under hvilka de medgifvas*. Härvidlag har värnpliktslagen, liksom måhända ock inskrifningsförrordningen, åstadkommit vissa restriktioner, på grund af hvilka den värnpliktige icke alltid kan komma i åtnjutande af eftergifterna, ehuru behörigt förfall föreligger.

Med hänsyn till de försörjningsfall, som afse »hustru och barn» samt »andra närstående anhöriga», torde inga ändringar vara behöfliga, enär vid det förre det pekuniära understödet kan träda hjälpande emellan, medan det senare torde i och för sig få anses vara af mindre ömmande beskaffenhet.

Annorlunda ställa sig förhållandena beträffande de båda öfriga fallen, dvs. de som afse försörjandet af

föräldrar och

far- eller morföräldrar, fosterföräldrar eller syskon.

Dessa fall skall kommissionen därför här nedan upptaga till närmare behandling.

I fråga om dem medgifver värnpliktslagen samtliga de af densamma upptagna eftergifterna, hvarjämte äfven kommissionen i det föregående föreslagit en utsträckning af bestämmelserna för erhållandet af uppskof med inskrifning och frikallelse från tjänstgöring, hvarigenom i afseende å försörjningsäliggande likställda värnpliktiga äfven skulle blifva lika berättigade till att komma i åtnjutande af värnpliktslagens eftergifter.

Föreligga *vid inskrifningen* de laggiltiga skälen för tillämpandet af sagda eftergifter, hafva de värnpliktiga enligt redan gällande föreskrifter endast att till vederbörande inskrifningsnämnd göra erforderlig framställning om uppskof med inskrifningen och att sedermera, om förfallet fortfar, upprepa framställningen vid följande förrättningar, då till slut, det är då tjugufyra års ålder uppnås, frikallelse från tjänstgöringen utan vidare erhålles.

Erfarenheten har emellertid gifvit vid handen, att de värnpliktiga ej sällan försumma att vid inskrifningen göra nämnda framställning, liksom det ock kan inträffa, att behovet af eftergifterna gör sig gällande, först efter det den värnpliktige är inskrifven, och då, antingen innan han påbörjat någon tjänstgöring eller under det han fullgör sådan eller ock slutligen under tiden mellan de olika tjänstgöringsomgångarna.

Har den värnpliktige icke påbörjat sin tjänstgöring, skulle man ju kunna tänka sig ett upphäfvande af inskrifningen. För att kunna vidtaga en sådan åtgärd erfordras emellertid åtskilliga ändringar i värnpliktslagen, grundade på väsentligen andra principer än de, efter hvilka lagens bestämmelser i de här åsyftade delarna nu äro affattade. Dels med hänsyn till svårigheten att få dylika ändringar genomförda, dels på grund af hvad som förut (sid. 4—5) anförts rörande undergåendet af inskrifning, bör ett upphäfvande af inskrifningen icke ifrågasättas, liksom en dylik åtgärd än mindre kan tänkas beträffande värnpliktiga, som helt eller delvis fullgjort någon tjänstgöringsomgång.

För dessa värnpliktiga finnes då ingen annan utväg än att först och främst få ersätta inskrifningsuppskofvet med *uppskof med tjänstgöringen*, därest den värnpliktige ännu icke påbörjat densamma, eller med *hemförlofning*, därest så skett, samt att sedermera, om förfallet fortfar, undgå *frikallelse från tjänstgöringen*.

För en närmare utredning af de spørsmål, som beröra *uppskof med tjänstgöring*, torde förhållandena vid första tjänstgöringen (tjänstgöringen i en följd) och de vid repetitionsöfningarna böra skärskådas hvar för sig.

I fråga om uppskof med första tjänstgöringen, efter det inskrifningsförrättningar afslutats, stadgas i värnpliktslagen § 17 mom. 2 sålunda:

»Yppas för inskrifven värnpliktig, efter det inskrifningsförrättningar afslutats, sådan anledning till uppskof med den i § 27 föreskrifna första tjänstgöring, hvarom i mom. 1 här ofvan förmåles, må uppskof med nämnda tjänstgöring till näst följande år den värnpliktige medgifvas i den ordning, Konungen bestämmer; åliggande den värnpliktige, där han önskar ytterligare uppskof med samma tjänstgöring, att vid följande årets inskrifningsförrättning hos vederbörande inskrifningsnämnd därom göra framställning.»

Momentet stadgar sålunda, att uppskof får meddelas af annan myndighet än inskrifningsnämnd och inskrifningsrevision endast, därest anledningen icke förelegat redan vid inskrifningsförrättningen samt därest det icke är fråga om förnyadt uppskof. I det förslag till värnpliktslag, som Kungl. Maj:t förelade Riksdagen år 1901, funnos ej dessa inskränkningar, utan bestämmelserna voro sålunda affattade:

»Visar värnpliktig, efter det han blifvit inskrifven, sådan anledning till uppskof, hvarom i mom. 1 är sagdt, må uppskof med i § 27 föreskrifven första tjänstgöring, hvarje gång för ett år, kunna, i den ordning Konungen bestämmer, den värnpliktige medgifvas, — — — —».

Härom yttrade Riksdagen i sin skrifvelse nr 120 följande:

»Enligt nu gällande lag¹ kan uppskof med tjänstgöring i allmänhet meddelas endast af inskrifningsmyndighet d. v. s. inskrifningsnämnd eller i de fall, då nämndens beslut bli föremål för inskrifningsrevisio-

¹ Af år 1885 med däri sedermera gjorda ändringar, de flesta år 1892.

nens pröfning, af denna. Häraf följer, att, om anledning till uppskof yppas efter inskrifningen, den värnpliktige i regel saknar utväg att erhålla sådant.

Dock kan värnpliktig redan nu i vissa särskilda fall, nämligen då uppskofsanledningen utgöres af ömmande familjeförhållanden af den beskaffenhet, som i § 16 mom. 2 af värnpliktslagen afses,¹ eller uppskofvet gäller allenast den föreskrifna tjänstgöringen under andra tjänsteåret, äfven efter inskrifningen undfå uppskof,² hvilket enligt värnpliktslagen i dylika fall meddelas i i den ordning, Konungen bestämmer. I gällande inskrifningsförrättning äro ock härom meddelade bestämmelser, enligt hvilka den värnpliktige för erhållande af uppskof i sådana fall har att vända sig till inskrifningsområdesbefälhafvaren. Dock äger denne icke i något fall medgifva uppskof med första årets tjänstgöring längre än till nästföljande år, utan skall enligt värnpliktslagen värnpliktig, som önskar förlängdt uppskof därmed, vare sig han förut erhållit sådant i sammanhang med inskrifningen eller därefter af befälhafvaren, alltid därom göra framställning vid näst följande inskrifningsförrättning. Inskrifningsområdesbefälhafvare äger således nu endast undantagsvis bevilja uppskof med tjänstgöring.

Häri är nu föreslagen den ändring, att redan inskrifven värnpliktig, som därför visar laga skäl, skulle kunna för ett år i sänder erhålla uppskof jämväl med sin första tjänstgöring »i den ordning, Konungen bestämmer». Då, enligt hvad nyss nämnts, sådana ärenden redan nu till någon del handläggas af inskrifningsområdesbefälhafvarne, lär med nämnda stadgande vara afsedt, att frågor om meddelande af uppskof med tjänstgöring för värnpliktig, efter det han undergått inskrifning, hädanefter i regel skulle tillkomma dessa.

Riksdagen erkänner till fullo vikten däraf, att ifrågavarande bestämmelser kompletteras och förtydligas

¹ Momentet innehöll i då gällande värnpliktslag hufvudsakligen samma bestämmelser som nu.

² Äfven då likväl endast, därest anledningen icke förelegat redan vid inskrifningsförrättningen.

i syfte, att värnpliktig, som däraf är i verkligt behof, må kunna vare sig vid eller efter inskrifningen erhålla uppskof med honom åliggande tjänstgöring. — — — — —. Däremot anser Riksdagen det icke vara ändamålsenligt och lämpligt, att de göromål, som enligt gällande ordning tillkomma inskrifningsmyndigheterna, i *större* utsträckning, än som nödvändiggöres däraf, att desamma endast viss kortare tid af året fungera, undandragas samma myndigheter och i stället uppdragas åt inskrifningsområdesbefälhafvarne. De ärenden, som tillhöra inskrifningsnämndens eller inskrifningsrevisionens handläggning, äro ofta nog — och så är helt visst ej sällan förhållandet äfven med de nu ifrågasvarande — af beskaffenhet att fordra närmare kännedom om de värnpliktiges personliga förhållanden, hvilken kännedom nämnden eller revisionen på grund af sin sammansättning jämförelsevis lätt, men befälhafvaren mången gång icke utan svårighet är i tillfälle att förskaffa sig, hvarjämte det icke heller synes vara önskvärdt, att vederbörande regimentschefer, hvilka enligt det föreliggande förslaget jämväl skulle hafva att under vissa förhållanden verkställa inskrifning af värnpliktige, mera än nödvändigt betungas med för dem jämförelsevis främmande göromål, som kunna verka hindrande för deras främsta och egentliga uppgift eller under deras befäl stående truppers allsidiga militära utbildning.

Med hänsyn härtill har företagits en omarbetning af nu afhandlade § i hithörande delar i syfte att inskrifningsområdesbefälhafvarnes befattning med ifrågasvarande ärenden icke må utsträckas längre än hvad för tillgodoseende af de värnpliktiges berättigade intressen i förevarande afseende är nödvändigt.»

I fråga om särskildt mom. 2 tillägger Riksdagen vidare:

»Mom. 2 af denna § har enligt Kungl. Maj:ts förslag en affattning, som skulle kunna föranleda därtill, att värnpliktig, hvilken efter inskrifningen visar giltigt skäl till uppskof, kunde erhålla sådant, äfven om uppskofsanledningen uppkommit före inskrifningen och då kunnat styrkas. Då sådant icke synes vara med god ordning öfverensstämmande, har Riksdagen gifvit mo-

mentet en redaktion, däraf torde framgå, att uppskof efter inskrifningen bör medgifvas endast i fall anledningen därtill uppstått efter det inskrifningen ägt rum.»

I fråga om första tjänstgöringen (tjänstgöringen i en följd) kan den värnpliktige familjeförsörjaren alltså erhålla uppskof efter inskrifningsförrättningen, därest anledningen till uppskofvet icke förelåg redan vid denna, men på grund af de sålunda genom Riksdagens föranstaltande gjorda inskränkningarna kan han

dels icke erhålla ett *första* uppskof, såframt anledningen härtill förefunnits redan vid inskrifningsförrättningen, men han försummat att då göra erforderlig framställning,

dels icke erhålla *förnyadt* uppskof med samma tjänstgöring utan genom hänvändelse till inskrifningsnämnden.

Beträffande det förstnämnda fallet kan det alltså inträffa, att en värnpliktig, som har fullt giltigt skäl för uppskof, men af någon orsak — t. ex. okunnighet, glömska, blyghet — icke vid inskrifningsförrättningen anhåller härom, nödgas göra tjänst i trots af de olägenheter, som däraf framkallas för honom och hans anhöriga. Och vidkommande det sistnämnda fallet har Riksdagen tydligen förutsatt, att samma anledning, som föreburits, då uppskof första gången beviljades, äfven skall vara för handen en följande gång, medan det åter, såsom vissa myndigheter framhållit, kan förekomma, att anledningen till det förnyade uppskofvet är en helt annan, liksom denna kan inträffa, först sedan inskrifningsnämndens arbeten för året avslutats. Med hänsyn till denna senast anförda möjlighet har lagstiftningen icke angifvit någon myndighet alls, till hvilken den värnpliktige kan hänvända sig, och att detta är en lucka torde icke kunna bestridas, om det än är antagligt, att sagda möjlighet icke alltför ofta inträffar.

Hvad repetitionsöfningarna beträffar, stadgar värnpliktslagen § 17 mom. 3, att

»uppskof till nästföljande år — — — må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer».

Uti inskrifningsförordningen § 93 mom. 2 har detta stadgande fullständigats genom bestämmelsen, att uppskofsansökan, grundad på bland annat här ifrågavarande anledningar, må beviljas *en* gång beträffande en och samma repetitionsöfning af vederbörande inskrifnings- eller sjöfyllföringsområdesbefälhafvare, men att framställning om *förnyadt* uppskof med denna repetitionsöfning dels icke får grunda sig på andra än de i värnpliktslagen § 16 mom. 2 angifna förhållandena — och om andra är här icke tal — dels skall göras hos inskrifningsnämnden, hvarjämte slutligen äfven förordningen i detta fall, liksom värnpliktslagen i fråga om

förnyadt uppskof med första tjänstgöringen, synes förutsätta, att samma slags förfall förelegat äfven första gången uppskof med repetitionsöfningen beviljades. Samma lucka föreligger alltså här som den nyss påpekade i fråga om förnyadt uppskof med första tjänstgöringen.

Det kunde emellertid äfven inträffa, att den här ifrågavarande värnpliktige familjeförsörjaren af någon anledning, först sedan han redan påbörjat tjänstgöringen, gjorde framställning om att komma i åtnjutande af befrielse från densamma, hvilket då skulle komma att ske i form af *hemförlofning från tjänstgöring*. Äfven här förekommer emellertid en liknande inskränkning som den, hvilken förut anförts beträffande uppskof med första tjänstgöringen. Rörande hemförlofningen stadgas nämligen i värnpliktslagen § 17 mom. 4, sålunda:

»Från redan påbörjad tjänstgöring må i den ordning Konungen bestämmer hemförlofvas värnpliktig, för hvilken efter tjänstgöringens början i anledning af dödsfall eller annan af honom oberoende händelse inträdt förhållande, på grund hvaraf han är att likställa med här ofvan i mom. 1 — — c) omförmäld värnpliktig»,

hvarvid måhända bör omnämnas, att mom. 1 c) upptager äfven det förfall, som här afses, nämligen försörjningsåliggandet gentemot vissa anhöriga.

Enligt denna bestämmelse skulle alltså familjeförsörjaren icke kunna blifva hemförlofvad, därest hans försörjningsåliggande var förhanden redan vid tjänstgöringens början. Hvad som invändts gentemot liknande restriktion beträffande uppskof med tjänstgöringen, har naturligtvis full giltighet äfven i afseende å hemförlofningen. I sistnämnda fall torde dock, med tanke på den otillfredsställande lydelsen af inskrifningsförrordningen § 115, böra bestämmas en *maximitid*, inom hvilken ansökning om hemförlofning skall göras af den, för hvilken förfallet förelegat redan före tjänstgöringens början. Bestämmas denna maximitid till sex veckor, är allt underslef, vare sig sådant skulle afse tjänstgöringens uppdelning på flera år eller befrielse från sista delen af densamma, uteslutet, på samma gång som den värnpliktige erhåller tillräcklig tid för anskaffandet af vederbörliga intyg.

Det torde utan någon särskild utläggning vara klart, att enda sättet för afhjälpan det af de påpekade bristerna är, att de värnpliktiga icke blifva uti ifrågavarande hänseende bundna vid de blott under några få veckor om året pågående inskrifningsförrättningar utan i stället kunna få göra sina andraganden hos en *hela året fungerande myndighet*. Visserligen har Riksdagen framhållit den principen, att flertalet af

ofvan åsyftade frågor i regel böra afgöras af inskrifningsnämnd och inskrifningsrevision, och kommissionen vill icke heller föreslå ett generellt frångående af densamma — ett förslag, som måhända äfven skulle kunna anses ligga utom det kommissionen gifna uppdraget. För de här ifrågavarande ömmande fallen åter, dvs. då det gäller möjligheten för ofvannämnda söner, sonsöner, dottersöner, fostersöner eller bröder att fullgöra vederbörligt försörjningsåliggande, har kommissionen funnit, att undantag från regeln bör göras, och att alltså nämndens och revisionens här åsyftade befogenhet bör under de tider, då dessa myndigheter ej äro sammankallade, få utöfas af annan myndighet.

Beträffande denna sistnämnda myndighet talar mycket, och särskildt önskvärdheten af likformig behandling utaf de förekommande målen, för, att denna är en och samma, vare sig det är fråga om uppskof med tjänstgöring eller om hemförlofning. Nu gällande bestämmelser uppdelade emellertid ärendenas handläggning så, att framställningar rörande uppskof afgöras utaf inskrifnings- eller sjörullföringsområdesbefälhavaren, medan frågor om hemförlofning behandlas af vederbörande truppförbandschef (beväringsbefälhavare), och härutinnan anser sig värnpliktskommissionen icke böra föreslå någon ändring.

Slutligen må det framhållas såsom naturligt, att den för inskrifningsresp. sjörullföringsområdesbefälhavare här föreslagna befogenheten icke får så begagnas, att nämnde befälhavare till pröfning upptager fall, hvilka förut varit föremål för behandling af inskrifningsnämnden eller inskrifningsrevisionen, något som för öfrigt äfven torde framgå af värnpliktslagen §§ 20 och 23, enligt hvilka besvär öfver inskrifningsnämnds beslut skola anföras hos inskrifningsrevisionen, medan i revisionens beslut ändring icke må sökas.

Genom de sålunda framställda förslagen i afseende å uppskof med eller hemförlofning från tjänstgöring kan den inskrifne här ifrågavarande värnpliktige familjeförsörjaren under alla förhållanden blifva *för tillfället* befriad från den tjänst, som hindrar honom att fullgöra sitt försörjningsåliggande. Fortfar emellertid behovet af befrielse, bör han naturligtvis lika väl som den icke inskrifne kunna erhålla stadigvarande *frikallelse från fredstjänstgöringen*.

Tagen noggrannt efter ordalydelsen skulle vår värnpliktslag enligt nu gällande lydelse likväl icke medgifva sådan frikallelse för den inskrifne familjeförsörjaren utom i det fall, att han hemförlofvats från tjänstgöring, men däremot icke därest han erhållit uppskof med tjänstgöring. Bestämmelserna rörande dylikt uppskof med första tjänstgöringen stadga nämli-

gen, att densamma, oafsedt förfallets beskaffenhet, skall taga sin början senast det år den värnpliktige fyller tjugofyra år, och ifråga om repetitionsöfningarna finnes öfver hufvud taget intet uttalande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 98 till innevarande års (1911) Riksdag har anförts, att en lucka synes förefinnas uti bestämmelserna angående denna frikallelse, på grund hvaraf äfven föreslås sådan förändring, att frikallelse från fredstjänstgöring må kunna erhållas ej blott efter förutgången hemförlofning utan äfven efter erhållet uppskof med tjänstgöring.

Beviljandet af frikallelse från fredstjänstgöring, dvs. från värnpliktens fullgörande i beväringen under fredstid, tillkommer för närvarande endast inskrifningsnämnd eller eventuellt inskrifningsrevision, och det är således endast de tider af året, då dessa myndigheter fungera, som denna eftergift kan meddelas. Något skäl till att frångå denna ordning förefinnes icke. Genom det uppskof med eller den hemförlofning från själfva tjänstgöringen, som tillförsäkras den värnpliktige enligt de föregående förslagen, är nämligen, såsom inses, faran för att han på grund af värnpliktstjänstgöringen ej skall kunna fullgöra sitt försörjningsåliggande i själfva verket undanröjd, och frikallelsen tillkommen egentligen endast, för att han skall få sina värnpliktsförhållanden definitivt ordnade och vinna likställighet med den värnpliktige, hvilken redan vid inskrifningstillfället kunnat förete samma laga förfall.

* * *

Helt naturligt skulle det för de här föreliggande frågornas närmare belysande vara af intresse att söka utröna, huru de afhandlade eftergifterna kunna komma att blifva tagna i anspråk.

Beträffande *de redan förefintliga* bestämmelserna lämnar värnpliktsstatistiken någon om än ringa ledning.

Antalet fall af *uppskof med inskrifning* utaf värnpliktiga, för hvilka nuvarande bestämmelser i värnpliktslagen § 16 mom. 2 gälla, visar en fortgående stegring. Sålunda beviljades vid inskrifningsförrättningarna för såväl inskrifnings- som sjörullföringsområden af familjeskal dylikt uppskof

år 1905:	1.	gången	åt 196,	förnyadt	åt 184	värnpliktiga ¹
» 1906:	»	»	» 187,	»	» 204	»
» 1907:	»	»	» 244,	»	» 227	»
» 1908:	»	»	» 286,	»	» 255	»
» 1909:	»	»	» 404,	»	» 348	»

¹ Uppgifterna hämtade ur »Statistik rörande de värnpliktiga», utarbetad inom Generalstabens organisationsafdelning.

Siffrorna tala ett ganska tydligt språk, och om man än kan antaga, att kunskapen om värnpliktslagens eftergifter blifvit mer och mer spridd samt att den från och med år 1908 gällande längre öfningstiden nödgat till ett flitigare anlitande af desamma, så torde dock det faktum, att antalet uppskof med inskrifningarna mer än fördubblats under de anförda 5 åren, framkalla tvekan om, huruvida det verkligen alltid är ett oundgängligt behof, som föranledt denna betydande ökning.

Antalet fall af *frikallelser* på grund af värnpliktslagen § 16 mom. 3, beviljade vid inskrifningsförrättningar för inskrifningsområden — för sjö-
rullföringsområdena lämnar statistiken icke erforderliga upplysningar — har uppgått

för år 1905	till	63, ¹
» » 1906	»	76,
» » 1907	»	92,
» » 1908	»	104,
» » 1909	»	94.

Dessa siffror torde synas rätt små, isynnerhet som i dem ingå jämväl de, hvilka frikallats efter att hafva fått uppskof på grund af hälsoskäl, eller för hvilka förfallet inledts med hemförlofning från tjänstgöring enligt värnpliktslagen § 17 mom. 4, ehuru förhållandena tala för sannolikheten af, att det allra största antalet af de frikallade utgöras af sådana, som ursprungligen erhållit uppskof jämlikt § 16 mom. 2. Men det bör erinras om, att frikallelsen i regel erhålles först vid fjärde inskrifningsförrättningen, dvs. de, som frikallats t. ex. resp. åren 1908 och 1909, hafva erhållit uppskof med inskrifningen första gången resp. åren 1905 och 1906; och under sådana omständigheter antyda de ofvannämnda siffrorna, hvilka för öfrigt äfven de visa en afgjord stegring, att ungefär 50 % af de ifrågavarande uppskofven resultera i frikallelse från fredstjänstgöring. Då det nu är påtagligt, att denna icke öfvade personal är utan värde för vapentjänst åtminstone omedelbart vid krigsutbrottet, så blir följden den, att hvarje årsklass hädanefter blir på detta sätt decimerad med ett par hundra man, hvilket åter är detsamma som, att den styrka, hvilken landet vid krigsutbrottet kan uppsätta, minskas med ett par bataljoner.

Beträffande antalet fall af *uppskof med tjänstgöring* eller *hemförlofning* på grund af familjeskäl lämnar statistiken inga upplysningar.

Till hvilka siffror man skulle komma vid en *utvidgning af bestämmelserna i § 16 mom. 2*, sådan som den i det föregående föreslagna, och

¹ Se not. å föreg. sid.

genom de ökade tillfällena att komma i åtnjutande af de öfriga eftergifterna, är omöjligt att ens närmelsevis uträkna, men att de lätteligen kunna blifva synnerligen afsevärda, därom kan man vara viss.

Det anförda torde emellertid vara tillfyllest för att visa nödvändigheten af att söka förhindra de missbruk, hvilka redan nu ej sällan torde förekomma och hvilka, såsom förut antydts, än lättare skulle framlockas och möjliggöras genom åsyftade utvidgning. Det skulle sålunda endast behövas, att bröderna till den värnpliktige kort före inskrifningsförrättningen t. ex. afflyttade från orten utan att uppgifva sina adresser eller att de, äfven om de tillförene bistått sina föräldrar eller syskon, vid nämnda tidpunkt förklarade sig ur stånd härtill, för att den utvidgade bestämmelsen skulle kunna blifva tillämplig på den värnpliktige. Ett förekommande af missbruken är för öfrigt önskvärdt ej allenast för att förhindra värnpliktiga att obehörigen komma i åtnjutande af eftergifterna, utan äfven för att icke under försökstiden skola uppstå missvisande förhållanden, som kunna äfventyra frågans rätta och slutgiltiga lösning.

I nu nämndt syfte måste största vikt fästas vid åstadkommandet dels af *en kontroll öfver att försörjningsplikten fullgöres*, dels af *en noggrann pröfning utaf de förhållanden, hvilka angifvas såsom skäl för uppskof eller hemförlofning med därpå eventuellt följande frikallelse*.

Såsom villkor för uppskof med inskrifning och frikallelse från fredstjänstgöring stadgar, såsom förut är nämndt, nu gällande värnpliktslag § 16 mom. 2, dels att den värnpliktige skall vara »ende arbetsföresonen» etc., dels att de i momentet uppräknade anhöriga skola vara »af hans arbete för sitt uppehälle väsentligen beroende». I den värnpliktslag åter, hvilken tillämpades före antagandet af den nu gällande, föreskrefs, att den nämnde värnpliktige skulle *sammanbo* med de anhöriga, som voro beroende af hans arbete för sitt uppehälle; och i det förslag till värnpliktslag, som Kungl. Maj:t år 1901 förelade Riksdagen, upptogs denna bestämmelse oförändrad. I den del af Riksdagens skrifvelse (n:r 120), som afser § 16 värnpliktslagen, yttras emellertid rörande mom. 2 bland annat följande:

»Mom. 2 i denna §, hvilket oförändradt upptagits från den nu gällande värnpliktslagen, innehåller stadgande om uppskof i vissa fall med inskrifning för värnpliktig, som utgör det ekonomiska stödet för föräldrar eller andra nära anhöriga. Möjligheten till uppskof af dylik anledning är begränsad till de fall, då den värnpliktige sammanbor med de ifrågavarande anhöriga.

Härutinnan synes stadgandet vara något för trångt. Fall kunna nämligen förekomma, då den värnpliktige väl icke sammanbor med sina föräldrar eller de andra anhöriga, som här äro i fråga, men omständigheterna ändock äro fullt ut lika öminande som i de fall, hvilka stadgandet närmast är afsedt att träffa. Å andra sidan förefaller stadgandet väl vidsträckt därutinnan, att detsamma allenast fordrar, att de anhöriga skola vara för sitt uppehålle af den värnpliktiges arbete beroende. Riksdagen har därför i detta stadgande gjort den ändring, att momentets sista del, i stället för den förutvarande affattningen, erhållit följande lydelse: 'för sitt uppehålle väsentligen beroende'.

På grund af det sålunda anförda blef bestämmelsen om sammanboende utesluten och ersatt med uttrycket »för sitt uppehålle väsentligen beroende».

Då nu en *utvidgning* af paragrafens bestämmelser föreslås, har det emellertid synts värnpliktskommissionen, som om det nämnda villkoret skulle vara på sin plats. Värnpliktslagen förutsätter nämligen, såsom redan framhållits, att beviljandet af uppskof skall göras beroende af, huruvida försörjningsplikten fullgöres eller icke, och kommissionen har kommit till den öfvertygelsen, att de fall, då en värnpliktig i här äsyftad lefnadsålder (21—24 år) på mera verksamt och stadigvarande sätt bidrager till de anhörigas uppehålle utan att hafva gemensam bostad med dem, äro synnerligen få. Visserligen kunna fall förekomma, då en son, som icke sammanbor med sina föräldrar, dock väsentligen bidrager till deras uppehålle, och då borde han äfven enligt lagens grundtanke erhålla uppskof för att sedermera frikallas från fredstjänstgöringen. Men om tillämpningen af denna grundsats skulle leda till omfattande missbruk, genom hvilka en mängd värnpliktiga otillbörligen undandroge sig tjänstgöring, bör onekligen en kontrollerande restriktion införas. Beträffande den »ende arbetsföresonen» etc. är den här föreslagna kontrollen måhända mindre nödvändig, då dessa fall äro så pass få, att ett missbruk ej rätt gärna kan leda därhän, att ett afsevärdt antal värnpliktiga frikallas utan att vara sina anhörigas ekonomiska stöd. Men då nu, genom paragrafens föreslagna utvidgning, de flesta värnpliktiga söner till orkeslösa, fattiga föräldrar kunna tänkas begagna sig af dessa bestämmelser för att vinna frikallelse, blir den föreslagna restriktionen nödvändig. Väl kunna äfven här fall inträffa, då en son, som är sina föräldrars stöd, härigenom tvingas att mot lagens mening fullgöra den militära tjänstgöringen, men mot dessa få fall kunna

då sättas de säkerligen *många* fall, då en värnpliktig *utan* denna kontroll skulle olagligen undandraga sig fullgörandet af sin medborgarplikt. I fråga om den *nyttillkommande* grupp af värnpliktiga, som enligt förslaget skulle erhålla uppskof med inskrifning och eventuellt frikallelse, finner kommissionen villkoret alltså oundgängligen nödvändigt, därest man vill hafva någorlunda visshet om, att de föreslagna bestämmelserna blifva tillämpade endast i behöriga fall.

Någon pröfning af de förhållanden, hvilka angifvas såsom skäl för uppskof eller hemförlofning (frikallelse), har hittills endast i ringa mån kunnat utföras af inskrifnings- eller militärmyndigheterna. Enligt inskrifningsförordningen § 28 mom. 1 skall nämligen den af den värnpliktige angifna *uppskofsanledningen* endast styrkas af vissa personer, medan nyssnämnda myndigheter i allmänhet icke hafva tillfälle eller möjlighet att själfva bilda sig någon säker uppfattning om de förhållanden, på grund af hvilka de bevilja eller afslå den värnpliktiges ansökan. Ett konstaterande af den ena i värnpliktslagen angifna förutsättningen, nämligen att den värnpliktige är »ende arbetsföre son» etc., bör för de intygsgifvande personerna i regel icke vara förenadt med några större svårigheter och icke heller kunna vara föremål för olika omdömen. Annorlunda ställer sig däremot förhållandet, då det gäller att bedöma, huruvida äfven den andra förutsättningen föreligger, dvs. huruvida den värnpliktiges anhöriga äro för sitt uppehälle af honom »väsentligen beroende». Då några grunder för intygets affattande i denna del hittills icke angifvits, så måste detsamma påtagligen i hög grad blifva beroende af intygsgifvarens subjektiva bedömande, hvilket åter kan vara mycket växlande, och man har äfven svårt att värja sig för den uppfattningen, att intygen ofta utfärdats utan en så ingående granskning af eller kännedom om förhållandena, som inskrifningsförordningen måste förutsätta.

Vid pröfningen af spörsmålet om, huruvida den värnpliktiges anhöriga äro väsentligen beroende af hans arbete, måste hänsyn tagas till såväl hans som de anhörigas ekonomiska ställning, till de senares förmåga att försörja sig själfva, till det förhållande, att berörda anhöriga tilläfventyrs hafva andra anförvanter, som äga lagstadgad eller moralisk plikt att draga försorg om dem, och slutligen

till frågan, huruvida den värnpliktige, där de anhöriga förut varit i behof af understöd, efter förmåga fullgjort sin försörjningsskyldighet gentemot dem.

Med ledning af uppgifterna rörande dessa förhållanden bör själfva bedömandet sedan verkställas af vederbörande inskrifnings- eller militärmyndighet.

För att underlätta åstadkommandet af en möjligast fullständig utredning i nyssnämnda hänseenden, har kommissionen uppgjort ett *förslag till formulär*, bil. 3, upptagande de frågor, som böra undersökas. Beträffande detta formulär, hvilket är afsedt att ingå bland inskrifningsförordningens formulär, torde följande böra framhållas.

Den största svårighet, som möter den värnpliktige vid förebringandet af nämnda utredning, är tydligen att anskaffa upplysning om *alla* de anförvanter till hans understödsbehöfvande anhöriga, som kunna hafva lagstadgad eller moralisk skyldighet att bidraga till deras försörjning, samt att styrka dessas oförmåga att fullgöra denna skyldighet. För att emellertid icke omöjliggöra för den värnpliktige att åstadkomma en sådan utredning har kommissionen ansett, att densamma bör beträffande de moraliskt försörjningspliktiga anförvanterna inskränkas till fostersöner och bröder samt sådana sonsöner och dottersöner, hvilka, enligt hvad den värnpliktige eller de kommunala myndigheterna hafva sig bekant, kunna antagas äga förmåga att bidraga till försörjningen, medan de kvinnliga anförvanterna lämnats helt å sido.

I afseende vidare å begreppet fosterson saknas i lagen hvarje definition härå. Då det emellertid torde få anses uppenbart, att med fosterson icke kan menas annan än den, som upptagits till vård från så tidig ålder, att han till fosterföräldrarna kan antagas komma i en ställning, liknande den mellan föräldrar och barn, har kommissionen i formuläret upptagit en anmärkning, att, om den värnpliktige upptagits till fosterson efter det han fyllt femton år, han icke kan anses såsom sådan fosterson, som afses i värnpliktslagen § 16 mom. 2.

Ofvan nämnda utredning kan i allmänhet icke åstadkommas utan den värnpliktiges egen medverkan, och det är sålunda han, som bör föranstalta om anskaffandet af de erforderliga upplysningarna. Men dessa böra naturligtvis äfven styrkas. Hittills har den familjeförsörjande värnpliktiges uppgift styrkts genom intyg af präst i församligen samt, då uppskofvet gällt inskrifning, af å landet kommunalnämndens ordförande, i Stockholm roteman och i annan stad fattigvårdsstyrelsens ordförande eller, då uppskofvet gällt tjänstgöring äfvensom då hemförlofning begärts, af »annan trovärdig person».

Beträffande uppgifternas styrkande har kommissionen funnit, att, då såsom skäl anföres sådant förfall, som angifves i värnpliktslagen § 16 mom. 2, enahanda personer böra utfärda intyget, vare sig det är fråga om uppskof

med inskrifning eller om uppskof med eller hemförlofning från tjänstgöring, eftersom, enligt kommissionens förslag, samtliga dessa eftergifter kunna slutligt resultera i frikallelse från fredstjänstgöringen; och, enär det är klart, att den största vederhäftighet måste fordras i detta fall, böra såväl prästerliga som kommunala myndigheter anlitas. Då enligt nu gällande ordning intygen skola utfärdas i Stockholm af rotemännen, hvilka i fattigvårdshänseende subordinera under Stockholms stads fattigvårdsnämnd, i öfriga städer af fattigvårdsstyrelsens ordförande samt i landskommunerna af ordföranden i kommunalnämnden, hvilken nämnd i regel äfven utgör fattigvårdsstyrelse, så är det tydligen yttranden af med fattigvårdsförhållanden förtrogna personer, som inskrifningsförrordningen önskat erhålla.

I fråga om landskommunerna och andra städer än Stockholm och Göteborg torde heller ingen förändring för närvarande behöfva göras, men beträffande nämnda båda städer vill kommissionen föreslå en ändring.

Med den form intygen *nu* hafva kan rotemannen i Stockholm möjligen med ledning af å hans tjänsterum befintliga uppgifter bestyrka resp. utfärda desamma; att åter bestyrka de här föreslagna detaljerade uppgifterna lär blifva honom svårt för att icke säga omöjligt utan en personlig och individuell undersökning af den värnpliktiges förhållanden. Då emellertid dessa intyg torde förekomma företrädesvis under första delen af året, under hvilken tid rotemannen är synnerligen strängt upptagen af mantalsskrifnings- och därmed förenade göromål, kan han svårigen medhinnua de ofvannämnda undersökningarna. Här af blefve följden, att rotemannen antingen nödgades yttra sig öfver förhållanden, som vore honom skäligen obekanta, hvarigenom yttrandet blefve utan värde, eller ock förklarade sig ur stånd att utfärda intyget, hvarigenom den värnpliktige icke skulle kunna komma i åtnjutande af den lättnad, hvartill han vore berättigad. Åliggandet bör sålunda icke tillkomma rotemännen.

De uti andra städer än Stockholm förekommande fattigvårdsstyrelserna motsvaras i sagda stad af fattigvårdsnämnden. Att åt ordföranden i denna öfverlämna det nyssnämnda åliggandet är med hänsyn till stadens omfattning och ordförandeskapets karaktär af oaflynad hederuppdrag likvisst icke lämpligt. Men i Stockholm finnes en aflönad fattigvårdsinspektör, som är chef för fattigvårdsnämndens byrå och har till sitt förfogande dels särskilda fattigvårdsregister, hvilka innehålla upplysningar om understödsökandes förhållanden, dels erforderligt antal tillsyningsmän, som verkställa undersökningar i dessa hänseenden. Med tillhjälp af nämnda register och tillsyningsmän samt på grund af sin ställning till den offentliga fattigvården torde denne inspektör hafva lättast att fullgöra det här

åsyftade åliggandet, hvarför kommissionen vill föreslå, att detta må tillkomma honom i stället för rotemannen.

Äfven i Göteborg måste det, af samma skäl som i Stockholm beträffande fattigvårdsnämndens ordförande, vara olämpligt att det här ifrågasvarande åliggandet fortfarande fullgöres af fattigvårdsstyrelsens ordförande, då här finnes en kommunal tjänsteman, motsvarande Stockholms fattigvårdsinspektör, nämligen en fattigvårdsdirektör, hvilken har samma medel till sitt förfogande för att inhämta upplysningar rörande de värnpliktigas försörjningsförhållanden m. m. som nyssnämnde inspektör. Kommissionen föreslår därför, att det ordföranden i Göteborgs fattigvårdsstyrelse hittills tillkommande uppdraget att underskrifva de här afsedda intygen måtte i stället öfverlämnas till fattigvårdsdirektören därstädes.

Det nu föreslagna tillvägagångendet för intygens utfärdande äfvensom villkoret om sammanboende med de anhöriga utesluta sannolikt icke med fullständig säkerhet alla möjligheter till missbruk, men torde afvärja de flesta utan att, annat än möjligen i sällsynta undantagsfall, lägga hinder i vägen för det legitima behofvets tillgodoseende.

Det gäller emellertid äfven att förhindra, att uppskofvet med inskrifning eller tjänstgöring äfvensom hemförlofning i allt för stor utsträckning leder till *frikallelse från fredstjänstgöringen*. Om sådan frikallelse stadgas i värnpliktslagen § 16 mom. 3, som lyder:

»Förefinnes anledning till befrielse enligt denna paragraf ännu vid inskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpliktige fyller tjugofyra år, frikallas han från värnpliktens fullgörande i beväringen under fredstid.»

Någon särskild anledning att beträffande frikallelsen fasthålla vid 24-årsåldern torde icke förefinnas, medan däremot mycket talar för att förlägga frikallelsen till en senare period. Dels är det nämligen påtagligt, att för hvarje år bör för åtskilliga värnpliktiga uppskofsanledningen bortfalla och sålunda allt flera af dessa värnpliktiga komma att göra tjänst, ju senare frikallelsen erhålles, dels böra försök till missbruk blifva mindre lockande, om desamma måste upprepas ett flertal gånger för att leda till åsyftadt resultat, dels torde slutligen risken att vid en högre ålder få fullgöra tjänsten i och för sig föranleda, att uppskof öfver hufvud taget icke begäres utan i verkligt ömmande fall. Häremot kan naturligtvis framhållas, att det, då fråga är om uppskof med inskrifning, för den värnpliktige är förenadt med omak att så många upprepade gånger behöfva inställa sig vid inskrifningsförrättningarna, men detta besvär är ringa i jämförelse med tjänstgöringen.

Allvarsammare är då den invändningen, att personer, som verkligen under en följd af år försörjt sina anhöriga och därför erhållit uppskof med värnpliktens fullgörande, dock vid en mera framskriden ålder nödgas börja eller fortsätta den militära tjänsten och kanske just vid en tidpunkt, när de själfva skulle vilja stifta familj. Detta åter manar i sin ordning till att icke fastställa för hög åldersgräns. Hvar denna skall sättas, kan naturligen blifva föremål för skiftande meningar, men kommissionen har ansett, att förhållandena det år den värnpliktige fyller 25 år i regel böra blifva bestämmande för, huruvida han skall frikallas eller tjänstgöra. Med denna åldersgräns skulle nämligen tjänstgöringen fullgöras under 25.—28. åren och således falla inom det nuvarande första uppbådet.

Fråga är emellertid om frikallelsen bör göras beroende af lefnads-ålder eller af förfallets varaktighet. I samband med pröfvandet af vissa härmed sammanhörande bestämmelser i värnpliktslagen § 17 mom. 4 yttrar nämligen 1907 års Generalskommission bland annat följande:

»Enligt den — — — — —
— — — inträder.

Däremot torde stadgandet, att frikallelsen skall äga rum det år, under hvilket den värnpliktige fyller tjugofyra år, vara mindre ändamålsenligt. Befrielse från tjänstgöring bör nämligen icke bestämmas efter den värnpliktiges ålder utan på grund af förfallets varaktighet.

Någon bestämmelse om befrielse från tjänstgöring på grund af här ifrågavarande anledning förekom enligt 1885 års värnpliktslag endast i § 16, och åsyftade tydligen, att förfallet skulle förefunnits i tre år för den, hvilken på grund af detsamma erhållit uppskof med inskrifningen intill det år, under hvilket han fyller tjugofyra år. Redan vid tillämpningen af § 16 kan det emellertid inträffa, att anledningen till befrielse icke förelegat så länge som tre år, emedan värnpliktig första gången kan inställa sig till inskrifning senare än det år, under hvilket han fyller tjugooett år. — — —

— — — Då det emellertid för befrielse från tjänstgöring icke synes tillfyllest, att den värnpliktige äger anförvandter, till hvilkas uppehälle han med sitt arbete borde bidraga, utan fastmera att han verkligen visat sig uppfylla dessa förpliktelser, synes — — — — — denna grundsats böra komma till uttryck — — — — — äfven i § 16. Härvid torde någon skillnad icke böra göras mel-

lan anledning till frikallelse, som omförmäles i mom. 1 och 2 af sistnämnda paragraf.»

I öfverensstämmelse härmed föreslog Generalskommissionen följande lydelse för ofvan citerade § 16 mom. 3:

»Förefinnes anledning till befrielse enligt denna paragraf ännu vid inskrifningsförrättningen tredje året efter det, under hvilket den värnpliktige första gången erhöll uppskof med inskrifningen, frikallas han från värnpliktens fullgörande i beväringen under fredstid.»

I Kungl. Maj:ts proposition nr 98 till årets (1911) Riksdag göres äfven beträffande frikallelse efter uppskof med eller hemförlofning från tjänstgöring gällande, att den uppfattning, Generalskommissionen sålunda företrädt, är den riktiga, hvarför äfven en ändring i § 17 mom. 4 i öfverensstämmelse härmed föreslås.

Förelåg, såsom jämnväl värnpliktskommissionen finner, anledning till sådan ändring af bestämmelsen i § 16 mom. 3 redan vid nu gällande lydelse af paragrafens mom. 2, är naturligtvis än större anledning till ändring i samma riktning, därest bestämmelsen i mom. 2 utvidgas på sätt värnpliktskommissionen här föreslagit. Sammanställes detta med hvad förut anförts rörande den ålder, då tjänstgöringen i regel bör senast inträffa, skulle man alltså komma till, att frikallelse från fredstjänstgöring bör erhållas först, om anledning till uppskof med inskrifningen förefinnes ännu *fjärde året* efter det, då uppskofvet första gången beviljades. Någon skillnad torde vidare icke heller nu böra göras mellan de anledningar till frikallelse, som omförmälas i mom. 1 och mom. 2 af den ifrågavarande paragrafen.

* * *

Af de här föreslagna ändringarna är det helt naturligt endast de *nya* bestämmelserna i värnpliktslagen § 16 mom. 2, hvilka böra gifvas den *karaktär af försök*, som kommissionen förut (sid. 14) förordat. Den tidrymd, öfver hvilken försökslagstiftningen bör utsträckas, torde lämpligen, liksom förhållandet är ifråga om paragrafens mom. 6, kunna sättas till fem år, dock att de föreslagna bestämmelserna böra gälla äfven efter denna tids förlopp beträffande samtliga de värnpliktiga, för hvilka de en gång börjat tillämpas. Förmedelst under detta tidsskede upprättad statistik böra hållpunkter erhållas för ett bedömande af, huruvida den föreslagna anordningen är den lämpligaste, eller om ett anlitande af den andra utvägen — det pekuniära understödet — kan blifva

förmånligare och mera tillrådligt med hänsyn äfven till kostnaderna, hvilka likaledes då böra kunna mera tillförlitligt beräknas.

* * *

Slutligen vill kommissionen såsom sin mening framhålla, att de värnpliktigas försummelse att vid inskrifningsförrättningen göra framställning om önskade eftergifter med afseende å inskrifning eller tjänstgöring mången gång torde hafva sin orsak i okunnighet om gällande bestämmelser. För att i möjligaste mån undanröjda denna olägenhet borde nödig *upplysning meddelas de värnpliktiga före inskrifningen*. Ett blott tillkännagifvande vid inskrifningsförrättningen — hvarom för öfrigt föreskrift saknas i inskrifningsförordningen § 22, hvilken innehåller bestämmelser om de meddelanden, som vid detta tillfälle skola göras de värnpliktiga — är härvid icke tillfyllest, helst i många fall de värnpliktigas framställningar måste stödjas med på förhand anskaffade intyg. Af denna anledning borde redan i kallelsen till inskrifning intagas dels erinran om, att, därest värnpliktig önskar uppskof med inskrifning eller tjänstgöring, framställning därom skall göras vid inskrifningsförrättningen, och dels en kortfattad underrättelse om de förhållanden, som kunna föranleda till sådant uppskof, samt om sättet för styrkande af berörda förhållanden. Föreskrift härom synes böra införas i inskrifningsförordningen § 16 mom. 1.

* * *

I enlighet med hvad som sålunda anförts, får värnpliktskommissionen föreslå

i afseende på värnpliktslagen § 16 mom. 2:

att uppskof med inskrifning utsträcker till att gälla äfven annan än där sagd son, sonson, dotterson, fosterson eller broder, därest denne andre är den ende, som har förmåga att försörja de i momentet nämnda anhöriga och styrker sig sammanbo med och ej blott tillfälligt understödja dem, och

att detta stadgande gäller för en tidrymd af fem år;

i afseende på värnpliktslagen § 16 mom. 3:

att frikallelse från fredstjänstgöring göres beroende icke af den värnpliktiges lefnadsålder utan af förfallets varaktighet, och

att sådan frikallelse vinnes, därest förfall enligt paragrafens mom. 1 eller 2 fortfar ännu fjärde året efter det, då den värnpliktige första gången erhöll uppskof med inskrifningen; samt

i afseende på värnpliktslagen § 17:

att bland de enligt mom. 1 till uppskof med första tjänstgöring berättigade äfven arrendatorer omnämnas,

att i § 16 mom. 2 omförmälda värnpliktiga må erhålla ett första uppskof med första tjänstgöring eller blifva hemförlofvade från densamma, äfven om anledningen härtill förelegat redan vid inskrifningsförrättningen eller vid tjänstgöringens början, ehuru den värnpliktige då icke gjort vederbörlig framställning,

att förnyadt uppskof med första tjänstgöringen eller uppskof med efter hemförlofning återstående del af samma tjänstgöring må, om anledningen tillkommit efter inskrifningsförrättningen, medgifvas af inskrifnings- resp. sjörullföringsområdesbefälhafvaren, och

att bestämmelserna rörande frikallelse från freds-tjänstgöring dels bringas till öfverensstämmelse med de i § 16 mom. 3 föreslagna, dels införas och affattas på sådant sätt, att de komma att gälla ej blott efter hemförlofning från utan äfven efter uppskof med tjänstgöring;

i afseende på inskrifningsförrordningen § 16 mom. 1:

att bland bestämmelserna rörande kungörelse om värnpliktigas inställelse till inskrifning äfven intages underrättelse om villkoren för att komma i åtnjutande af uppskof med inskrifning eller tjänstgöring;

i afseende på inskrifningsförrordningen § 28 mom. 1, 2 och 3:

att intyg öfver i värnpliktslagen § 16 mom. 2 åsyftade förhållanden affattas i enlighet med formuläret i bil. 3, och

att bestämmelserna i öfrigt rörande uppskof med repetitionsöfning ersättas med en hänvisning till § 93 mom. 2:

i afseende på inskrifningsförordningen § 93 mom. 1:

att detta moment bringas till öfverensstämmelse med af kommissionen föreslagna tillägg till värnpliktslagen § 17 mom. 1 och 2;

i afseende på inskrifningsförordningen § 93 mom. 2:

att förnyadt uppskof med samma repetitionsöfning, af anledning, som omförmäles i § 16 mom. 2 värnpliktslagen, må beviljas afven af inskrifnings- resp. sjörullföringsområdesbefälhafvare, därest anledningen tillkommit efter inskrifningsförrättningen; samt

i afseende på inskrifningsförordningen § 107 mom. 1:

att detta moment bringas till öfverensstämmelse med af kommissionen föreslagen ny lydelse af värnpliktslagen § 16 mom. 2, och att den tid, under hvilken i nämnda § omförmäld värnpliktig må göra ansökning om hemförlofning i anledning af förfall, som förelegat redan före inträdet i tjänstgöring, begränsas till sex veckor.

III. Lättnader genom pekuniärt understöd.

Såsom förut påpekats, är vår värnpliktslagstiftning icke fullt främmande för att genom pekuniärt understöd söka åtminstone i någon mån lindra de svårigheter och olägenheter, som värnpliktstjänstgöringen otvifvelaktigt i många fall kan medföra, i det att såväl det s. k. penningtillskottet som det högre penningbidraget under repetitionsöfningarna i vissa afseenden torde kunna jämföras därmed. Härvidlag hafva dock familjeförsörjare inga särskilda förmåner framför andra värnpliktiga.

Så har däremot varit förhållandet vid två särskilda tillfällen, då de värnpliktiga tagits i anspråk för fredstjänstgöring *utöfver den tid*, som föreskrifves i värnpliktslagen § 27.

Första gången inträffade detta år 1904.

Med anledning af att Kungl. Maj:t funnit sig nödsakad nämnda är till extra tjänstgöring inkalla vissa värnpliktiga å Gottland, framställdes i Riksdagens andra kammare motion, att statsunderstöd måtte utdelas åt de obemedlade hushåll å Gottland, för hvilkas familjeförsörjare denna tjänstgöring kom ifråga. Beträffande storleken af detta understöd m. m. anfördes i motionen följande:

»Det *'tillskott i penningar'*, eller statsunderstöd, som sålunda får anses böra tillkomma de inkallade, obemedlade familjeförsörjarnas anhöriga, kan antingen bestämmas till ett visst, fast belopp pr dag, eller ock bestämmas olika för olika hushåll, allt efter dessas större eller mindre behof af hjälp, familjemedlemmarnas antal, och så vidare. Alldenstund detta penningtillskott nu ej är afsedt att utgå annat än i form af *tillfälligt statsunderstöd, utdeladt af billighetshänsyn*, så torde skälen för ett fast, för alla lika bestämdt, belopp pr dag hafva bortfallit, och dagsunderstödet kunna regleras efter olika hushålls olika behof af hjälp. Dock torde en maximigräns böra bestämmas, och synes mig denna kunna sät-

tas till *en krona pr dag och pr hushåll*. Antages en del hushåll komma att uppbära detta maximiunderstöd, bliver det alltid andra, hvarest till exempel barnens antal är mindre och hvilka kunna reda sig med ett mindre dagligt understöd jämte den del af penningebidraget familjeförsörjaren kan afstå till sina anhöriga. Af vikt är äfven att statsunderstödet noga regleras efter hemmavarande hushållsmedlemmars förmåga att bidraga till det gemensamma underhållet. — — — — —

Reglerandet af såväl utdelningen af dessa statsunderstöd, som ock bestämmandet om dels *hvilka* hushåll som däraf skola få del, dels understödets storlek, anser jag böra tillkomma Kungl. Maj:ts befallningshafvande, jämte deras underordnade. Ansökan om understöd, till behörigheten styrkt af tvänne trovärdiga personer, hvaraf den ene alltid skall tillhöra församlingens prästerskap, bör inlämnas till ortens länsman — i Visby till stadens borgmästare — för att, åtföljd af yttrande från den myndighet, som mottagit densamma, befordras vidare till landshöfdingeämbetet. Detta skulle vara beslutande i frågan, och utbetalningen sedermera ske, förslagsvis hvarje vecka, genom förutnämnde platsmyndighet. Härigenom skulle all (direkt) beröring med fattigvårdsmyndigheterna undvikas, och understödet icke få form af fattighjälps.»

Med anledning af denna motion yttrade Riksdagen i sin skrifvelse n:r 132 bland annat följande:

»Uti ifrågavarande och tilläfventyrs framdeles inträffande liknande fall — — — — — har Riksdagen — — ansett de ekonomiska svårigheter böra behjärtas, som kunna uppstå för de personer, hvilka för sitt uppehälle äro väsentligen beroende af till extra tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbetsförtjänst.

Så mycket hellre har Riksdagen ansett någon åtgärd i motionens syfte nu böra vidtagas som redan i gällande värnpliktslag af den 14 juni 1901 medgifvits lättnader vid värnpliktens fullgörande för vissa i lagens § 16 mom. 2 angifna värnpliktige — t. ex. ende arbetsföre sonen till orkeslös eller vanför fader. Och med desse värnpliktige torde uti ifrågavarande afseende —

med hänsyn till att mobiliseringen afser jämväl äldre årsklasser — böra jämställas äfven de värnpliktige, som äga hustru eller barn, hvilka äro af deras arbete för sitt uppehälle väsentligen beroende.

I förevarande fall har Riksdagen därför ansett något tillskott böra utgå utöfver de vanliga förmånerna till såväl de värnpliktige, hvilka enligt hvad ofvan nämnts angifvas i värnpliktslagens åberopade §, som ock de med dem enligt Riksdagens åsikt jämställda.

Angående beloppet af detta tillskott har Riksdagen funnit detsamma skäligen böra för hvarje värnpliktig, som därtill kan komma ifråga, sättas till 75 öre om dagen af den extra tjänstgöringstiden, utgörande ungefärliga skillnaden emellan de värnpliktiges arbetsförtjänst, som, enligt hvad i ärendet blifvit upplyst, ej i allmänhet torde öfverstiga 2 kronor om dagen, och värdet — omkring 1 krona 25 öre — af de förmåner, hvilka de redan nu under tjänstgöringen åtnjuta i form af underhåll, beklädnad och penningebidrag m. m. — —

I fråga om pröfningen af hvilka sådant tillskott bör tillkomma, samt om sättet för tillskottets utdelande har Riksdagen varit i tveksamhet, om hvilken myndighet lämpligen borde för dessa bestyrs utförande anlitas. Af praktiska skäl och med hänsyn därtill, att sådant uppdrag svårigen lär enligt lag kunna åläggas inskrifningsmyndigheterna, har det synts Riksdagen som om medlen borde utanordnas till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som skulle äga att på värnpliktiges ansökan, vitsordad af vederbörande pastor och kommunalstämmeordförande eller därmed jämförlig kommunal tjänsteman, utbetala belöpande tillskott till den värnpliktiges hushåll, hvilket hellre än den värnpliktige själf torde böra ifrågakomma att uppbära detsamma.»

I enlighet härmed beslöt Riksdagen att å extra stat för år 1905 bevilja ett förslagsanslag af 8,000 kronor, att på sätt Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt, utdelas med 75 öre om dagen till de hushåll å Gottland, hvilkas värnpliktiga familjeförsörjare under år 1904 blifvit eller blefve inkallade till extra tjänstgöring utöfver lagstadgad öfningstid, och hvilka för sin utkomst vore väsentligen beroende af familjeförsörjarnas arbetsför-

tjänst, med rätt för Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel förskottsvis utbetala under år 1904 hvad som af anslaget för sagda ändamål kunde finnas erforderligt.

Med anledning häraf fann Kungl. Maj:t, genom Nådigt bref den 3. juni 1904, godt förordna:

»att till de hushåll å Gottland, hvilkas värnpliktiga familjeförsörjare under innevarande år blifvit eller varda inkallade till extra tjänstgöring utöfver lagstadgad öfningstid och hvilka för sin utkomst äro väsentligen beroende af familjeförsörjarnas arbetsförtjänst, skall utgå understöd med 75 öre om dagen under berörda tjänstgöringstid, in- och utryckningsdagarna däri inberäknade, hvarvid iakttages, att, därest den värnpliktige varit skyldig att under innevarande år deltaga i repetitionsöfning, hvilken, enligt Kungl. Maj:ts den 13. nästlidna maj meddelade beslut, må genom förenämnda extra tjänstgöring anses fullgjord, understödet utgår endast för det antal dagar, hvarmed den extra tjänstgöringen öfverskjuter tiden för repetitionsöfningen, in- och utryckningsdagarna i båda fallen medräknade,

äfvensom, beträffande sättet för medlens utbetalande, att inom hvarje kommun, från hvilken värnpliktige varit till extra tjänstgöring inkallade, ansökningar om sådant understöd, hvarom nu är fråga, må aflämnas i Visby stad till magistratens ordförande och å landet till kommunalstämmoordföranden; åliggande det magistratens ordförande och kommunalstämmoordförande att tillsammans med vederbörande pastor granska inkomna ansökningar och afgifva utlåtande rörande sökandenas behof af understöd, samt att därefter ofördröjligen insända handlingarna till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands län;

att Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands län, efter inhämtande af uppgift från befälhafvarna för vederbörande truppförband angående den tid, hvarunder familjeförsörjaren varit i extra tjänstgöring, skall meddela beslut rörande utbetalning af understöd, vare sig för hela tjänstgöringstiden på en gång eller för delar däraf, och skyndsamt låta genom magistratens i Visby och kronobetjäningens försorg, på lämpligaste sätt till-

handahålla sökandena de beviljade understödsbeloppen att emot kvitto lyftas af den värnpliktige själf, om han fullgjort tjänstgöringen och återkommit till hemmet, men i annat fall af den, som under hans frånvaro handhafver familjens angelägenheter i hemorten; samt

att härför erforderliga medel skola af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands län förskjutas och af Arméförvaltningen å intendentsdepartementet Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands län godtgöras.»

Vid lagtima Riksdagen året därpå, 1905, förekom ånyo en liknande fråga, dock gående vida längre än motionen 1904. Under hänvisning till Riksdagsbeslutet 1904 och det i Riksdagens skrivelse förekommande uttalandet, att »de ekonomiska svårigheter borde behjärtas, som kunde uppstå för de personer, hvilka för sitt uppehälle äro väsentligen beroende af till extra tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbetsförtjänst», föreslog nämligen en motionär, att Riksdagen ville ingå till Kungl. Maj:t med hemställan om utarbetande och framläggande inför Riksdagen af sådana lagbestämmelser och förslag, genom hvilka ett visst penningbelopp kunde utbetalas till *hvarje i tjänst inkallad medellös värnpliktigs hemmavarande anhöriga*.

Med anledning häraf yttrade 1905 års Riksdags statsutskott i sitt utlåtande n:r 5 följande:

»Visserligen har, såsom motionären framhållit, nästlidna års Riksdag med anledning af enskild motionärs framställning på utskottets tillstyrkan beviljat ett belopp af 8,000 kronor, att utbetalas med 75 öre om dagen till de hushåll å Gottland, hvilkas värnpliktiga familjeförsörjare under nämnda år varit inkallade till extra tjänstgöring utöfver lagstadgad öfningstid och hvilka för sin utkomst varit väsentligen beroende af familjeförsörjarnas arbetsförtjänst. Detta skedde dock under uttalande däraf, att, då den ifrågakomna mobileringen blott varit partiell och allenast afsett en viss landsdel, fog för bemälda framställning synts föreligga. Hvad Riksdagen sålunda beslutat ägnar sig däremot icke att åberopa såsom skäl för bifall till nu ifrågavarande framställning, som afser, att penningtillskott skulle under vanliga fredsförhållanden tillkomma *alla* verkligen medellösa värnpliktiges hemmavarande anhöriga.

En dylik utsträckning af det vid nästlidna års Riksdag gjorda medgifvandet anser sig utskottet icke kunna tillstyrka, icke blott med hänsyn till de högst betydande summor, som vid bifall härtill staten skulle nödgas utbetala, och de missbruk, som med sannolikhet kunna antagas blifva därpå föranledda, utan äfven emedan ett sådant medgifvande lätt skulle kunna leda till en mängd andra ersättningsanspråk för förlorad arbetsförtjänst af större eller mindre vär.

I anslutning till detta statsutskottets anförande afslogs motionen i båda kamrarna.

Med anledning af den politiska ställningen samma års sommar hade emellertid Kungl. Maj:t med stöd af värnpliktslagen § 28 funnit sig nödsakad förordna, att vissa till sedvanlig fredstjänstgöring enligt § 52 samma lag inkallade värnpliktiga skulle utöfver där stadgad tidrymd tills vidare kvarblifva i tjänstgöring.

Då härigenom för en del värnpliktiga samma förhållanden kunnat inträffa som de, hvilka Riksdagen 1904 funnit behjärtansvärda, afläts vid urtima Riksdagen 1905 Kungl. propositioner angående utbetalande af understöd i fullständig öfverensstämmelse med de grunder Riksdagen år 1904 anvisat. Understöden beräknades förslagsvis till inalles 25,000 kronor. Därjämte framställdes i anslutning härtill af enskilda motionärer förslag gående, bland annat, ut på, att det af Kungl. Maj:t sålunda proponerade understödet till obemedlade hushåll icke skulle sättas lägre än 1 krona och 50 öre.

Riksdagen beslöt emellertid i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts proposition, och understödet utbetalades därefter på samma sätt som i det Nådiga brefvet den 3. juni 1904 angafs.

Vid de tillfällen, då Riksdagen sålunda beviljat ekonomiskt understöd med anledning af *extra värnpliktstjänstgöring*, har den alltså uttalat sig i följande riktning:

berättigade till understöd äro de hushåll, hvilka för sin utkomst äro väsentligen beroende af de värnpliktiga familjeförsörjarnas arbetsförtjänst,

understödsbeloppet beräknas pr dag, bestämmes till 75 öre pr dag och hushåll samt sättas lika för alla, oberoende af hushållens större eller mindre behof af hjälp, familjemedlemmarnas antal osv.,

värnpliktig skall själf göra ansökning om samt styrka behofvet af understöd,

pröfning af behovet äfvensom medlens utanordnande bör tillkomma Kungl. Maj:ts befallningshafvande och

medlen böra utbetalas till den värnpliktiges hushåll, men icke till den värnpliktige själf utom i det fall, att han vid utbetalningstillfället återkommit till hemmet.

* * *

Af det ofvanstående framgår, att Riksdagen vid utbetalandet af det ekonomiska understödet icke gjort någon skillnad på familjeförsörjarna med hänsyn till den släkt- eller skyldskap, i hvilken den värnpliktige stätt till de personer, som bildat det af den värnpliktiges arbetsförtjänst beroende hushållet. Motiveringen utvisar dock, att understödet hufvudsakligen afsetts dels för den värnpliktiges hustru och barn, dels för i värnpliktslagen § 16 mom. 2 omförmälda anhöriga, hvilkas försörjare inkallats i tjänst, men formuleringen af riksdagsskrifvelsen liksom äfven det ofvan relaterade Nådiga brefvet utesluter icke, att äfven andra, den värnpliktige i ena eller andra afseendet närstående, personer kunnat komma i atnjutande af detsamma i de fall, där Kungl. Maj:ts befallningshafvande pröfvat detta skäligt.

I det föregående (sid. 13—14) har värnpliktskommissionen emellertid gjort gällande, att pekuniärt understöd — *familjeunderstöd* — endast bör förekomma, då värnpliktig af den militära tjänstgöringen hindras att fullgöra sin försörjningsplikt gentemot *hustru och egna minderåriga barn*, medan kommissionen i fråga om andra försörjningsfall sökt afhjälpa kollisionen mellan försörjningsplikt — vare sig denna är uttalad i lagbestämmelser eller förestafvad af det allmänna rättsmedvetandet — och värnplikt genom eftergifter beträffande den militära tjänstgöringen.

Vid det sålunda här ifrågavarande försörjningsfallet skulle nyssnämnda understöd på sätt och vis komma att träda i stället för den frikallelse från tjänstgöring, hvilken ansetts böra komma till användning såsom ett yttersta medel vid öfriga mera ömmande fall. På samma sätt skulle understödet kunna anses ersätta uppskof med eller hemförlofning från tjänstgöring, men å andra sidan lär värnpliktig, som för försörjandet af hustru och barn gör anspråk på uppskof med eller hemförlofning från tjänstgöring, svårligen kunna förvägras rättigheten att begagna sig af dessa lättnader, enär det kan tänkas, att i vissa fall dessa värnpliktiga blifva vida mer hjälpta genom ett uppskof eller en hemförlofning än genom ett knappt tillmätt pekuniärt understöd. Det måste därför öfverlämnas åt den värnpliktige själf att välja mellan uppskof (hemförlofning) eller

familjeunderstöd; frikallelse däremot bör, såsom redan nämnt, fortfarande vara för honom utesluten. Med hänsyn till de af kommissionen här nedan föreslagna beräkningsgrunderna för understödets utbetalande skulle visserligen denna valfrihet kunna medföra, att högre understöd i vissa fall komme att utgå, men kommissionen har ock funnit sig böra förutsätta, att det som regel ligger i den värnpliktiges eget intresse att snarast möjligt fullgöra den militära tjänstgöringen. Ett uppskjutande af denna med tanke på möjligheten att eventuellt komma i åtnjutande af högre understöd torde i hvarje fall icke behöfva befaras.

Mot användandet af familjeunderstöd kunna dock vissa invändningar vara att göra.

Först och främst ligger det nära till hands att befara, det kostnaderna skulle blifva hardt när oberäkneliga och synnerligen betungande. Emellertid låter åtminstone beträffande *hustru och legitima barn* maximitalet af understödstagare med någorlunda sannolikhet beräkna sig med hjälp af den statistik öfver äktenskapsfrekvensen i olika aldrar, som finnes uppgjord. Dessutom visar denna statistik att, såsom helt naturligt är, antalet gifta värnpliktiga i de fyra första värnpliktsåren — och det är ju framför allt om dessa som här är fråga — ej är synnerligen stort och antalet röjer icke heller benägenhet att på något afsevärdare sätt stiga, hvarjämte det icke lär kunna förutsättas, att ett eventuellt pekuniärt understöd skulle framkalla ändring härutinnan. Osäkrare blifva tydligen förhållandena rörande *illegitima barn*, för hvilka den värnpliktige är försörjningsskyldig. För att dessa barn skola vara berättigade till understöd måste emellertid fordras, att den värnpliktiges försörjningsskyldighet är fastställd vare sig genom domstols utslag eller genom att han i kyrkobok antecknats såsom fader. De fall, i hvilka sådana förutsättningar äro för handen, torde dock vara så få, att särskild hänsyn till dem ej torde behöfva tagas vid beräkningarna.

Vidare kan man vänta, att försök till missbruk skola göras. Dessa böra emellertid, liksom i fråga om eftergifter i tjänstgöringen, kunna i väsentlig mån förekommas genom en noggrann pröfning af de olika fallen och genom ändamålsenliga förfaringssätt för understödets utbetalande. De försök till missbruk, som hufvudsakligen kunna vara att befara, torde komma att bestå däruti, att sådana värnpliktiga, som icke förut efter förmåga fullgjort dem åliggande försörjningsskyldighet, likväl göra framställning om understöd. I dylika fall bör naturligtvis understöd i regel ej beviljas.

Genomförbarheten af det sålunda framställda förslaget om familjeunderstöd, beror naturligtvis väsentligen på, *huru stora belopp*, som härför erfordras.

De faktorer, som inverka härpå, äro:
 antalet understödsbehöfvande,
 antalet understödsdagar och
 understödets storlek.

Till grund för beräkningen af *antalet understödsbehöfvande* hade det naturligtvis varit fördelaktigt att kunna lägga uppgifter från ett flertal år rörande de fall, då faktiskt värnplikt och försörjningsplikt, på sätt här äsyftas, kommit i konflikt med hvarandra. Någon sådan statistik föreligger dock icke; endast för föregående år (1910) och ifråga om första tjänstgöringen (tjänstgöringen i en följd) vid armén kunna lämnas några upplysningar, hvilka i och för kommissionens arbete infordrades under sistlidne sommar af Kungl. Landtförsvarsdepartementet och sannolikt grunda sig på de värnpliktigas egna uppgifter.

Enligt dessa voro inalles 643 värnpliktiga gifta, af hvilka

voro obemedlade	505, däraf
åtnjöto understöd af anhöriga	193
» » » kommun	19.

Med ledning af dessa siffror samt siffrorna rörande värnpliktsstyrkan vid armén och marinen skulle man kunna proportionera sig till motsvarande förhållanden vid marinen. Där skulle då under samma tid hafva tjänstgjort omkring 75 gifta värnpliktiga, af hvilka

voro obemedlade	59.
---------------------------	-----

Af hela den i tjänstgöring varande årsklassen skulle alltså hafva varit

gifta	718
däraf obemedlade	564.

Att lägga dessa siffror som grund för beräkningarna lär dock icke vara rådligt, då de dels afse endast ett år, dels endast beträffande armén grunda sig på faktiska uppgifter, hvilka dock icke torde blifvit vederbörligen styrkta.

I stället har kommissionen ansett, att de i den officiella befolkningsstatistiken förekommande uppgifterna rörande äktenskapsfrekvensen under den senaste 10-årsperiod (1899—1908), för hvilken sådan statistik förefinnes, böra läggas till grund för beräkningarna. Enligt denna statistik ingås äktenskap, i medeltal per år räknadt, af män

i åldern intill fyllda 21 år	165
» » 21—22 år	1,488
» » 22—23 »	1,908
» » 23—24 »	2,465

Äfven här möta emellertid åtskilliga vanskligheter vid beräkningarnas utförande.

Först och främst hänföra sig befolkningsstatistikens uppgifter till individens lefnadsålder räknadt efter födelsedag, medan värnpliktsförhållandena afse kalenderår. Bland de värnpliktiga, hvilka ingå i rekrytskolan under det kalenderår, då de fylla 22 år, finnas därför icke endast sådana, som ingått äktenskap i åldern intill 22 år, utan äfven sådana, som ingått äktenskap i åldern 22—23 år, medan å andra sidan en del af de båda nämnda åldersklasserna icke ingått äktenskap förrän efter rekrytskolans slut. I fråga om repetitionsöfningarna inträffa tydligen liknande förhållanden.

Vidare ingå i de olika tjänstgöringsomgångarna såväl underåriga som öfveråriga. Genom de förras förtidiga tjänstgöring minskas antalet gifta bland i tjänst varande värnpliktiga, genom de senare ökas åter sagda antal.

Under sådana omständigheter och då de förslag, värnpliktskommissionen här har att framställa, endast böra, såsom förut (sid. 14) är framhållet, få karaktären af ett första försök att på det pekuniära understödets väg afhjälpa vissa med värnplikten förenade olägenheter och svårigheter, har kommissionen ansett, att man komme sanningen så nära, som för närvarande är möjligt, om man utginge från, att äktenskapen

i åldern intill 22 år äro ingångna före rekrytskolans början,

i åldern 22—23 år äro ingångna efter rekrytskolans slut, men före andra repetitionsöfningens början,

i åldern 23—24 år äro ingångna efter andra repetitionsöfningens slut, men före den tredjes början, och

i åldern 24—25 år äro ingångna efter avslutandet af all sedvanlig fredstjänstgöring.

På beräkningen af *antalet understödsdagar* utöfvar naturligtvis tjänstgöringstidens längd ett väsentligt inflytande.

Enligt den år 1910 gjorda undersökningen inom armén voro af de 643 gifta värnpliktiga 66 tilldelade truppslag med 365 dagars tjänstgöring. För de 75 gifta värnpliktiga, hvilka beräknades vara tilldelade marinen, gäller en tjänstgöringstid af 300 dagar.

Helt naturligt ligger det nära till hands att tänka sig de värnpliktigas fördelning på olika truppslag och tjänster så anordnad, att medellösa

familjeförsörjare ej komme att fullgöra mer än den kortaste föreskrifna utbildningstiden dvs. 240 dagar. I åtskilliga fall torde nog äfven ett sådant önskemål kunna tillgodoses, men i andra åter icke. Hinder här för möter nämligen dels genom den långa tid, som förflyter mellan inskrifningen och inställelsen till tjänstgöring äfvensom mellan de olika tjänstgöringsomgångarna, under hvilka mellantider måhända just familj stiftats, dels genom bestämmelsen i värnpliktslagen § 25 mom. 1 a) angående å sjömanshus inskrifna, hvilken bestämmelse kommissionen icke anser böra af här ifrågavarande anledning undergå någon förändring. Därtill kommer slutligen, att stundom äfven familjeförsörjare finna det vara mindre förmånligt att hafva tjänstgöringen fördelad på 3 år i stället för att fullgöra den på 2 eller i en följd, äfven om densamma i de senare fallen skulle vara at längre varaktighet än i det förstnämnda.

Vid beräkningarna torde man emellertid kunna lägga 240-dagars-tjänstgöringen med dess normala uppdelning till grund. Visserligen medför detta, att antalet understödsdagar under första tjänstgöringen blir större i verkligheten än vid beräkningarna, men å andra sidan inträffar det tydligen, att en hel del värnpliktiga, som ingå äktenskap i åldern 22—24 år, genom att hafva tilldelats truppslag eller tjänst, där tjänstgöringen visserligen är längre än 240 dagar men dock afslutad redan vid 22 eller 23 års ålder, hafva fullgjort sin tjänstgöring före äktenskapets ingående, hvar för understöd för dem ju ej ifrågakommer.¹ Kommissionen har ansett, att härigenom en utjämning kan antagas äga rum, och att sålunda tjänstgöringen han beräknas till 240 dagar för samtliga.

Med ledning af det nu sagda kunna följande beräkningar öfver antalet understödsdagar göras rörande:

a) Första tjänstgöring och tjänstgöring i en följd.

I öfverensstämmelse med ofvan gjordt antagande skulle samtliga äktenskap i åldern intill 22 år hafva ingåtts före denna tjänstgörings början.

Antalet dylika äktenskap var 1,653.

Enligt värnpliktsstatistiken frikallas emellertid vid inskrifningsförrätningarna omkring 17 % af samtliga pröfvade. Härigenom skulle afgå 281 unga män, hvarigenom siffran 1,653 nedbringas till 1,372.

Af dessa 1,372 äro i enlighet med samma statistik 14 % icke vapenföra, hvarigenom 1,180 af de 1,372 komma på rekrytskolan, medan 192 fullgöra tjänstgöringen i en följd.

¹ För belysande af dessa förhållanden se bil. 4.

Jämlikt statistiken i den år 1901 officiellt utgifna afhandlingen »Sveriges land och folk» kan det vidare anses, att omkring 70 % af familjerna äro för sin utkomst väsentligen beroende af familjeförsörjarens arbete och därför i behof af understöd, därest familjeförsörjaren förhindras fullgöra sin försörjningsplikt, medan öfriga 30 % befinna sig i ett fördelaktigare ekonomiskt läge.¹ För här afsedt ändamål böra sålunda siffrorna 1,180 och 192 minskas med 30 % och komma således att nedgå till resp. 826 och 134.

För *tjänstgöringen i en följd* får beräknas 240 tjänstgöringsdagar samt 2 dagar för in- och uttryckning, hvarigenom antalet understödsdagar skulle blifva

$$242 \times 134 = 32,428.$$

Första tjänstgöringen åter omfattar 150 tjänstgöringsdagar och 1 inrykningsdag, hvarför antalet understödsdagar här blifver

$$151 \times 826 = 124,726.$$

b) **Repetitionsöfningar.**

I dessa öfningar deltaga följande understödsbehöfvande.

1) Af dem, som ingått äktenskap i åldern intill fyllda 22 år, dels de, som samma år fullgjort rekrytskola och för hvilka antalet understödsdagar bör beräknas till 30 tjänstgöringsdagar och 1 utryckningsdag,

dels äfven de båda föregående årsklasserna, för hvilka antalet tjänstgörings- samt in- och utryckningsdagar uppgår till 32.

För dessa skulle alltså antalet understödsdagar blifva

$$31 \times 826 = 25,606$$

$$32 \times 826 = 26,432$$

$$32 \times 826 = 26,432$$

$$\text{Summa } 78,470.$$

2) Af dem, som ingått äktenskap i åldern 22—23 år, två årsklasser.

Såsom förut är nämntt uppgå dessa äktenskap till 1,908 i medeltal per år. Äfven här böra emellertid göras reduktioner:

för frikallade 17 %, hvarigenom siffran nedgår till 1,584,

för icke vapenföra, som ju icke göra repetitionsöfning, 14 %, hvilket nedbringar siffran 1,584 till 1,363, och

¹ Det bör måhända här anföras, att samma grund användes för beräkande af anslaget 1904.

med hänsyn till de ekonomiska förhållandena, på grund af hvilka 30 % kunna afdragas, hvarigenom slutsiffran blir 954.

För dessa skulle alltså antalet understödsdagar blifva

$$32 \times 954 = 30,528$$

$$32 \times 954 = 30,528$$

$$\text{Summa } 61,056.$$

3) Af dem, som ingått äktenskap i åldern 23—24 år, en årsklass.

Såsom förut är nämntt uppgå dessa äktenskap till 2,465 i medeltal per år, hvilken siffra genom reduktioner i öfverensstämmelse med tillväga-gaendet i ofvanstående punkt 2) nedgår till 1,232.

För dessa skulle alltså antalet understödsdagar blifva

$$32 \times 1,232 = 39,424.$$

Sammanlagda antalet understödsdagar¹ under ett år skulle alltså blifva:

för tjänstgöring i en följd	32,428	
» rekrytskola	124,726	157,154
» repetitionsöfning enl. punkt 1) . .	78,470	
» » » 2) . .	61,056	
» » » 3) . .	39,424	178,950

$$\text{Summa } 336,104 \text{ dagar.}$$

Såsom af ofvan gjorda framställning synes, har, där mer än en årsklass af samma äktenskapskategori fullgör repetitionsöfning, ingen minskning beräknats i de äldre årsklassernas storlek, churu dessa äro utsatta för en afgang, som enligt det af Generalstaben år 1900 utarbetade förslaget till ny härordning uppskattats till 5 % för den första och ytterligare 3 % för hvar och en af de öfriga årsklasserna. Härigenom uppstår ett öfverskott af understödsdagar, hvilket kommissionen likväl icke ansett sig böra frändraga, enär, såsom framhållits, de ofvan gjorda beräkningarna beröra ganska okända och ovissa förhållanden.

Vid fastställandet af grunderna för understödets storlek kunna olika synpunkter göra sig gällande.

¹ Färddagar till och från inryckningsorten medräknas ej.

Enligt det föregående antog Riksdagen år 1904, då sådant understöd första gången utbetalades, såsom utgångspunkt för sina beräkningar den arbetsförtjänst, som den värnpliktige ansågs kunna paräkna i medeltal per dag, eller omkring 2.00 kr. Härifrån afdrogs värdet af de förmåner, hvilka den värnpliktige under tjänstgöringen åtnjuter i form af underhåll, beklädnad och penningbidrag m. m. — omkring 1,25 kr. — och resten eller 0,75 kr. blef understödsbeloppet, hvilket jämväl sattes lika för samtliga värnpliktiga utan någon hänsyn till familjens storlek eller andra förhållanden. Samma beräkningsgrunder gjorde sig gällande äfven år 1905, då sådant familjeunderstöd förekom, dvs. understödsbeloppet sattes till 0,75 kr. per tjänstgöringsdag och hushåll.

Vid dessa tillfällen har utbetalningen af understödet emellertid varit helt och hållet af tillfällig natur samt rört sig om relativt små anslagsbelopp, under hvilka omständigheter det är ganska förklarligt, att man icke ansett sig behöfva fastställa olika understödsbelopp efter olika grader af behof.

Annorlunda synas förhållandena nu vara, då frågan gäller en årligen återkommande och vida större utgift.

Att lägga arbetsförtjänsten till grund för beräkningarna finner kommissionen icke lämpligt. Meningen kan nämligen icke vara att ersätta den värnpliktige hans förlorade arbetsförtjänst, hvilken för öfrigt i olika yrken och olika landsändar är mycket växlande, utan att, där så erfordras, bereda hans familj ett understöd, på hvilket denna kan nödortftligen existera och såmedelst undvika ett anlitande af fattigvården.

Man kunde vidare tänka sig, att fattigvårdsunderstödens belopp skulle kunna erbjuda någon ledning för lösandet af här föreliggande fråga. Så är dock icke fallet, enär efterkommandet af fattigvårdsförordningens föreskrift om lämnandet af »nödortftig» fattigvård beror på högst väsentligen olika uppfattning om, hvad ordet »nödortftig» innebär.

Mera lämpligt har det då synts kommissionen att söka anknytningspunkter i de principer, som tillämpas af riksförsäkringsanstalten vid utbetalandet af ersättning jämlikt lagen den 5. juli 1901 (angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete) och detta ej minst därför, att den här föreliggande frågan torde beröra i stort sedt personer i samma lefnadsförhållanden som dem, hvilka riksförsäkringsanstalten förnämligast äsyftar.

I § 4 punkt 3 af nämnda lag stadgas sålunda, att änka åtnjuter en årlig lifränta af 120 kronor jämte för hvarje minderårigt barn en likaledes årlig lifränta af 60 kronor, dock att de sammanlagda lifräntorna icke få öfverstiga ett belopp af 300 kronor. Beräknadt per dag skulle man alltså kunna uppskatta det understöd en änka med ett barn åtnjuter

till omkring 0'50 kr. och maximumunderstödet till inemot 0'90 kr. per dag. Härjämte kan nämnas, att i fall, där sjukhjälp lämnas, denna utgår enligt nyss återopade lag med 1'00 kr. per dag samt enligt lag om sjuk-kassor af den 4. juli 1910 med minst 0'90 kr. per dag, hvarvid torde böra erinras om, att med dessa belopp afses jämväl att bestrida den sjukes underhåll och vård.

I anslutning till de allmänna grunderna i dessa lagar vill kommissionen föreslå följande understödsbelopp för:

arbetsför hustru utan barn	intet underhåll
» » och 1 barn	kr. 0'50 per dag
» » 2 eller flera barn . . . »	0'75 » »
mindre arbetsför hustru utan barn	» 0'50 » »
» » och 1 barn	» 0'75 » »
» » 2 eller flera barn »	1'00 » »
1 barn till änkring eller till franskild eller ogift fader	» 0'50 » »
2 eller flera barn till änkring eller till frän- skild eller ogift fader	» 0'75 » »

Såsom häraf synes har kommissionen, i olikhet mot riks försäkringsanstalten, ansett sig böra taga hänsyn till hustruns hälsotillstånd och därvid icke funnit någon anledning föreligga för utbetalande af understöd till fullt arbetsför hustru utan barn. Vidare har kommissionen hållit före, att i de fall, då den värnpliktige endast har att draga försorg om barnen, men icke om deras moder, understödsbeloppen likväl böra sättas lika med de för arbetsför hustru och barn föreslagna, enär man måste förutsätta, att den värnpliktige fadern, vare sig han är änkring, franskild eller ogift, måste anlita någon person för barnens vård.

Slutligen kunde det äfven ifrågasättas, huruvida icke understödsbeloppen borde rätta sig efter å olika orter förekommande lefnadsomkostnader, beträffande hvilka, såsom bekant, en väsentlig skillnad råder. För närvarande, då det föreliggande förslaget måste hafva karaktären af ett försök, och då den förut återopade olycksfallsförsäkringslagen, till hvilkens principer kommissionen i hufvudsak anslutit sig, ej upptagit en dylik anordning, torde det emellertid icke vara ändamålsenligt att på så sätt komplicera saken, men framdeles, när mera erfarenhet vunnits, bör spörsmålet måhända upptagas till pröfning.

Huru nu de båda faktorerna, nämligen hustruns hälsotillstånd och barnantalet, ställa sig under de olika tjänstgöringsomgångarna är naturligtvis ganska lönlöst att göra till föremål för någon sannolikhetsberäkning. Emel-

lertid torde man kunna förutsätta, att hustrun i regel är arbetsför samt att under första tjänstgöringsperioden (dvs. första tjänstgöring och omedelbart därefter följande 1. repetitionsöfning eller ock tjänstgöring i en följd) i allmänhet endast ett barn ingår i familjen, medan under de senare tjänstgöringsperioderna åter barnantalet torde vara större. För öfrigt bör man kunna antaga, att de fall, då under första tjänstgöringsperioden mer än ett barn förefinnes eller då hustrun icke är arbetsför, uppvägas af de fall, då arbetsför hustru är barnlös. I öfverensstämmelse härmed skulle man då kunna beräkna understödet till i medeltal per dag 0·50 kr. under första tjänstgöringsperioden och 0·75 kr. under öfriga perioder.

I öfverensstämmelse med nu anförda beräkningsgrunder kan alltså hela understödsbeloppet för första tjänstgöringen och tjänstgöringen i en följd anslås till

$$0\cdot50 \times 157,154 = 78,577\cdot00 \text{ kronor.}$$

I fråga om understödet under repetitionsöfningarna har kommissionen icke ansett det obilligt, att den värnpliktige af det honom tillkommande penningbidraget à 0·50 kr. afstår de 30 öre, hvarmed bidraget under sagda öfning öfverstiger det för första tjänstgöringen bestämda. För 1. repetitionsöfningen, då, enligt hvad förut är anfördt, familjeförhållandena få antagas vara desamma som under första tjänstgöringen, skulle understödet från statens sida alltså uppgå till endast 0·20 kr. i medeltal per dag, medan det under öfriga repetitionsöfningar skulle belöpa sig till 0·45 kr. i medeltal per dag. Vid dessa öfningar skulle således hela understödsbeloppet kunna anslås till:

$$0\cdot20 \times 78,470 + 0\cdot45 (61,056 + 39,424) = 60,910\cdot00 \text{ kr.}$$

Äfven det vissa värnpliktiga utöfver penningbidraget à 0·20 kr. tillkommande penningtillskottet — likaledes 0·20 kr. — bör naturligtvis afstås af den för sin familj understödssökande värnpliktige. Såsom förut är nämnt har kommissionen emellertid i föreliggande kostnadsberäkning ansett sig kunna bortse från värnpliktiga vid de truppslag eller tjänster, där penningtillskott förekommer.

Det *totala årliga understödsbeloppet* skulle alltså blifva

78,577·00 kr.
60,910·00 »
Summa 139,487·00 kr.

* *

Då, enligt hvad förut är framhållet, det får förutsättas, att värnpliktiga, som äro familjeförsörjare, förekomma vid både armén och marinen, bör tydligen det ofvan nämnda totala *understödsbeloppet fördelas på 4. och 5. hufvudtitlarna*. För denna fördelning torde nedanstående beräkning kunna läggas till grund.

Antalet värnpliktiga, som årligen inskrifvas, kan för närvarande beräknas till omkring 32,500 man, hvaraf 29,000 komma på hären och 3,500 på marinen. Det senare antalet utgör omkring 11 % af hela årsklassen.

I det föregående har beräknats, att inalles 826 vapenföra och 134 icke vapenföra värnpliktiga af dem, som fullgöra första tjänstgöringen (tjänstgöringen i en följd), skulle vara i behof af understöd för sina familjer. Af dessa borde alltså resp. 91 och 15 komma på marinen.

Då kustartilleriets årskontingent utgör omkring 40 % af marinens hela kontingent, torde af nyssnämnda 91 vapenföra värnpliktiga 55 komma på flottan och 36 på kustartilleriet.

Enligt på liknande sätt utförd beräkning beträffande de värnpliktiga, hvilka ingå äktenskap i åldern 22—23 och 23—24 år, skulle af nämnda kategorier kunna antagas vara tilldelade kustartilleriet:

af 22—23-åringar (utgörande inalles 953 man, hvaraf 105 tillhörande marinen) 42 man,

af 23—24-åringar (utgörande inalles 1,232 man, hvaraf 136 tillhörande marinen) 54 man.

Om man vid beräkningens utförande bortser från, att ett ringa antal till sjöttjänst inskrifna värnpliktiga (minnatroser) och till stationstjänst inskrifna värnpliktiga (läkare) hafva tjänstgöringen uppdelad på en första tjänstgöring och en repetitionsöfning, torde med användande af de i bil. 4 förekommande uppgifterna, den på 5. hufvudtiteln belöpande kostnaden kunna uppskattas till

$$(55 + 15) 139^{\cdot 00} = 9,730^{\cdot 00} \text{ kr.}$$

$$36 \times 138^{\cdot 40} = 4,982^{\cdot 40} \text{ »}$$

$$(42 + 54) 20^{\cdot 40} = 1,958^{\cdot 40} \text{ »}$$

$$\text{Summa } 16,670^{\cdot 80} \text{ kr.}$$

I rundt tal skulle salunda för bestridandet af här ifrågavarande utgifter kunna beräknas behöfligt ett årligt belopp

$$\text{för armén af } 123,000^{\cdot 00} \text{ kr.}$$

$$\text{» marinen » } 17,000^{\cdot 00} \text{ »}$$

$$\text{Summa } 140,000^{\cdot 00} \text{ kr.}$$

* * *

Vid öfvervägande af frågan om de föreskrifter, som kunna erfordras, för den händelse det skulle befinnas lämpligt att vid förefallande behof låta värnpliktigs hustru och barn komma i åtnjutande af pekuniärt understöd, har det synts ändamålsenligast, att de allmänna grunderna för understöds utgående af Konung och Riksdag fastställdes genom en särskild förordning, och att för denna förordnings tillämpning nödiga föreskrifter meddelades af Konungen.

I öfverensstämmelse härmed har kommissionen upprättat förslag (sid. 69—73) till

dels *förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktig familjeförsörjares hustru och barn (familjeunderstöd)* och

dels *förordning angående tillämpning af berörda förordning.*

Båda förordningarna har kommissionen tänkt sig böra äga tillämpning under lika lång tid, som föreslagits rörande ändringarna i värnpliktslagen § 16 mom. 2, eller fem år, nämligen under åren 1913—1917, dock så tillämpadt, att alla värnpliktiga familjeförsörjare af samma årsklass erhålla lika rätt i afseende å understöds erhållande eller, med andra ord, att de värnpliktiga, hvilka påbörja sin första tjänstgöringsomgång under hösten 1912, kunna komma i åtnjutande af här ifrågavarande förmån, men däremot icke de värnpliktiga, hvilka börja sin tjänstgöring under hösten 1917. På dessa skäl har kommissionen valt den å sid. 70 och 73 i förordningarna föreslagna ordalydelsen af bestämmelserna rörande tiden för förordningarnas trädande i och ur kraft. Om alltså förordningarna träda i kraft t. ex. den 1. oktober¹ 1912, komma de, därest giltighetstiden ej varder utsträckt, att upphöra att gälla med utgången af september 1917.

Bestämmelserna i förordningen om familjeunderstöd torde i öfrigt icke erfordra någon ytterligare motivering utöfver den, som redan i det föregående förebragts.

Beträffande tillämpningsförrordningen har kommissionen ansett bestyret med pröfningen af inkomna ansökningar om understöd samt utbetalning af beviljade sådana icke lämpligen kunna uppdragas åt någon annan myndighet än — liksom vid förut omförmälda tillfällen — Kungl. Maj:ts befallningshafvande (i Stockholm Öfverståthållarämbetet), hvilka äro i tillfälle att genom sina underlydande i förekommande fall kontrollera riktigheten af de uppgifter, på hvilka ansökningarna om understöd grundas, och föranstalta om införskaffande af tilläfventyrs erforderliga upplysningar osv.

¹ Enligt nuvarande bestämmelser börjar tjänstgöringen för de till skidlöpartjänst uttagna värnpliktiga redan i början af oktober.

Med hänsyn till den föreslagna skyldigheten för den värnpliktige, som söker familjeunderstöd, att därtill själf bidra med honom i vissa fall tillkommande penningtillskott och den del af penningbidrag, som öfverstiger 20 öre om dagen — en förpliktelse, som enklast utkräves genom berörda medels innehållning, hvilken ater ej kan verkställas af annan än den militära myndighet, som har utbetalningen af de värnpliktiga under tjänstgöring tillkommande kontanta medel om hand — har det däremot ansetts nödigt, att ansökningarna om familjeunderstöd, ehuru ställda till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, insändas till vederbörande regements- eller kårchef eller bevärbefälhafvare vid flottan, som vidare befordrar dem till Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Dels af samma skäl, dels äfven af det, att det ur ordningssynpunkt är önskvärdt, att ansökningarna inkomma och afgöras så tidigt som möjligt, har i § 3 föreslagits, att, om ansökning inkommit mer än tre dagar efter fastställd inryckningsdag, understöd icke må utgå för den tid, som förflutit, innan ansökningen inkommit. Kommer ansökningen senare, är det nämligen ovisst, om ej värnpliktig tillkommande penningbidrag och penningtillskott redan utbetalts, i hvilket fall således vederbörlig innehållning icke kan verkställas. Däremot har det syntts ändamålsenligt, att ansökningarna kunde få insändas i god tid före värnpliktstjänstgöringens början, på det pröfningen måtte kunna vara undangjord före inryckningen och utbetalningarna börja så snart som möjligt. Denna tid har dock ej satts längre än en månad, enär eljest kan inträffa, att de förhållanden, som åberopats till stöd för ansökningen, undergått förändring vid tiden för tjänstgöringens början.

I fråga om understödens utbetalande har kommissionen väl funnit önskligt, att detta kunnat göras förskottsvis. Denna tanke har emellertid måst öfvergifvas på grund af de svårigheter, som mött med hänsyn till de ej sällan förekommande fall, då de värnpliktiga oflofigen undanhålla sig från tjänsten, rymma eller efter hemförlofning eller annorledes afgå från tjänsten.

Af liknande skäl som de, hvilka anförts i fråga om sökta lättnader i värnplikten på grund af föreskrifterna i värnpliktslagen § 16 mom. 2, har kommissionen funnit nödigt, att utredning om de förhållanden, som kunna föranleda till familjeunderstöds beviljande, förebringas på enahanda sätt, som i berörda hänseende föreslagits, och därför upprättat *förslag till formulär* (bil. 5), som omförmäles i § 2 i tillämpningsförrordningen. De särskilda punkterna i detta formulär liksom ock de här ofvan ej särskildt vidrörda bestämmelserna i förslaget till tillämpningsförrordning torde icke kräfvat någon särskild motivering.

IV. Förslag till ändringar och tillägg i värnpliktslagen och inskrifningsförrättningen.¹

A. Värnpliktslagen.

§ 16.

I denna § får värnpliktskommissionen föreslå nedanstående ändringar och tillägg med anledning af hvad som anförts å sid. 37 och 38;

nu gällande lydelse:

1. — — — — —
2. Sådant uppskof — — — — —
— — — väsentligen beroende.

föreslagen lydelse:

1. — — — — —
2. Sådant uppskof — — — — —
— — — väsentligen beroende.

Sammanbor värnpliktig med sådan af hans arbete för sitt uppehälle väsentligen beroende nära anhörig, som ofvan sagts, kan äfven i det fall, att han icke är den ende arbetsföre sonen, sonsonen, dottersonen, fostersonen eller brodern, förut nämndt uppskof medgifvas den värnpliktige, om han är den ende af dessa eller af eljest försörjningsskyldiga, som är i stånd att lämna nödigt försörjningsbidrag.

3. Förefinnes anledning till befrielse enligt denna paragraf ännu vid inskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpliktige fyller tjugofyra år, frikallas han från värn-

3. Förefinnes anledning till befrielse enligt mom. 1 eller 2 i denna § ännu vid inskrifningsförrättningen fjärde året efter det, under hvilket den värnpliktige första

¹ Föreslagna ändringar och tillägg äro kursiverade; ord med spärrad stil afse i kommissionens betänkande, del I, afgifna förslag.

plikstens fullgörande i beväringen
under fredstid.

4. — — — — —
5. — — — — —
6. — — — — —

Hvad i mom. 5 och 6 — — —
— — — eller senare

*gången erhållit uppskof med inskrif-
ningen, frikallas han från värnplik-
stens fullgörande i beväringen under
fredstid.*

4. — — — — —
5. — — — — —
6. — — — — —

Hvad i mom. 5 och 6 — — —
— — — eller senare.

*Hvad i mom. 2 andra stycket
stadgas skall träda i kraft den 1
januari 1913, men äga tillämplighet
endast till och med de inskrifnings-
förrättningar, som äga rum år 1917,
dock att den stadgade eftergiften
skall tillkomma äfven sådan uti
ifrågavarande lagrum afsedd person,
som varit pliktig undergå inskrif-
ning år 1917 eller tidigare, men med
laga förfall uteblifvit och först år
1918 eller senare anmäler sig till
inskrifning; och skall stadgandet i
fråga om värnpliktig, som redan kom-
mit i åtnjutande af eftergiften, till-
lämpas jämväl efter år 1917, intill
dess anledningen till befrielse bort-
fallit eller han jämlikt mom. 3 fri-
kallas från värnplikstens fullgörande
i beväringen under fredstid.*

§ 17.

I denna § får värnpliktskommissionen föreslå nedanstående ändringar
och tillägg med anledning af hvad som anförts å sid. 38;

nu gällande lydelse:

1. Uppskof till nästföljande år
med den i § 27 föreskrifna första

föreslagen lydelse:

1. Uppskof till nästföljande år
med den i § 27 föreskrifna första

tjänstgöring kan vid inskrifningen medgifvas:

a) å sjömanshus — — — — —
— — — — — inställa sig;

b) värnpliktig, som själf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller själf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriell rörelse och af en eller annan anledning icke varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han för sin militära tjänstgöring skulle blifva frånvarande; samt

c) värnpliktig, som — — — — —
— — — — — olägenheter.

Fortfar anledning till uppskof med den i § 27 stadgade första tjänstgöring, må förlängdt uppskof, hvarje gång för ett år, af vederbörande inskrifningsnämnd den värnpliktige beviljas; dock att tjänstgöringen skall taga sin början senast det år, under hvilket han fyller tjugufyra år.

2. Yppas för inskrifven värnpliktig, efter det inskrifningsförrättningarna afslutats, sådan anledning till uppskof med den i § 27 före-

tjänstgöring kan vid inskrifningen medgifvas:

a) å sjömanshus — — — — —
— — — — — inställa sig;

b) värnpliktig, som själf förvaltar och brukar honom tillhörig *eller af honom arrenderad* fast egendom eller själf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriell rörelse och af en eller annan anledning icke varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han för sin militära tjänstgöring skulle blifva frånvarande; samt

c) värnpliktig, som — — — — —
— — — — — olägenheter.

Har värnpliktig, som omförmäles i § 16 mom. 2, underlåtit att vid inskrifningen göra framställning om nu nämndt uppskof, må ändock sådant den värnpliktige medgifvas i den ordning, Konungen bestämmer.

Fortfar anledning till uppskof med den i § 27 stadgade första tjänstgöring, må förlängdt uppskof, hvarje gång för ett år, af vederbörande inskrifningsnämnd den värnpliktige beviljas; dock att tjänstgöringen, *utom i fall som i mom. 5 nedan afses*, skall taga sin början för vapenför värnpliktig, senast det år, under hvilket han fyller tjugufyra år, och för annan värnpliktig senast det år, under hvilket han fyller tjugusju år.

2. Yppas för inskrifven värnpliktig, efter det inskrifningsförrättningarna afslutats, sådan anledning till uppskof med den i § 27 före-

skrifna första tjänstgöring, hvarom i mom. 1 här ofvan förmäles, må uppskof med nämnda tjänstgöring till nästföljande år den värnpliktige medgifvas i den ordning, Konungen bestämmer; åliggande den värnpliktige, der han önskar ytterligare uppskof med samma tjänstgöring, att vid följande årets inskrifningsförrättning hos vederbörande inskrifningsnämnd derom göra framställning.

3. — — — — —

4. Från redan påbörjad tjänstgöring må i den ordning Konungen bestämmer hemförlofvas värnpliktig, för hvilken efter tjänstgöringens början i anledning af dödsfall eller annan af honom oberoende händelse inträdt förhållande, på grund hvaraf han är att likställa med här ofvan i mom. 1 b) eller c) omförmäld värnpliktig. Huruvida och i hvad mån sålunda hemförlofvad värnpliktig må anses hafva fullgjort nämnda tjänstgöring, äfvensom i hvilken ordning honom åliggande återstående tjänstgöring skall fullgöras, derom förordnar Konungen.

skrifna första tjänstgöring, hvarom i mom. 1 här ofvan förmäles, må uppskof med nämnda tjänstgöring till nästföljande år den värnpliktige medgifvas i den ordning, Konungen bestämmer; åliggande den värnpliktige, där han önskar ytterligare uppskof med samma tjänstgöring, att vid följande årets inskrifningsförrättning hos vederbörande inskrifningsnämnd därom göra framställning. *Har annat förfall än det, som tidigare föranledt uppskof med första tjänstgöringen, yppats så sent, att framställning icke kunnat göras hos inskrifningsnämnden, må förnyadt uppskof medgifvas i den ordning, Konungen bestämmer.*

3. — — — — —

4. Från redan påbörjad tjänstgöring må i den ordning Konungen bestämmer hemförlofvas värnpliktig, för hvilken efter tjänstgöringens början i anledning af dödsfall eller annan af honom oberoende händelse inträdt förhållande, på grund hvaraf han är att likställa med här ofvan i mom. 1 b) eller c) omförmäld värnpliktig. *I samma ordning må från påbörjad första tjänstgöring hemförlofvas värnpliktig, som omförmäles i § 16 mom. 2, äfven om anledning till uppskof med tjänstgöringen förefunnits redan före dennas början, men den värnpliktige underlåtit att göra framställning om sådant uppskof.* Huruvida och i hvad mån sålunda hemförlofvad värnpliktig må anses hafva fullgjort påbörjad tjänstgöring, äfvensom i hvilken ordning honom

Fortfar sådant förfall, som nu blifvit sagdt, och önskar den värnpliktige på grund deraf uppskof med den tjänstgöring, som icke anses af honom fullgjord, göra derom framställning hos vederbörande inskrifningsnämnd vid den inskrifningsförrättning, som infaller näst efter det han hemförlofvats.

Är förfallet af beskaffenhet, som i § 16 mom. 2 omförmäles, och förefinnes detsamma ännu det år, under hvilket den värnpliktige fyller tjugufyra år, gälle hvad i mom. 3 af samma § är stadgadt.

äliggande återstående tjänstgöring skall fullgöras, därom förordnar Konungen.

Fortfar sådant förfall, som nu blifvit sagdt, och önskar den värnpliktige på grund deraf uppskof med den tjänstgöring, som icke anses af honom fullgjord, göra därom framställning hos vederbörande inskrifningsnämnd vid den inskrifningsförrättning, som infaller näst efter det han hemförlofvats. *Har annat förfall än det, som tidigare föranlett hemförlofning, yppats så sent, att framställning icke kunnat göras hos inskrifningsnämnden, må uppskof medgifvas i den ordning, Konungen bestämmer.*

5. Är anledning till uppskof med eller hemförlofning från tjänstgöring, hvarom oöfrän i denna § sägs, af beskaffenhet, som i § 16 mom. 2 omförmäles, och förefinnes *anledningen ännu fjärde året efter det, då den värnpliktige första gången erhållit uppskof eller då han hemförlofvats*, gälle hvad i mom. 3 af samma § är stadgadt.

B. Inskrifningsförordningen.

§ 16.

I denna §, mom. 1, får värnpliktskommissionen föreslå nedanstående ändringar och tillägg med anledning af hvad som anförts å sid. 38;

nu gällande lydelse:

1. Till inskrifning — — — —
— — intagas nödiga underrättelser:
a) — — — — —
b) — — — — —

föreslagen lydelse:

1. Till inskrifning — — — —
— — intagas nödiga underrättelser:
a) — — — — —
b) — — — — —

c) — — — — —
 d) om att denna kallelse — —
 — — — — — krigsmakten;

c) — — — — —
 d) om att denna kallelse — —
 — — — — — krigsmakten;

e) om att, därest värnpliktig på grund af familjeskäl önskar uppskof med inskrifning eller tjänstgöring, framställning därom skall göras vid inskrifningsförrättningen; skolande till denna underrättelse fogas meddelande om de förhållanden, som kunna föranleda till sådant uppskof, och om sättet för styrkande af dessa förhållanden; samt

där sådant kan ifrågakomma,

f) (gifves lika lydelse med nuvarande punkt e),

g) (gifves lika lydelse med nuvarande punkt f).

§ 28.

I denna §, mom. 1, 2 och 3, får värnpliktskommissionen föreslå nedanstående ändringar och tillägg med anledning af hvad som anförts å sid. 38;

nu gällande lydelse:

1. Anledning till uppskof med inskrifning jämlikt § 16 värnpliktslagen skall styrkas:

i de fall, som i mom. 1 — —
 — — — — — omnämnes; och

i de fall, som i mom. 2 af samma § omförmälas, med intyg af präst i församlingen jämte å landet kommunalnämndens ordförande, i Stockholm roteman och i annan stad fattigvårdsstyrelsens ordförande.

föreslagen lydelse:

1. Anledning till uppskof jämlikt § 16 värnpliktslagen med inskrifning skall styrkas:

i de fall, som i mom. 1 — —
 — — — — — omnämnes; och

i de fall, som i mom. 2 af samma § omförmälas, med skriftlig utredning enligt formulär nr 26¹ af den värnpliktige själf äfvensom präst i vederbörlig församling jämte å landet kommunalnämndens ordförande, i Stockholm fattigvårdsinspektören, i Göteborg fattigvårdsdirektören och i annan stad fattigvårdsstyrelsens ordförande.

¹ Se bil. 3.

2. Anledning till uppskof med föreskrifven första tjänstgöring, som jämlikt § 17 mom. 1 värnpliktslagen kan medgifvas till nästföljande år, dock icke för längre tid än att sagda tjänstgöring kommer att taga sin början senast det år, under hvilket den värnpliktige fyller tjugufyra år, skall styrkas:

i det fall, som i samma § mom.

1 a) — — — — —
— — äga rum; och

i de fall, som i nämnda § mom. 1 b) och c) omförmälas, med intyg af präst i församlingen jämte annan trovärdig person, utom beträffande det fall, att tjänstgöringens fullgörande skulle medföra afsevärdt afbrott i fortskriden lärokurs, hvilket skall styrkas af rektor eller föreståndare vid den läroanstalt, där studierna idkas.

3. Uppskof till nästföljande år med föreskrifven repetitionsöfning må, på sätt i § 93 mom. 2 denna förordning sägs, medgifvas af inskrifnings- eller sjörullföringsområdesbefälhafvare.

Önskar värnpliktig af anledning, som i § 16 mom. 2 värnpliktslagen omförmäles, förnyadt uppskof med en och samma repetitionsöfning, göres ansökan därom hos inskrifningsnämnden, som må bevilja det samma, därest förfallet blifvit styrkt på sätt i mom. 1 ofvan är föreskrifvet.

I öfrigt skall beträffande förnyadt uppskof med repetitionsöfning föreskrifterna i § 93 mom. 2 denna förordning lända till efterrättelse.

2. Anledning till uppskof jämlikt § 17 mom. 1 värnpliktslagen med föreskrifven första tjänstgöring skall styrkas:

i det fall, som i samma § mom.

1 a) — — — — —
— — äga rum; och

i de fall, som i nämnda § mom. 1 b) och c) omförmälas, med intyg af präst i församlingen jämte annan trovärdig person; dock att beträffande det fall, att tjänstgöringens fullgörande skulle medföra afsevärdt afbrott i påbörjad lärokurs, detta skall styrkas af rektor eller föreståndare vid den läroanstalt, där studierna idkas, och att, om anledningen till uppskofvet är af beskaffenhet, som omförmäles i § 16 mom. 2 värnpliktslagen, densamma skall styrkas i den ordning, som här ofvan i mom. 1 sista stycket är sagdt.

3. Anledning till uppskof jämlikt § 17 mom. 3 värnpliktslagen med föreskrifven repetitionsöfning skall styrkas på sätt i mom. 2 ofvan är sagdt.

Rörande den ordning, i hvilken uppskofvet kan beviljas, stadgas i § 93 mom. 2 denna förordning.

§ 93.

I denna §, mom. 1 och 2, får värnpliktskommissionen föreslå nedanstående ändringar och tillägg med anledning af hvad som anförts å sid. 39;

nu gällande lydelse:

1. Tjänstgöringsskyldig beväringssman, som, med anmälan att sådan anledning till uppskof med den i § 27 värnpliktslagen föreskrifna första tjänstgöring, hvarom förmäles i § 17 mom. 1 samma lag, yppats för honom, efter det inskrifningsförrättningarna afslutats, och med företeende af intyg rörande detta förhållande af beskaffenhet, som i § 28 mom. 2 denna förordning är sagd, innan han inträdt i tjänstgöring, gör skriftlig till vederbörande inskrifnings- eller sjörullföringsområdesbefälhafvare ställd ansökan om uppskof till nästföljande år med den förestående tjänstgöringen, är berättigad att af nämnda befälhafvare undfå det sökta uppskofvet. För värnpliktig, som vid årets ingång öfverskridit 23 år, må dock uppskof beviljas, endast om förfallet är af beskaffenhet, som i § 16 mom. 2 värnpliktslagen omförmäles.

föreslagen lydelse:

1. Tjänstgöringsskyldig beväringssman, som, med anmälan att sådan anledning till uppskof med den i § 27 värnpliktslagen föreskrifna första tjänstgöring, hvarom förmäles i § 17 mom. 1 samma lag, yppats för honom, efter det inskrifningsförrättningarna afslutats, och med företeende af intyg rörande detta förhållande af beskaffenhet, som i § 28 mom. 2 denna förordning är sagd, innan han inträdt i tjänstgöring, gör skriftlig till vederbörande inskrifnings- eller sjörullföringsområdesbefälhafvare ställd ansökan om uppskof till nästföljande år med den förestående tjänstgöringen, är berättigad att af nämnda befälhafvare undfå det sökta uppskofvet. *Detsamma gäller beträffande beväringssman, som omförmäles i § 16 mom. 2 värnpliktslagen, äfven om anledning till uppskof förefunnits, redan innan inskrifningsförrättningarna afslutats, men beväringssmannen underlåtit att hos inskrifningsnämnden göra framställning om uppskof, så ock beträffande beväringssman, hvilken söker förnyadt uppskof på grund af annat förfall än det, som tidigare föranlett uppskof med första tjänstgöringen, och som yppats så sent, att framställning icke kunnat göras hos*

*inskrifningsnämnden. För värnplik-
tig, som vid årets ingång öfverskri-
dit, om han är vapenför, 23 år
och, om han är icke vapenför,
26 år, må dock uppskof beviljas,
endast om förfallet är af beskaffen-
het, som i § 16 mom. 2 värnplikts-
lagen omförmäles.*

2. Därest beväringssman — —
— — — — mer än en gång.

Fortfar förfallet och den värn-
pliktige på grund där af önskar för-
nyadt uppskof med samma repeti-
tionsöfning, äger han, därest för-
fallet är af beskaffenhet, som om-
förmäles i § 16 mom. 2 värnplikts-
lagen, att jämlikt § 28 mom. 3
denna förordning därom göra fram-
ställning hos vederbörande inskrif-
ningsnämnd.

Värnpliktig — — — —

2. Därest beväringssman — —
— — — — mer än en gång.
Af samma anledning — —
— — — repetitionsöfning.

Fortfar förfallet och den värn-
pliktige på grund där af önskar för-
nyadt uppskof med samma repeti-
tionsöfning, äger han, därest för-
fallet är af beskaffenhet, som om-
förmäles i § 16 mom. 2 värnplikts-
lagen, att därom göra framställning
hos vederbörande inskrifningsnämnd:
*Har nytt förfall yppats så sent, att
framställning icke kunnat göras hos
inskrifningsnämnden, må, om för-
fallet är af nyss nämnda beskaffen-
het, framställning om förnyadt upp-
skof i ofvan stadgade ordning göras
hos vederbörande inskrifnings- eller
sjörullföringsområdesbefälhafvare.*

Värnpliktig — — — —

§ 107.

I denna §, mom. 1, far värnpliktskommissionen föresla nedanstående
ändringar och tillägg med anledning af hvad som anförts å sid. 39;

nu gällande lydelse:

1. Från redan påbörjad tjänst-
göring må beväringssbefälhafvare, re-
gements- eller kårchef jemlikt § 17

föreslagen lydelse:

1. Från redan påbörjad tjänst-
göring må beväringssbefälhafvare, re-
gements- eller kårchef jämlikt § 17

mom. 4 värnpliktslagen hemförlofva beväringssman, för hvilken efter tjänstgöringens början i anledning af dödsfall eller annan af honom oberoende händelse inträdt förhållande, på grund hvaraf han är att likställa med i § 17 mom. 1 b) och c) samma lag omförmäld värnpliktig, och skall härvid, i tillämpliga delar, lända till efterrättelse hvad i § 93 af denna förordning är stadgadt rörande uppskof med förestående tjänstgöring. Före hemförlofningen införas i beväringssmannens inskrifningsbok anteckning om anledningen till hemförlofningen samt uppgift om huru många dagar af tjänstgöringen han fullgjort, hvarefter densamma omedelbart eller, derest så för anteckning af omföring i klass är erforderligt, genom rullförings- eller sjö-rullföringsområdesbefälhafvaren tillställes beväringssmannen. Underrättelse om sådan hemförlofning tillställes ofördröjligen vederbörande rullförings- eller sjö-rullföringsområdesbefälhafvare.

mom. 4 värnpliktslagen hemförlofva beväringssman, för hvilken efter tjänstgöringens början i anledning af dödsfall eller annan af honom oberoende händelse inträdt förhållande, på grund hvaraf han är att likställa med i § 17 mom. 1 b) och c) samma lag omförmäld värnpliktig, och skall härvid, i tillämpliga delar, lända till efterrättelse hvad i § 93 af denna förordning är stadgadt rörande uppskof med förestående tjänstgöring. *Detsamma gäller beträffande första tjänstgöringen för beväringssman, som omförmäles i § 16 mom. 2 värnpliktslagen, äfven om anledning till uppskof med tjänstgöringen förefunnits redan före dennas början, men beväringssmannen underlåtit att göra framställning om sådant uppskof, dock endast såvida ansökan om hemförlofning göres inom sex veckor från tjänstgöringens början.*

Före hemförlofningen införas i beväringssmannens inskrifningsbok anteckning om anledningen till hemförlofningen samt uppgift om huru många dagar af tjänstgöringen han fullgjort, hvarefter densamma omedelbart eller, därest så för anteckning af omföring i klass är erforderligt, genom rullförings- eller sjö-rullföringsområdesbefälhafvaren tillställes beväringssmannen. Underrättelse om sådan hemförlofning tillställes ofördröjligen vederbörande rullförings- eller sjö-rullföringsområdesbefälhafvare.

V. Förslag till förordningar rörande familjeunderstöd.

A. Förslag

till

Förordning

om understöd i vissa fall åt värnpliktig familjeförsörjares hustru och barn
(familjeunderstöd).

§ 1.

Värnpliktigs hustru och barn kunna, under den tid den värnpliktige fullgör honom enligt gällande författningar åliggande värnpliktstjänstgöring i fredstid, erhålla understöd af statsmedel enligt de i denna förordning stadgade grunder, såvida understöd är för deras uppehälle nödvändigt.

§ 2.

Understödet, till hvilket den värnpliktige har att bidra såväl med hela penningtillskottet, där sådant förekommer, som med den del af penningbidraget, hvarmed detta öfverstiger 20 öre om dagen, utgår med följande belopp för hvarje dag, den värnpliktige äger räkna sig tillgodo såsom tjänstgöringsdag, in- och utryckningsdagarna inberäknade, nämligen:

till arbetsför hustru och ett barn	50 öre
» » » » två eller flera barn	75 »
» mindre arbetsför hustru	50 »
» » » » och ett barn	75 »
» » » » » två eller flera barn	100 »
» ett barn, om fadern är änklings eller frånskild	50 »
» två eller flera barn, om fadern är änklings eller frånskild	75 »

Utom äktenskap födda barn, till hvilka den värnpliktige i kyrkoboken antecknats såsom fader eller för hvilka han af domstol förklarats försörjningsskyldig, äro berättigade till understöd i likhet med inom äktenskap födda.

Till arbetsför hustru utan barn utgår intet understöd.

§ 3.

Närmare föreskrifter i fråga om villkoren för understöds utgående samt om tillämpning i öfrigt af denna förordning meddelas af Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1912, men tillämpas icke för värnpliktig, som då redan är i tjänst, och skall, såvida ej annorlunda förordnas, gälla till och med den 30 september 1917, men fortfara att gälla för värnpliktig, som då är i tjänst, till tjänstgöringens slut.

B. Förslag

till

Förordning

angående tillämpning af förordningen om understöd i vissa fall åt värnpliktig familjeförsörjares hustru och barn (familjeunderstöd).

§ 1.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har att besluta, huruvida och till hvad belopp understöd enligt § 2 af förordningen om familjeunderstöd må utgå, äfvensom att låta utbetala de understöd, som beviljas.

§ 2.

Ansökning om familjeunderstöd göres af den värnpliktige och skall ställas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, hvarest sökandens kyrkobokföringsort är belägen, samt åtföljas af upplysningar jämte intyg af präst i vederbörlig församling äfvensom å landet kommunalnämndens ordförande, i Stockholm fattigvårdsinspektören, i Göteborg fattigvårdsdirektören och i annan stad fattigvårdsstvrelsens ordförande, allt i enlighet med de anvisningar bifogade formulär¹ innehåller.

Ansökningen ingifves eller insändes tidigast en månad före tjänstgöringens början till chefen för det regemente eller den kår eller till beväringsefälthafvaren vid den flottans station, där sökanden skall fullgöra sin tjänstgöring, och öfversändes af nämnde chef eller befälhafvare till Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande.

¹ Se bil. 5.

§ 3.

Göres ansökning om familjeunderstöd senare än tre dagar efter fastställd inryckningsdag, utgår icke understöd för den tid, som förflutit, innan ansökningen inkommit till i § 2 nämnd chef eller befälhavare.

§ 4.

Omedelbart efter det beslut enligt § 1 fattats, skall Kungl. Maj:ts befallningshafvande meddela vederbörande chef eller befälhavare, huruvida ansökningen bifallits eller afslagits.

Ätnöjes värnpliktig icke med Kungl. Maj:ts befallningshafvandes beslut i anledning af gjord ansökning om familjeunderstöd, äger han inom trettio dagar efter däraf erhållen del till Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifva eller insända sina till Konungen ställda underdåniga besvär, hvilka därpå af Kungl. Maj:ts befallningshafvande jämte eget yttrande till landtförsvars- eller sjöförsvarsdepartementet insändas.

§ 5.

För värnpliktig, som gjort ansökning om familjeunderstöd, innehålles på föranstaltande af i § 2 nämnd chef eller befälhavare såväl hela penningtillskottet, där sökanden åtnjuter sådant, som den del af honom tillkommande penningbidrag, hvarmed detta öfverstiger 20 öre om dagen.

Sådant innehållande äger rum från och med inryckningsdagen för sökande, som inlämnat sin ansökning sist tre dagar efter nämnda dag, och för annan sökande från och med den dag, då ansökningen inkommit till vederbörande chef eller befälhavare.

Har Kungl. Maj:ts befallningshafvande afslagit ansökningen, skall innehållandet likväl fortgå, till dess beslutet vunnit laga kraft eller sökanden förklarat sig icke ämna anföra besvär, hvarefter de innehållna medlen till honom utbetalas.

§ 6.

I § 2 nämnd chef eller befälhavare skall snarast ske kan efter hvarje månad eller, om tjänstgöringen slutar före månadens utgång, efter tjänstgöringens slut till Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande öfversända förteckning, enligt i kommandoväg fastställt formulär,¹ upp-

¹ Se bil. 6.

tagande för hvarje värnpliktig, hvilken ansökning om familjeunderstöd bifallits, det antal dagar under månaden, för hvilket sådant understöd, jämlikt § 2 af förordningen om familjeunderstöd och § 3 här ofvan, må utgå. Nyssnämnda förteckning skall för värnpliktig, hvilken första gången därå uppföres, upptaga jämväl det antal dagar före månadens ingång, för hvilket den värnpliktiges familj tilläfsventyrs är berättigad till understöd.

Har värnpliktig, hvilken ansökning om understöd bifallits, blifvit hemförlofvad eller aflidit, angifves detta å den första förteckning, som öfversändes efter det afgången ägt rum, hvarefter den värnpliktige icke vidare uppföres å förteckningen.

§ 7.

Efter mottagandet af i § 6 omförmäld förteckning låter Kungl. Maj:ts befallningshafvande ofördröjligen utbetala understöden.

Understöd sändes medelst postanvisning till sökandens hustru eller till den, som eljest öfvertagit vården af sökandens barn.

§ 8.

För understödens utbetalande erforderliga medel förskjutas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande och godtgöras, då den värnpliktige tillhör hären, af arméförvaltningen och, då han tillhör flottan (marinen), af marinförvaltningen.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1912, men tillämpas icke för värnpliktig, som då redan är i tjänst, och skall, såvida ej annorlunda förordnas, gälla till och med den 30 september 1917, men fortfara att gälla för värnpliktig, som då är i tjänst, till tjänstgöringens slut.

Utländska bestämmelser rörande värnpliktiga familjeförsörjare.

Eftergifter i värnpliktslagen.

1. Belgien.

Folkmängd: omkring 7,400,000 inv.

Först genom 1909 års värnpliktslag har allmän värnplikt införts, dock begränsad till en son per familj.

20	28	32
8 år		5 år
M i l i s e n.		
Aktiva armén.		Reserven.

Af de tjänstedugliga utbildas årligen omkring 19,000 man (2½ man per 1,000 inv.), hvilka ingå i aktiva armén och därefter öfverföras till reserven.

Tjänstgöringen uppdelas i:

första tjänstgöring i aktiva armén om 12½—24 månader och repetitionsöfningar i 1 à 2 perioder om inalles 4—8 veckor.

Under den del af tjänstetiden i aktiva armén, då den värnpliktige icke tjänstgör, betraktas han såsom permitterad.

Tjänstgöringstidens sammanlagda längd: 12½—25½ månader.

Frikallelse från värnpliktens fullgörande.

Sådan erhålles, äfven om inskrifning redan ägt rum eller t. o. m. om tjänstgöringen redan börjat, för ett år i sänder af:

- 1) den, som är oundgängligt stöd
 - a) för sina föräldrar eller för endera af dem;
 - b) för sina farföräldrar (morföräldrar) eller för en af dem, under förutsättning att hans egna föräldrar äro döda;
 - c) för ett eller flera syskon.
- 2) ankling med ett eller flera barn;
- 3) lagligen erkänd, ende, oäkta son, som är sin moders oundgängliga stöd, dock under förutsättning att modern ej har barn inom äktenskap.

Värnpliktig, som enligt 1)—3) ofvan erhållit befrielse, skall årligen på nytt styrka sin rätt att befrias. Om han därvid på grund af ändrade förhållanden befinnes skyldig att inträda i tjänst, skall detta ske, hvarvid den tid han åtnjutit befrielse inräknas i hans värnpliktstid. Befrielsen är sålunda egentligen att betrakta som uppskof.

Helt och hållet frikallad blir sådan värnpliktig, då han ej längre tillhör någon af de fyra yngsta årsklasserna.

Uppskof med tjänstgöring.

Värnpliktiga, hvilka icke utan allvarlig skada för en tid kunna öfvergifva jordbruk, industriell eller affärsverksamhet, som de drifva för egen eller för föräldrars räkning, kunna erhålla uppskof med inställelse till tjänstgöring för ett år i sänder. Sådant uppskof beviljas högst tre gånger.

2. Danmark.

Folkmängd: omkring 2,600,000 inv.

23	31	39
8 år	8 år	
Linje.	Reserven.	

Dessutom finnes landstorm, till hvilken höra alla danska undersåtar både före och efter värnpliktstiden.

Af de tjänstedugliga utbildas årligen omkring 11,000 man (4½ man per 1,000 inv.), hvilka ingå i linjen och därefter öfverföras till reserven.

Tjänstgöringen uppdelas i:

första tjänstgöring i linjen om 4—18 månader och
repetitionsöfningar i linjen i 1—3 perioder om inalles $3\frac{1}{2}$ —
14 veckor.

Tjänstgöringstidens sammanlagda längd: $7\frac{1}{2}$ — $19\frac{3}{4}$ månader.

Särskilda undantagsbestämmelser för familjeförsörjare förekomma icke, men värnpliktslagen angifver vissa lindringar, som äfven kunna komma familjeförsörjare till godo.

Uppskof med utskrifning (inskrifning).

Enhvar värnpliktig kan, efter därom gjord anhållan, beviljas uppskof med utskrifning intill det år, under hvilket han fyller 25 år, dvs. högst 3 år. Tjänstetiden i linien räknas från utskrifningsåret.

Uppskof med tjänstgöring.

Värnpliktiga, som äro öfver 25 år, kunna under särskilda omständigheter erhålla krigsministeriets tillstånd att uppskjuta tjänstgöringen till ett annat år. Hvilka dessa omständigheter äro, framgår ej af värnpliktslagen.

3. Frankrike.

Folkmängd: omkring 39,500,000 inv.

21	23	34	40	46
2 år	11 år	6 år	6 år	
Li n i e.				
Aktiva armén.	Aktiva arméns reserv.	Territorial- armén.	Territoriala arméns reserv.	

Samtliga tjänstedugliga ingå i aktiva armén; årskontingenten uppgår till omkring 247,000 man (6's man per 1,000 inv.).

Tjänstgöringen uppdelas i:

första tjänstgöring i aktiva armén om 2 år,
repetitionsöfningar i aktiva arméns reserv i 2 perioder om
sammanlagdt 40 dagar och
repetitionsöfning i territorialarmén om 9 dagar.

Tjänstgöringstidens sammanlagda längd: $25\frac{1}{2}$ månader.

Lindringar i afseende på tjänstgöringsorten.

Värnpliktiga, som äro gifta, som äro änklings med barn, eller som i öfrigt äro oundgängligen nödvändiga för sin familjs underhåll (soutiens indispensables de famille), tilldelas det regemente, som är förlagdt i deras hemvist eller, om regemente där ej finnes, det, som ligger närmast intill, äfven om regementet ej enligt gällande bestämmelser erhåller sina värnpliktiga från det onråde, där bostadsorten är belägen.

I händelse ofvan nämnda värnpliktiga ej äga de nödvändiga kroppsliga förutsättningarna för att tilldelas inom hemvistet förlagdt regemente, skola de tilldelas närmast förlagda förband af det vapen, hvartill de äro lämpliga.

För att värnpliktig skall komma i åtnjutande af denna fördel, skall han kunna från myndigheterna förete intyg om godt uppförande.

Undantagna från ofvan nämnda lättnad äro värnpliktiga, som gift sig efter den 1. juli det år, de skola inställa sig till tjänstgöring.

4. Holland.

Folkmängd: omkring 5,800,000 inv.

19 20	28	35	0
1 år	8 år	7 år	15 år.
1 år	Aktiva arméns reserv.	Landtvärn. (Beridna trupp- slag ingå icke.)	
1 år			
	Milisen.	Landstorm.	

Af de tjänstedugliga uttagas årligen till

a) fullständig utbildning högst 12,300 man ($2\frac{2}{3}$ man per 1,000 inv.),

b) ofullständig » » 5,200 » ($1\frac{0}{10}$ » » » »),

medan öfriga ingå i landstormen och icke erhålla någon utbildning.

Tjänstgöringen uppdelas

a) vid fullständig utbildning i:

första tjänstgöring i milisen om $8\frac{1}{2}$ —18 månader,

repetitionsöfningar i milisen i 2 à 3 perioder om inalles 8—12 veckor och

repetitionsöfningar i landtvärnet i 2 perioder om inalles 12 dagar;

b) vid ofullständig utbildning i:

första tjänstgöring i milisen om 4 månader och

repetitionsöfningar i milisen i 3 perioder om inalles 12 veckor.

Tjänstgöringstidens sammanlagda längd vid

a) fullständig utbildning: 11¹/₂—20 månader,

b) ofullständig » : 7 månader.

De af oberidna truppslag, som ej tillgodogjort sig utbildningen, kunna kvarhållas i tjänst intill sammanlagdt 12 månader. Likaså kan för tjänstens behöriga gång af de senast utbildade kvarhållas ett visst antal i 4—6 månader.

Frikallelse från öfningar i fredstid.

Värnpliktig, som är ounbärlig för försörjandet af egen familj eller af andra närstående anhöriga, kan befrias från fredstjänstgöring inom såväl milisen som landtvärnet.

Uppskof med tjänstgöring.

Försörjare af egen familj eller andra närstående anhöriga kan, där grundade skäl föreligga, under den tid han tillhör milisen erhålla uppskof högst tre år.

De, som haft uppskof, afföras från milisen så mycket senare, som uppskofstiden varat.

5. Italien.

Folkmängd: omkring 34,000,000 inv.

21	23	29	33	40
2 år	6 år	4 år	7 år	
1.	k a t e g o r i e n.			
Akt. armén.	Aktiva arméns reserv.	Mobil-milis.	Territorial-milis.	
	2. k a t e g o r i e n.			
		3. k a t e g o r i e n.		

Af de tjänstedugliga uttagas årligen omkring 150,000 man (4½ man per 1,000 inv.) till 1. och 2. kategorien, medan öfriga ingå i 3. kategorien; 1. och 2. kategorierna ingå i linjen.

Tjänstgöringen uppdelas för dem, som tilldelas

- a) 1. kategorien i:
 första tjänstgöring i aktiva armén om 2 år,
 2 repetitionsöfningar i aktiva arméns reserv och } om inalles
 1 repetitionsöfning i mobilmilisen, } 2 månader;
- b) 2. kategorien i:
 första tjänstgöring i aktiva armén om 4 månader;
- c) 3. kategorien i:
 tjänstgöringsomgångar om 30 dagar hvart fjärde år (synas
 hittills ej hafva uttagits).

Tjänstgöringstidens sammanlagda längd

- a) vid 1. kategorien: omkring 26 månader,
- b) » 2. » : 4 månader,
- c) » 3. » : kan ej angifvas.

Förkortning af öfningstiden genom den värnpliktiges tilldelande till kategori, som har lagstadgad kortare öfning.

Följande värnpliktiga familjeförsörjare tilldelas 2. kategorien:

- 1) ende sonen till minst 52-årig fader;
- 2) äldste sonen till minst 52-årig fader, som ej i öfrigt har någon öfver 12 år gammal son;
- 3) enda manliga barnbarnet till farfader (morfader), som är minst 70 år och icke har någon son.

Följande värnpliktiga tilldelas 3. kategorien:

- 1) ende eller förstfödde sonen till minst 65-årig fader, som är varaktigt oförmögen till arbete eller sinnessvag;
- 2) äldste eller ende sonen till änka;
- 3) äldsta eller enda manliga barnbarnet till farfader (morfader), som är minst 70 år;
- 4) förstfödde brodern till föräldralösa, minderåriga syskon;
- 5) äldsta eller enda manliga barnbarnet till farmoder (mormoder), som är änka utan söner;
- 6) ende brodern till systrar, som äro
 - a) minderåriga föräldralösa barn eller
 - b) ensamstående eller
 - c) änkor utan söner öfver 12 års ålder;
- 7) yngste brodern till föräldralösa minderåriga syskon, som icke hafva någon äldre arbetsför broder.

Uppskof med utskrifning (inskrifning).

Värnpliktig, hvilkens välfärd så kräfver, kan i fredstid erhålla uppskof med utskrifning intill tre år.

Undantagsvis kan den, som uppehåller sig utomlands, erhålla ännu längre uppskof.

Den, som erhållit uppskof, får ej utan tillåtelse lämna landet.

Efter tilländalupen frist medtages sådan värnpliktig vid första utskrifning och skall därefter hafva full värnpliktstid. Dock skall han ej tillhöra de fasta uppbåden (linje och landtvärn) längre, än till utgången af det år, under hvilket han fyller 50 år.

Medgifvanden i afseende på tjänstgöringstidens fördelning.

Värnpliktiga, på hvilkas lefnadsställning de återkommande inryckningarna till tjänstgöring skulle vara en synnerligen tung börda, kunna, i den utsträckning konungen med stortingets medgifvande bestämmer, inkallas till fullgörande af det lagliga antalet tjänstgöringsdagar under andra år i vederbörligt uppbåd (linje eller landtvärn) och med annat antal tjänstgöringsdagar under hvarje särskildt år, än i allmänhet sker.

Bestämmelsen, som först införts genom värnpliktslagen af år 1910, är så ny, att dess tillämpning ännu ej kan öfverskådas. Under 1910 sammandrogos emellertid från hela Norge 131 värnpliktiga till ett kompani (»garnisonskompaniet») i Kristiania; dessa skola i en följd fullgöra 180 dagar (mot eljest stadgade 144) och äro sedan befriade från ytterligare öfningar.

7. Rumänien.

Folkmängd: omkring 6,700,000 inv.

21	23	28	38	42
2 år	5 år	10 år	4 år	
L i	n i e.			
Akt. armén.	Aktiva arméns	Reserven.	Milisen.	
	reserv.			
3 år	4 år			

Så godt som samtliga tjänstedugliga ingå i aktiva armén; årskontingenten uppgår till omkring 47,000 man (7% man per 1,000 inv.).

Tjänstgöringen uppdelas i

första tjänstgöring i aktiva armén om 2 à 3 år, dock erhålla de till det s. k. halfpermanenta kavalleriet uttagna (hvilka på egen bekostnad hålla sig med hästar) en utbildning af endast 6 månader, och

repetitionsöfningar i reserverna, till hvilka det manskap, som behöfves för uppbringande af styrkan under vissa öfningar, kan inkallas hvart annat år i omkring 20 dagar.

Tjänstgöringstidens sammanlagda längd kan (bortsedt från det halfpermanenta kavalleriet) beräknas till 26—38 månader.

Frikallelse från öfningar i fredstid.

Familjeförsörjare kunna erhålla befrielse från öfningar i fredstid (ej i krigstid). Som exempel på familjeförsörjare, som kunna erhålla sådan lindring, anföras:

- 1) söner till änka;
- 2) söner till icke arbetsför fader;
- 3) broder till fader- och moderlösa syskon.

8. Ryssland.

Folkmängd: omkring 157,000,000 inv.

21	24	31	39	43
3 år	7 år	8 år	5 år	
L i n i e.				
Aktiva armén.	Reservens 1. uppåd.	Reservens 2. uppåd.		
4 år.				
	10 år.			
L a n d s t o r m e n s 1. u p p b å d.				
L a n d s t o r m e n s 2. u p p b å d.				

Af de tjänstedugliga uttagas årligen omkring 415,000 man (27 man per 1,000 inv.) till aktiva armén och reservens 1. uppåd, medan öfriga ingå i landstormen.

Tjänstgöringen uppdelas

- a) för dem, som ingå i aktiva armén i första tjänstgöring i aktiva armén om 3—4 år, hvarvid dock en hel del undantag beviljas från den ordinarie tjänstgöringstidens längd och

repetitionsöfningar i reservens 1. uppbåd i 2 perioder om
inalles 12 veckor, hvilka dock sällan torde till fullo ut-
tagas;

b) för dem, som direkt ingå i reservens 1. uppbåd (läkare,
veterinärer m. fl.), ingen tjänstgöring i fredstid;

c) för dem, som ingå i landstormens 1. uppbåd, 1 à 2 öf-
ningar hvardera om högst 6, men vanligen endast 4
veckors varaktighet;

d) för dem, som ingå i landstormens 2. uppbåd, ingen öfning.

Tjänstgöringstidens sammanlagda längd

för grupp a): 42—54 månader,

» » c): 4—12 veckor.

Frikallelse från öfningar i fredstid.

Följande kategorier af värnpliktiga åtnjuta ovillkorlig befrielse från
öfningar i fredstid och tilldelas landstormens 2. uppbåd:

1) ende arbetsföre sonen till icke arbetsför fader eller till moder, som
är änka;

2) ende arbetsföre broder till en eller flera fader- och moderlösa syskon;

3) ende arbetsföre sonson eller dotterson till far- eller morföräldrar,
som ej äga någon arbetsför son;

4) ende sonen i en familj, äfven om arbetsför fader finnes i lifvet;

5) utom äktenskapet född son, hvilken har att försörja moder, som
ej har andra arbetsföra söner, eller syster, som icke har andra arbetsföra
bröder.

*Förkortning af öfningstiden genom den värnpliktiges tilldelande till
kategori, som har lagstadgad kortare öfning.*

Nedanstående kategorier af familjeförsörjare öfverföras till landstor-
mens 1. uppbåd, dock endast i det fall att de ej behöfva tagas i anspråk
för fyllande af rekrytbehöfvet:

1) ende arbetsföre sonen till arbetsför fader;

2) värnpliktig, som i ålder följer omedelbart efter broder, hvilken på
grund af inkallelse befinner sig i aktiv tjänst eller såsom frivillig kvarstannat
i öfverårig tjänst eller som dött i tjänsten eller i krigstid »förkommit.»

Till arbetsföra inom en familj räknas de, som befinna sig i en ålder
af 18—55 år med följande undantag:

a) de, som äro oförnögna att arbeta på grund af lyte eller sjuklighet;

b) förvisade;

c) de, hilkas vistelseort i mer än 3 år varit okänd;

d) sådana, som på grund af inkallelse befinna sig i aktiv tjänst i
hären eller flottan och där innehafva manskaps- eller underofficersgrad.

Af de tjänstedugliga uttagas årligen till aktiva armén omkring 210,000 man (3 $\frac{1}{4}$ man per 1,000 inv.), medan öfriga ingå i ersättningsreserven eller landstormens 1. uppbåd.

Tjänstgöringen fullgöres

- a) för dem, som tilldelas linjen med
 första tjänstgöring i aktiva armén om 2—3 år,
 repetitionsöfningar i aktiva arméns
 reserv om inalles 16 veckor och
 repetitionsöfningar i landtvärnet om
 inalles 4 veckor;

vanligen uttagas blott 3 å 4 öfningar om 14 dagar hvardera;

- b) för dem, som tilldelas ersättningsreserven, med
 första tjänstgöring om 10 veckor och
 2 repetitionsöfningar, om resp. 6 och 4 veckor;
- c) för dem, som tilldelas landstormens 1. uppbåd: ingen öfning.

Tjänstgöringstidens sammanlagda längd
 för gruppen a): 29—41 månader,
 » » b): 5 månader.

Frikallelse från öfning i fredstid.

Från öfningar i ersättningsreserven kan värnpliktig af familjeskäl befrias.

Befrielse från fullgörande af påbörjad tjänstgöring kan beviljas:

1) enda stödet för medellös familj eller för andra nära anhöriga (föräldrar, far- eller morföräldrar samt syskon);

2) sonen till en ej arbetsför jordägare, arrendator eller handtverkare för det fall, att sonen utgör enda stödet för gårdens eller handtverkets skötande;

3) närmast i ålder varande broder till stupad, på grund af erhållna sår afliden eller försvarsoduglig eller af sjukdom i fält afliden soldat, så framt uppskofvet kan medföra väsentlig ekonomisk lättnad för de anhöriga;

4) innehafvare af fabriker och andra industriella anläggningar, i hvilka flera arbetare äro sysselsatta, såvida han tidigast inom det år, som föregått militärpliktsåret, öfvertagit verksamheten på grund af arf eller arrende, och fabriken ej kan skötas utan honom; detsamma gäller innehafvaren af handelshus af motsvarande storlek.

Förkortning af öfningstiden genom tilldelande till kategori, som har lagstadgad kortare öfning.

Värnpliktig, som ännu under sitt tredje värnpliktsår åtnjuter uppskof med tjänstgöring på grund af familjeskäl kan tilldelas

- a) ersättningsreserven eller

b) landstormens första uppbåd, om han kan anses behöfva längre uppskof med sin tjänstgöring, än hvad fallet skulle blifva, om han tilldelades ersättningsreserven.

Uppskof med tjänstgöring i aktiva armén

kan beviljas vanligen för ett år i sänder och högst till utgången af det tredje värnpliktsåret samt undantagsvis utöfver nämnda tid i de under 1), 2) och 3) nämnda fall, då den värnpliktige, enligt det ofvan anförda, erhåller befrielse från fullgörande af påbörjad tjänstgöring.

Sedan den värnpliktige inträdt i aktiva arméns reserv, landtvärnet, ersättningsreserven eller landstormen kan likaledes uppskof beviljas:

1) om den värnpliktige är att anse som den ende försörjaren af sin till arbete oförmögne fader, moder, far- eller morfader, med hvilken han har gemensamt hushåll, och om en tjänare ej skulle kunna underhållas med hjälp af det lagstadgade understöd (högst 60 % af ortens medeldagsförtjänst), som ägde att utgå till den värnpliktiges anhöriga under tjänstgöringstiden;

2) om inkallelsen af en värnpliktig, som fyllt 30 år och är jordägare, arrendator, handtverkare eller försörjare af en talrik familj, skulle hafva hushållets fullständiga upplösning till följd samt bringa de anhöriga i nöd, trots utbetalande af det lagstadgade understödet.

11. Österrike-Ungern.

Folkmängd: omkring 49,000,000 inv.

19	21	24	31	33	38	43
2 år	3 år	7 år	2 år	5 år	5 år	
- p u s t	L i n e.					
	Akt. ar- mén	Aktiva arméns reserv.				
	Linjens ersättningsreserv.				Landstormens	
	Landtvärnet.				2. uppbåd.	
	Landtvärnets ersättningsreserv.					
s t o r m e n s 1. u p p b å d.						

Af tillgängliga källor framgår icke den årligen till tjänstgöring inkallade kontingentens storlek.

Tjänstgöringen fullgöres:

a) för dem, som tilldelas linjen, med

- första tjänstgöring i aktiva armén om 3 år och repetitionsöfningar i aktiva arméns reserv i 3 perioder om inalles 12 veckor;
- b) för dem, som tilldelas linjens ersättningsreserv, med första tjänstgöring om 8 veckor och repetitionsöfningar i 3 perioder om inalles 12 veckor;
- c) för dem, som tilldelas landtvärnet, med första tjänstgöring om 2 år och repetitionsöfningar af obestämd varaktighet och uppdelning, men inalles högst 20 veckor;
- d) för dem, som tilldelas landtvärnets ersättningsreserv, på samma sätt som för linjens ersättningsreserv är föreskrifvet.

Tjänstgöringstidens sammanlagda längd

för grupp a): 39 månader,

» » b): 5 » ,

» » c): 29 » ,

» » d): 5 » .

Förkortning af öfningstiden genom den värnpliktiges tilldelande till kategori, som har lagstadgad kortare öfning.

Följande kategorier värnpliktiga befrias på ansökan af vissa anhöriga från regelbunden tjänstgöring i fred och tilldelas ersättningsreserv:

1) ende sonen till en fader, som ej kan försörja sig själf, eller till en änka, eller, om son ej finnes, ende mågen, såvida de förhållanden, som ligga till grund för den senares anspråk, icke varit rådande redan vid tiden för hans giftermål;

2) efter faderns död enda barnbarnet till en farfar eller morfader, som ej kan försörja sig själf, eller till en farmoder, som är änka, om de icke hafva någon son;

3) ende brodern eller halfbrodern till fader- och moderlösa syskon samt ende halfbrodern till faderlösa syskon.

Den ofvan angifna lindringen i värnpliktens fullgörande meddelas endast under förutsättning, att vederbörande familj är för sitt uppehälle beroende af befrielsen och den befriade uppfyller sina förbindelser i detta afseende.

Äfven ende oäkte sonen till en moder, som för sitt uppehälle är beroende af hans befrielse, åtnjuter samma förmåner, om han uppfyller sina förbindelser i detta afseende.

Med afseende å befrielse enligt ofvan jämställes med ende son, barnbarn, broder resp. måg den, hvars ende broder eller hvars bröder resp. svågrar:

1) fullgöra sin tjänstgöringsskyldighet vid linjen eller landtvärnet eller, stående i reserven eller ersättningsreserven, undantagsvis äro i fredstid inkallade till aktiv tjänstgöring, allt under förutsättning, att de ej äro desertörer;

2) äro yngre än 18 år;

3) till följd af obotligt andligt eller kroppsligt lyte äro oförmögna till arbete.

Ansökan till befrielse enligt ofvan insändes årligen till inskrifningsmyndigheterna.

Förkortning af lagstadgad öfningstid.

I sådana fall, där anspråk på lindring enligt ofvanstående ej förefinnes, men där ömmande familjeomständigheter dock synas böra föranleda särskild hänsyn, kan efter erhållen viss utbildning meddelas befrielse från vidare tjänstgöring i fredstid.

Exempel på dylika ömmande familjeomständigheter äro:

- a) försörjande af fader- och moderlösa oäkta syskon;
- b) försörjande af från sin make lagligen skild moder;
- c) försörjande af nära anhöriga, där den eljes försörjningspliktige är försvunnen, äfven om hans död ej kan bevisas.

Användande af denna bestämmelse till förmån för den värnpliktiges hustru eller barn är emellertid utesluten.

Bil. 2.

Utländska bestämmelser rörande värnpliktiga familjeförsörjare.

Pekuniärt understöd.

1. Belgien.

Samtliga i tjänst varande värnpliktiga, som äro gifta eller som äro anklingar eller franskilda och hafva barn, erhålla vid kommenderingar utom den vanliga garnisonsorten ett tillägg af 1 franc per dag.

Dessutom få de, i motsats till flertalet öfriga värnpliktiga, under vistelse på sjukhus bibehålla (förutom portion eller portionsersättning) sin vanliga dagaflöning.

Till öfriga kategorier af familjeförsörjare synes ej något understöd utgå.

2. Danmark.

Familjeunderstöd förekommer icke.

3. Frankrike.

I tjänst varande värnpliktiga familjeförsörjare kunna efter ansökan erhålla ett understöd af 0,75 franc per dag. Dylikt understöd tilldelas dock högst 10 % af hela värnpliktskontingenten.

Ansökan om understöd skall bland annat vara åtföljd af intyg angående betalda skatter.

Sammanlagda ersättningsbeloppet beräknades i budgeten för år 1910 till 11,914,000 francs.

4. Holland.

Understöd såsom ersättning för minskade försörjningsmöjligheter kan efter ansökan tillerkännas familj till värnpliktig af milisen eller landtvärnet under den tid den värnpliktige är inkallad till fullgörande af vapenöfning (dock ej under frivillig tjänstgöring). Sådant understöd kan äfven utbetalas till andra än den värnpliktiges familj, såvida det kan styrkas, att nämnda personer för sitt uppehälle äro beroende af den inkallade värnpliktiges arbetsförtjänst.

Understödsbeloppet utgör vid linjen högst 1 gulden (omkring 1 krona 50 öre) och vid landtvärnet högst 1,50 gulden (omkring 2 kronor 25 öre) per tjänstgöringsdag.

5. Italien.

Hustru och legitima barn under 15 år till värnpliktig, som inkallats till repetitionsöfning, kunna erhålla ett dagligt understöd, därest familjen under vederbörande värnpliktigs frånvaro är beröfvad hela eller större delen af sina existensmedel. Uppgift angående understödets storlek saknas.

Då bestämmelserna angående här nämnda understöd endast utfärdats genom ministeriellt cirkulär, torde några större belopp ej stå till förfogande för ändamålet i fråga.

6. Norge.

Familjeunderstöd finnas i fredstid af två slag, nämligen

a) helt familjeunderstöd: 35 öre per dag jämte ett tillägg af 20 öre per dag för hvarje barn under 16 år; sådant familjeunderstöd kan utgå endast under tjänstgöring utom vanlig ordning t. ex. vid garnisonstjänst, befälsöfningar o. d. utöfver den vanliga fredstjänstgöringen;

b) halft familjeunderstöd: 20 öre per dag jämte ett tillägg af 10 öre per dag för hvarje barn under 16 år; sådant familjeunderstöd kan utgå under de vanliga vapenöfningarna, fälttjänstöfningar och mobiliseringsöfningar till värnpliktiga, hvilkas familjer på grund af familjeförsörjarens inkallelse

till militär tjänstgöring råka i ekonomiskt trångmål; och får familjeunderstöd ej utbetalas till familj, som redan, när familjeförsörjaren inkallades till militärtjänst, åtnjuter fattigunderstöd.

Familjeunderstöd (såväl helt som halft) med tillägg för barn kan efter ansökan utbetalas till gift man med barn eller änkring med barn.

Familjeunderstöd (såväl helt som halft) utan tillägg för barn kan efter ansökan utbetalas till gift man utan barn samt till änkring eller ogift man, som försörjer båda eller någondera af sina föräldrar.

Sammanlagda ersättningsbeloppet beräknades i budgeten för 1910—1911 till 65,000 kronor.

7. Rumänien.

Familjeunderstöd förekommer icke.

8. Ryssland.

Familjeunderstöd förekommer icke.

9. Schweiz.

Understödsberättigade äro i första hand den värnpliktiges hustru och barn samt därefter sådana anförvanter, för hvilkas underhåll den värnpliktige sörjer eller tillsammans med hvilka han har gemensamt hushåll; allt under förutsättning, att dessa anhöriga råka i nöd genom att den värnpliktige fullgör sin militärtjänst. Såsom sista termin för framställande af anspråk på understöd fastställs den 31. januari året närmast efter tjänstgöringsåret.

De kommunala myndigheterna mottaga och pröfva understöds-krafven, utbetala understöden samt uppsätta rapporter öfver begärda och beviljade understöd, hvilka rapporter genom de kantonala myndigheterna månatligen insändas till det schweiziska militärdepartementet.

Det schweiziska militärdepartementet pröfvar de inkommande rapporterna och betalningsverifikationerna. Departementet är berättigadt att anställa undersökning angående den värnpliktiges förvärfsmöjligheter och de anhörigas ekonomiska ställning, hvarvid kantonerna och de kommunala myndigheterna äro skyldiga att tillhandagå med äskade upplysningar.

Militärdepartementet afgör efter behörig granskning, huruvida de vidtagna åtgärderna skola godkännas, och utanordnar i öfverensstämmelse därmed till vederbörlig kanton förbundets andel ($\frac{3}{4}$) af understödsbeloppet, medan resten utbetalas af kantonen. Klagan öfver militärdepartementets beslut kan ske hos förbundsrådet, som i sista instans äger afgörandet beträffande de af de kommunala myndigheterna vidtagna åtgärderna.

Understödet får ej öfverstiga den värnpliktiges genomsnittliga dagsförtjänst med afdrag af kostnaden för hans personliga underhåll. Understödsbeloppet per dag får ej öfverstiga

a) i stad: för hustru 2 francs och för ett barn 70 rappen,

b) på landet: för hustru 1,50 fr. och för ett barn 50 rappen.

Utbetaladt understöd får ej återkrävas af understödstagaren, så framt det ej erhållits på grund af bedrägliga uppgifter.

10. Tyskland.

Särskildt understöd kan efter ansökan tillerkännas familj till värnpliktig af manskapet i aktiva arméns reserv, landtvärnet och ersättningsreserven under familjeförsörjarens deltagande i fredsöfningar, beträffande manskap i ersättningsreserven dock ej under deltagandet i dess 1. öfning; understöd kan äfven tilldelas den inkallades eller hans hustrus närmaste släktingar, då dessas ekonomiska beroende af vederbörande värnpliktig kan behörigen styrkas.

Understödet storlek utgör per dag:

a) för hustru 30 % af den å den inkallades vanliga uppehållsort brukliga dagslönen för fullvuxen manlig arbetare (dagslönen beräknas enligt bestämmelserna i Krankenversicherungsgesetz) och

b) för enhvar annan understödstagare 10 % af nämnda dagslön,

allt under iakttagande af att det för en viss värnpliktig utgående sammanlagda understödsbeloppet ej må öfverstiga 60 % af dagslönen.

Understödet utbetalas äfven för den tid vederbörande värnpliktig af ej själförvållad sjukdom möjligen hindras att efter vapenöfningarnas slut återvända hem. Om däremot inkallad värnpliktig, hvars familj åtnjuter understöd af ofvan angifven art, hemförlofvas före tilländagången öfning, upphör utbetalningen af understödet.

Sammanlagda understödsbeloppet beräknades i budgeten för »Reichsamt des Inneren» för år 1910 till 3,022,000 mark.

11. Österrike-Ungern.

Särskildt understöd kan efter ansökan tillerkännas anhöriga till värnpliktig, som inkallas till militär tjänstgöring utöfver den ordinarie, i lag bestående tjänstgöringstiden. Såsom anhöriga betraktas den inkallades hustru, barn, syskon och »Abzendenten» (föräldrar, farföräldrar m. fl.). Sådant understöd kan dock förekomma endast, därest de anhöriga till den inkallade familjeförsörjaren redan före dennes inkallande varit i väsentlig mån för sitt uppehälle beroende af hans arbete.

Vid tilldelandet af här ifrågakvarande understöd tages bland annat hänsyn till möjligheten för den värnpliktige att — alltefter lefnadsförhållandena och eventuell kännedom om förestående inkallelse till öfning — på förhand lägga af penningar för den kommande tjänstgöringstiden. Såsom allmän regel gäller, att understöd endast utgår, därest familjeförsörjarens inkomst genom hans inkallande till tjänstgöring minskas med mer än halfva beloppet.

Understödet, hvars storlek är oberoende af antalet understödsbehöfvande anhöriga, får utgå endast för en tjänstgöringsperiod under vederbörande värnpliktiges tjänstetid och utgår per dag med 50 % af en vanlig arbetares dagslön inom den ort, där den inkallade sist haft arbete. Vid beräkningen af dagslönen för olika arbetarekategorier utgår man från sjukförsäkringsstatistiken. I intet fall bör dagslönen beräknas högre än till 4 (österrikiska) kronor (= 2 kronor 88 öre).

Ersättningen utgår äfven för den tid den värnpliktige af ej själfvörsakad sjukdom hindras återvända hem efter tjänstgöringens slut. Om däremot tjänstgöringen för den värnpliktige afbrytes genom ålagd arrest, genom rymning, genom dödsfall eller genom tidigare hemförlofning, eller om anledningen till understödets utbetalande bortfaller, upphör vidare utbetalning af detsamma.

Sammanlagda ersättningsbeloppet beräknades i budgeten 1908—09 för Österrike till 3 millioner (österrikiska) kronor.

Sammanfattning af uppgifterna angående de kontanta familjeunderstödens belopp, jämte en del uppgifter om, hvarifrån desamma utgå.

Land.	U n d e r s t ö d s b e l o p p.	Understödet utgår från
Belgien	Vid kommendering utom den vanliga garnisonsorten 1 franc (72 öre) per dag.	Arméns budget.
Danmark	Understöd förekommer icke.	
Frankrike	0,75 franc (54 öre) per dag.	Arméns budget.
Holland	Till värnpliktiga vid linjen högst 1 gulden (1 krona 50 öre) och till sådana vid landtvärnet högst 1.50 gulden (2 kronor 25 öre) per dag.	Departement van Orlog.
Italien	Uppgift om understödets storlek saknas.	Krigsmin:ts budget(?)
Norge	»Helt», 35 öre per dag jämte tillägg af 20 öre per dag för hvarje barn under 16 år; »halft», 20 öre per dag jämte tillägg af 10 öre per dag för hvarje barn under 16 år.	Arméns budget.
Rumänien	Understöd förekommer icke.	
Ryssland	Understöd förekommer icke.	
Schweiz	Enligt vederbörande kommunala myndigheters bestämmande, dock ej öfverstigande den värnpliktiges genomsnittliga dagsförtjänst med afdrag af kostnaden för hans personliga underhåll.	Försvarsbudg. (åtm. delvis).
Tyskland	För hustru 30 %, för enhvar annan understödsberättigad 10 % af vanlig dagslön för vuxen arbetare; sammanlagdt dock högst motsvarande 60 % af nämnda dagslön.	Reichsamt des Inneren.
Österrike- Ungern	50 % af vanlig dagslön för vuxen arbetare, dock högst 2 österrikiska kronor (1 krona 44 öre) per dag.	Ministerium für Landesver- teidigung.

*Form. Nr 26.**Bil. 3.*

I. F. § 28.

Värnpliktige n:r

Upplysningar

rörande värnpliktig, som på grund af i värnpliktslagen § 16 mom. 2 omnämnda familjeförhållanden söker uppskof med inskrifning eller tjänstgöring eller begär att blifva hemförlofvad från tjänstgöring.

I värnpliktslagen § 16 mom. 2 omförmäld värnpliktig kan erhålla uppskof med inskrifning eller tjänstgöring eller hemförlofvas från tjänstgöring. För pröfning af de förhållanden, som kunna medföra sådan förmån, skola upplysningar lämnas i de hänseenden detta formulär utvisar.

Formuläret ifylles genom den värnpliktiges försorg, och uppgifterna bestyrkas, eventuellt fullständigas:

de i punkterna 1, 2 *a)* och *d)* samt 3 af präst i vederbörlig församling samt

de i punkterna 2 *b)*, *c)* och *e)* samt 4, 5 och 6 af: å landet kommunalnämndens ordförande, i Stockholm fattigvårdsinspektören, i Göteborg fattigvårdsdirektören och i annan stad fattigvårdsstyrelsens ordförande.

Intygen rörande i den värnpliktiges kyrkobokföringsort boende personer tecknas å detta formulär. Rörande personer å andra orter skola särskilda intyg från vederbörande myndigheter åberopas i och fogas vid detta formulär.

De ord i texten, som icke erfordras för upplysningarnas eller intygens meddelande, öfverstrykas.

Detta formulär tillhandahålles på rullförings- och sjöruddföringsexpeditionerna äfvensom på sjömanshusen samt sändes därifrån på begäran kostnadsfritt till myndighet eller till värnpliktig, som uppgifver sin postadress.

1. *Sökandens*

- a) fullständiga för- och tillnamn: _____
 b) födelseår och -dag: _____
 c) kyrkobokföringsort och bostad: _____
 d) inskrifningsnummer (om inskrifven): _____

2. a) Fullständiga för- och tillnamn, födelseår, skyldskapsförhållande till sökanden samt kyrkobokföringsort och bostad för *de anhöriga, hvilka äro den anhörige, hvilken är för sitt uppehälle beroende af sökandens arbete:* _____

- b) Hvad är orsaken till, att dessa icke kunna försörja sig själfva?
 denne kan själf? _____

- c) Hafva dessa under de senaste sex månaderna åtnjutit understöd från fattigvård, stiftelse eller
 Har denne dylikt? *Ja.* Understödet art och storlek? *Nej.* _____

- d) Namn, födelseår, kyrkobokföringsort och bostad för nedan angifna andra *anhöriga till de den*
understödsbehöfvande,

om sökanden understöder föräldrar, fosterföräldrar eller en af dem:
 för söner, fostersöner, döttrar och mågar till sökandens föräldrar eller fosterföräldrar _____

om sökanden understöder far- eller morföräldrar:
 för söner, döttrar och mågar till sökandens far- eller morföräldrar _____

för sådana sonsöner och dottersöner till sökandens far- eller morföräldrar, som kunna vara i
 stånd att lämna nödigt försörjningsbidrag, _____

om sökanden understöder minderåriga eller vanföra faderlösa syskon:
 för bröder till sökanden _____

- e) Hvilka äro orsakerna till, att i punkt d) nämnda anhöriga äro ur stånd att lämna nödigt försörjningsbidrag? (Besvaras särskildt för hvar och en af dem.) _____

3. Vid hvilken ålder upptogs sökanden till *fosterson* af ofvanbemälda *fosterfader?*
fostermoder? _____

(Har detta skett efter det sökanden fyllt femton år, anses sökanden icke såsom sådan fosterson, som i värnpliktslagen § 16 mom. 2 afses.)

4. a) Sökandens yrke eller sysselsättning? _____
- b) Till hvilket inkomstbelopp är sökanden uppförd i senaste taxeringslängd öfver inkomstbevillningen samt inkomst- och förmögenhetsskatten? (Om sökanden är uppförd i taxeringslängd för annan ort än kyrkobokföringsorten, skall uppgiften styrkas med debetsedel eller utdrag af taxeringslängden.) _____
- c) Äger sökanden utöfver sina skulder någon tillgång i fast egendom, fordran eller penningar? I sådant fall till hvilket värde eller belopp? _____
5. a) När började sökanden bidraga till i punkt 2 a) omförmäld anhörigs uppehälle? _____
- b) Hvari består bidraget (om i penningar, angif beloppet)? _____
- c) Bor sökanden tillsammans med ifrågavarande anhörig? _____
- d) Sedan hvilken tid? _____
6. Öfriga upplysningar, som sökanden kan vilja meddela till stöd för sin ansökning: _____

_____ den _____

(Sökandens underskrift.)

Riktigheten af här ofvan i punkterna 1, 2 a) och d) samt 3 lämnade uppgifter bestyrkes med det tillägg, att _____

_____ den _____

Präst i _____ församling.

Riktigheten af de i punkterna 2 b), c) och e) samt 4, 5 och 6 lämnade uppgifterna bestyrkes med det tillägg, att _____

_____ den _____

Kommunalnämndens ordförande i _____
 Fattigvårdsstyrelsens ordförande i _____
 Fattigvårdsinspektör, _____
 Fattigvårdsdirektör, _____

Beräkningar rörande föreslagna pekuniära understöd.

I enlighet med de anförda beräkningsgrunderna skulle för en familj de af staten utbetalade understödsbeloppen i medeltal komma att belöpa sig till i nedanstående tabell angifna summor.

Tjänstgöringssätt.	Då äktenskapet ingåtts i åldern		
	intill 22 år dvs. före all tjänstgörings början.	22—23 år, dvs. efter första tj.g.periodens slut men före 2. rep.öfnings början eller före enda rep- öfningen.	23—24 år, dvs. efter 2. rep- öfn. slut men före 3. rep- öfnings början eller före enda rep- öfningen.
240 dagar i en följd	¹⁾ 121,00 kr.	—	—
240 » med första tjänstgöring å 150 dagar + 3 repetitionsöfningar	²⁾ 110,50 »	³⁾ 28,80 kr.	⁴⁾ 14,40 kr.
300 » i en följd	⁵⁾ 139,00 »	—	—
300 » med första tjänstgöring å 258 dagar + 1 repetitionsöfning	⁶⁾ 138,40 »	⁷⁾ 20,40 »	⁷⁾ 20,40 »
365 » i en följd	⁸⁾ 158,30 »	—	—
365 » med första tjänstgöring å 281 dagar + 2 repetitionsöfningar	⁹⁾ 144,40 »	¹⁰⁾ 19,80 »	—

Anmärkningar:

¹⁾ 242 × 0,50 = 121,00.
²⁾ 151 × 0,50 + 31 × 0,20 + 64 × 0,45 = 110,50.
³⁾ 64 × 0,45 = 28,80.
⁴⁾ 32 × 0,45 = 14,40.
⁵⁾ 242 × 0,50 + 60 × 0,30 = 139,00.
⁶⁾ 200 × 0,50 + 60 × 0,30 + 42 × 0,45 + 2 × 0,75 = 138,40.
⁷⁾ 42 × 0,45 + 2 × 0,75 = 20,40.
⁸⁾ 241 × 0,50 + 126 × 0,30 = 158,30.
⁹⁾ 157 × 0,50 + 125 × 0,30 + 43 × 0,20 + 44 × 0,45 = 144,40.
¹⁰⁾ 44 × 0,45 = 19,80.
Penningtillskottet och det högre penningbidraget beräknas vid marinen icke utgå för in- och uttryckningsdagar.

Med ledning af omstående uppgifter kunna följande beräkningar göras.

Medelkostnaden för vapenför värnpliktig, som gift sig under de olika åldrarna: före 22., under 22.—23. eller 23.—24. året och tilldelats truppslag eller tjänst, där utbildningstiden omfattar

240 dagar, utgör	51'23 kr.
300 » , »	59'73 »
365 » , »	54'73 »

Då emellertid antalet af dem, som gifta sig vid åldern 23—24 år, är betydligt större än af dem, som gifta sig vid åldern 22—23 år, och då dessa senare åter äro talrikare än de, som gifta sig än tidigare, samt då kostnaderna för dessa båda senare årsklasser vid truppslag med 240 dagars utbildningstid äro större än vid truppslag med 365 dagars utbildningstid, så torde man med säkerhet kunna antaga, att medelkostnaden vid båda dessa truppslag ej blir väsentligt olika; snarare torde den bli lägre vid det senare truppslaget.

Hvad angår till »marinen» inskrifna (300 dagars utbildningstid) är ett liknande resonnement kanske ej befogadt, enär här förekommer en repetitionsöfning under 4. året för vissa kategorier, men då de, som tilldelas »flottan», med få undantag fullgöra tjänstgöringen i en följd och då man således beträffande dessa ej har att medräkna dem, som gift sig efter 22 års ålder, så torde äfven här medelkostnaden kunna beräknas blifva lägre än vid 240-dagars truppslag.

Beträffande *vapenföra* värnpliktiga torde således vid beräkning af statens utgifter för familjeunderstöd, ingen anledning finnas att skilja på truppslagen, utan kan 240-dagars tjänstgöringen läggas till grund för beräkningarna.

Beträffande åter *icke vapenföra* bör gift sådan helst inskrifvas vid 240-dagars truppslag.

Formulär för ansökning om familjeunderstöd.

Ansökning af värnpliktige n:r _____

Till Öfverståthållarämbetet.
Kungl. Maj:ts befallningshafvande i _____ län.

Med öfverlämnande af efterföljande upplysningar får jag vördsamt anmäla mig som
sökande till familjeunderstöd enligt Kungl. förordningen den

_____ den _____

(Sökandens egenhändiga underskrift.)

Enligt Kungl. förordningen den _____ kunna värnpliktigs hustru och barn, under den tid den
värnpliktige fullgör honom åliggande värnpliktstjänstgöring i fredstid, erhålla understöd af statsmedel, såvida under-
stöd är för deras uppehälle nödvändigt.

Ansökning därom, ställd till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, där den värnpliktiges kyrkobokförings-
ort är belägen, skall af den värnpliktige tidigast en månad före tjänstgöringens början ingifvas eller insändas till
chefen för det regemente eller den kår eller till beväringssbefälhafvaren vid den flottans station, där sökanden skall
fullgöra sin tjänstgöring, och åtföljas af upplysningar i de hänseenden detta formulär utvisar. Göres ansökning om
understödet senare än tre dagar efter fastställd inryckningsdag, utgår icke understöd för den tid, som förflutit, innan
ansökningen inkommit till nyssnämnde chef eller befälhafvare.

Formuläret ifylles genom den värnpliktiges försorg, och uppgifterna bestyrkas, eventuellt fullständigas:

de i punkterna 1 och 3 af präst i vederbörlig församling samt

de i punkterna 4, 5, 6 och 7 af: å landet kommunalnämndens ordförande, i Stockholm fattigvårdsinspektören,
i Göteborg fattigvårdsdirektören och i annan stad fattigvårdsstyrelsens ordförande.

De ord i texten, som icke erfordras för upplysningarnas eller intygens meddelande, öfverstrykas.

Detta formulär tillhandahålles på rullförings- och sjörullföringsexpeditionerna äfvensom på sjömanshusen
samt sändes därifrån på begäran kostnadsfritt till myndighet eller till värnpliktig, som uppgifver sin postadress.

Uppllysningar.

1. Sökandens

- a) fullständiga för- och tillnamn: _____
b) födelseår och -dag: _____
c) kyrkobokföringsort och bostad: _____

2. a) Sökandens inskrifningsnummer: _____

- b) Regemente, kår eller flottans station, där tjänstgöringen skall fullgöras: _____

- c) Inryckningsdag till tjänstgöring: _____
- d) Tjänstgöringens beskaffenhet: tjänstgöring i en följd.
första tjänstgöring.
repetitionsöfning.

3. Fullständiga namn samt födelseår och -dag för sökandens

- a) hustru (om fränskild eller afiden, antecknas detta här): _____

- b) barn: _____

(Äfven styfbarn samt utom äktenskapet födda barn, till hvilka sökanden i kyrkobok är antecknad såsom fader eller för hvilka han af domstol förklarats försörjningsskyldig.)

4. Hustruns

- a) arbetsförmåga: _____
(Orsak till nedsatt arbetsförmåga skall angifvas och i stad styrkas med läkarbetyg.)
- b) arbetsinkomst: _____

5. a) Sökandens yrke eller sysselsättning? _____

- b) Till hvilket inkomstbelopp är sökanden uppförd i senaste taxeringslängd öfver inkomstbevil-
ningen samt inkomst- och förmögenhetsskatten? (Om sökanden är uppförd i taxeringslängd för annan
ort än kyrkobokföringsorten, skall uppgiften styrkas med debetsedel eller utdrag af taxeringslängden.) _____

- c) Äger sökanden utöfver sina skulder någon tillgång i fast egendom, fordran eller penningar?
I sådant fall till hvilket värde eller belopp? _____

- d) Har sökanden under senaste 12 månader saknat arbete? Under hvilken tid? _____

- e) Har sökanden eller hans hustru eller barn under de senaste sex månaderna åtnjutit understöd
från fattigvård, stiftelse eller dylikt? Ja. Understödet art och storlek? _____
Nej. _____
- f) Har sökanden lämnat den hufvudsakliga delen af sin arbetsförtjänst till familjens underhåll? _____

Beräkningar rörande föreslagna pekuniära understöd.

I enlighet med de anförda beräkningsgrunderna skulle för en familj de af staten utbetalade understödsbeloppen i medeltal komma att belöpa sig till i nedanstående tabell angifna summor.

Tjänstgöringssätt.	Då äktenskapet ingåtts i åldern		
	intill 22 år dvs. före all tjänstgörings början.	22—23 år, dvs. efter första tj.g.periodens slut men före 2. rep.öfnings början eller före enda rep.- öfningen.	23—24 år, dvs. efter 2. rep.- öfn. slut men före 3. rep.- öfnings början eller före enda rep.- öfningen.
240 dagar i en följd	1) 121,00 kr.	—	—
240 » med första tjänstgöring å 150 dagar + 3 repetitionsöfningar	2) 110,50 »	3) 28,80 kr.	4) 14,40 kr.
300 » i en följd	5) 139,00 »	—	—
300 » med första tjänstgöring å 258 dagar + 1 repetitionsöfning	6) 138,40 »	7) 20,40 »	7) 20,40 »
365 » i en följd	8) 158,30 »	—	—
365 » med första tjänstgöring å 281 dagar + 2 repetitionsöfningar	9) 144,40 »	10) 19,80 »	—

Anmärkningar:

- 1) $242 \times 0,50 = 121,00.$
- 2) $151 \times 0,50 + 31 \times 0,20 + 64 \times 0,45 = 110,50.$
- 3) $64 \times 0,45 = 28,80.$
- 4) $32 \times 0,45 = 14,40.$
- 5) $242 \times 0,50 + 60 \times 0,30 = 139,00.$
- 6) $200 \times 0,50 + 60 \times 0,30 + 42 \times 0,45 + 2 \times 0,75 = 138,40.$
- 7) $42 \times 0,45 + 2 \times 0,75 = 20,40.$
- 8) $241 \times 0,50 + 126 \times 0,30 = 158,30.$
- 9) $157 \times 0,50 + 125 \times 0,30 + 43 \times 0,20 + 44 \times 0,45 = 144,40.$
- 10) $44 \times 0,45 = 19,80.$
- Penningtillskottet och det högre penningbidraget beräknas vid marinen icke utgå för in- och uttryckningsdagar.

6. a) Postadress för sökandens hustru: _____
- b) Om hustru ej finnes eller är förhindrad att taga vård om barnen, fullständigt namn och postadress för den, som handhafver nämnda vård och sålunda äger uppbära familjeunderstödet: _____

Öfriga upplysningar, som sökanden kan vilja meddela till stöd för sin ansökning: _____

_____ den _____

(Sökandens underskrift.)

Riktigheten af här ofvan i punkterna 1 och 3 lämnade uppgifter bestyrkes med
det tillägg, att _____
den ändring, att _____

_____ den _____

Präst i _____ församling.

Riktigheten af här ofvan i punkterna 4, 5, 6 och 7 lämnade uppgifter bestyrkes med
det tillägg, att _____
den ändring, att _____

_____ den _____

Kommunalnämndens ordförande i _____
Fattigvårdsstyrelsens ordförande i _____
Fattigvårdsinspektör.
Fattigvårdsdirektör.

jämlikt § 6 af Kungl. förordningen den angående tillämpning af förordningen om understöd i vissa fall åt värnpliktig familjeförsörjares hustru och barn (familjeunderstöd), öfver de värnpliktiga, hvilkas ansökningar om familjeunderstöd af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i län bifallits.

Inskrifningsnummer.	Namn.	Dag för Kungl. Maj:ts befallningshafvandes beslut.	Antal tjänstgöringsdagar. ¹	Anteckningar.

¹ Ingå här i tjänstgöringsdagar under föregående månader, anmärkes detta i anteckningskolumnen.

Särskildt yttrande af kapten H. O. Hjalmarson.

Genom föreslagna tillägg till värnpliktslagen § 17 mom. 1 och inskrifningsförordningen § 93 mom. 1 har värnpliktskommissionen utsträckt inskrifnings- och sjöruddföringsområdesbefälhafvares befogenhet att *bevilja uppskof* med första tjänstgöring till att gälla, *äfven om förfallet förelåg redan vid inskrifningsförrättningen*, under hvilket förhållande nuvarande bestämmelser endast tillerkänna inskrifningsnämnd (-revision) denna rätt; dock har kommissionen samtidigt begränsat utsträckningen till *enbart de försörjningsfall, som afses i förslaget till § 16 mom. 2 af värnpliktslagen*.

I fråga om i all synnerhet de delar af en värnpliktslag, hvilka allmänheten måste känna till och kunna betjäna sig af, är det af vikt, att föreskrifterna äro enkla och lättförstådda. Så är icke förhållandet med våra nuvarande bestämmelser rörande eftergifter i värnpliktstjänstgöringen, i det att den värnpliktige, *beroende på när förfallet inträffat*, i vissa fall ovillkorligen måste vända sig till inskrifningsnämnden, i andra till områdsbefälet och i ytterligare andra till truppbefälet. Hvilken oviss-het detta alstrar hos den värnpliktige är nogsammt känt, och kommissionen har själf framhållit, att misstag ofta förekomma, hvarigenom den värnpliktige äfventyrar att icke komma i åtnjutande af den eftergift, till hvilken förfallets beskaffenhet i själfva verket berättigar honom.

Men än mera invecklad blir saken, då enligt kommissionens förslag den värnpliktige vid *vissa förfall* kan få vända sig till antingen den ena eller den andra myndigheten, medan vid *andra förfall* den hittills varande ordningen förblifvit gällande.

För att vinna reda synes mig grundregeln böra vara den, att de värnpliktigas *krigstjänstduglighet* pröfvas och afgöres af inskrifningsnämnden — hvilket ju icke förhindrar interimksåtgärder beträffande i tjänstgöring varande värnpliktiga — medan deras *tjänstgöringsangelägenheter* ordnas af den militära myndigheten. Detta senare förhindrar i sin ordning icke, att den värnpliktige, vid samma tillfälle som han undergår inskrifning, kan genom nämnden få den närmast förestående tjänstgöringsomgången ordnad på särskildt sätt, om han härför har giltiga skäl. Det skulle visserligen

sålunda blifva två myndigheter, som samtidigt kunde utöfva samma befogenhet, men dels inträffar detta under endast en kort del af året, dels kan ingen som helst kollision däraf uppstå mellan dessa myndigheter, under det att å andra sidan *alla* värnpliktiga härigenom blefve vid *hvarje* fall i tillfälle att på *enklaste* sätt få sin tjänstgöring reglerad.

Jag anser således, att kommissionen, då den i alla händelser önskat en utsträckning af den militära myndighetens befogenhet att bevilja uppskof, icke bort stanna på halfva vägen, utan låtit utsträckningen gälla för *alla i lagen upptagna förfall* och ej blott för dem, som åsyftas i § 16 mom. 2. De betänkligheter, som Riksdagen år 1901 lade i dagen rörande denna fråga, kunna förvisso undanröjas genom att påvisa verkningarna af de nuvarande restriktionerna.

I fråga om den i värnpliktslagen § 17 mom. 4 afhandlade *hemförlofningen från tjänstgöring* har kommissionen föreslagit en sådan utsträckning af gällande bestämmelser, att försörjningsfall, som afses i § 16 mom. 2, skulle berättiga till hemförlofning från *första tjänstgöring, äfven om förfallet förelegat redan vid tjänstgöringens början*.

Principiellt torde intet vara att invända mot en dylik utsträckning *förutsatt att hemförlofningen icke medför en afsevärd afkortning af öfnings-tiden och försämrad utbildning*.

Såsom bestämmelserna rörande fullgörandet af efter hemförlofning återstående tjänstgöring nu äro affattade, kunna emellertid, som bekant, de värnpliktiga, enligt inskrifningsförordningen § 115 mom. 1, erhålla en afknappning af vår snävt tillmätta öfnings-tid med ej mindre än $\frac{1}{3}$, hvilket vid olika truppslag kan representera en tidrymd af $1\frac{2}{3}$ —3 månader. Något dylikt kan omöjligen hafva varit lagstiftarnas mening, och då det äfven upprepade gånger är framhållet, hurusom värnpliktiga förstå att använda sig af dessa bestämmelser för att obehörigen undandraga sig tjänstgöringen, kan det icke vara lämpligt att öppna ytterligare en möjlighet härtill. Så sker likvisst genom det föreslagna tillägget. Olägenheten häraf har kommissionen visserligen sökt undvika dels genom att inskränka hemförlofnings-möjligheten till första tjänstgöringen, dels genom den i inskrifningsförordningen § 107 mom. 1 införda bestämmelsen, att ansökningen skall göras inom sex veckor från tjänstgöringens början, men att vid här åsyftade förfall göra nämnda inskränkning synes icke motiveradt, och tidsbegränsningen beträffande ansökningstiden kan föranleda till, att hemförlofning, trots behof häraf verkligen föreligger, i vissa fall icke skulle kunna författnings-enligt medgifvas.

Jag anser därför, att kommissionens förslag bort åtföljas af ungefär sådana bestämmelser om den ordning, i hvilken den återstående delen af tjänstgöringen skall fullgöras, som föreslagits af Delegerade inom 1907 års Generalskommission i dess den 25. maj 1908 afgifna förslag, i hvilket fall hemförlofningen icke heller behöft förbehållas enbart första tjänstgöringen; men att, därest utsikt icke finnes att få dylika eller liknande bestämmelser genomförda, värnpliktskommissionen icke bort föreslå någon utsträckning af hemförlofningsmöjligheten.

H. Hjalmarson.
